

SEKRETARIATI I PËRGJITHSHËM

**DREJTORIA E PËRGJITHSHME E TË
DREJTAVE TË NJERIUT
DHE ÇËSHTJEVE LIGJORE**

DREJTORIA E MONITORIMIT

**DEPARTAMENTI PËR EKZEKUTIMIN E VENDIMEVE
TË GJYKATËS EVROPIANE TË TË DREJTAVE TË NJERIUT**

10 shkurt 2011

Jurisprudenca e Gjykatës Evropiane e të Drejtave të Njeriut: përmbledhje e vendimeve të përzgjedhura për kthimin/kompensimin e pronave

Ky dokument ka për qëllim të ofrojë një përmbledhje të çështjeve kryesore të identifikuara nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (më poshtë: Gjykata Evropiane) në jurisprudencën e saj të përzgjedhur për masat e kthimit dhe/ose kompensimit të pronës të marra pas rënies së regjimeve komuniste në Evropën Qendrore dhe Lindore dhe të parimeve të përdorua nga GJEDNJ-ja gjatë shqyrtimit të çështjeve përkatëse sipas Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut.

Më tej, dokumenti përmban gjithashtu dhe masat e marra nga disa shtete për të zbatuar vendimet e Gjykatës Evropiane që konstatuan mangësi në procesin e kthimit/kompensimit të pronave. Këto masa janë marrë në kuadrin e ekzekutimit të vendimeve të Gjykatës Evropiane, proces i cili mbikëqyret nga Këshilli i Ministrave.

Ju lutem vini re se ky dokument nuk është synuar të ofrojë një përzgjedhje shteruese të vendimeve të Gjykatës Evropiane dhe të masave përkatëse zbatuese në fushën e kthimit dhe të kompensimit të pronave.

Ky dokument u përgatit me mbështetjen financiare të Fondit të Besimit të të Drejtave të Njeriut në kuadrin e projektit "Heqja e pengesave për zbatimin e vendimeve të gjykatave kombëtare/Sigurimi i një zbatimi efektiv për vendimet e gjykatave kombëtare".

Përmbledhjet e vendimeve të Gjykatës Evropiane u përgatitën nga një konsulent i jashtëm. Ato nuk janë detyruese për departamentin e Ekzekutimit të Vendimeve të Gjykatës Evropiane.

Vendime të përzgjedhura

Paaftësia për të ekzekutuar vendimet e gjykatave të brendshme dhe vendimet administrative në lidhje me kthimin e pronës së shtetëzuar : <i>Driza k. Shqipërisë</i>	4
Mohimi i pronës së marrë pas shtetëzimit të saj nën regjimin komunist, pas padive të sukseshme nga pronarët për marrjen e pronave para shtetëzimit: <i>Velikovi dhe të Tjerë k. Bullgarisë, Todorovadhe të Tjerë k. Bullgarisë dhe Tsonkovi k. Bullgarisë</i>	6
Paaftësia e gjykatave kombëtare për të respektuar natyrën përfundimtare të një vendimi që urdhëron kthimin e tokës së kolektivizuar në vitet '50: <i>Kehaya dhe të Tjerët k. Bullgarisë</i>	9
Paaftësia për të dhënë kompensim për pronat e shpronësuara nga viti 1983 deri në vitin 1990 pavarësisht nga të drejtat e parashikuara nga legjislati i brendshëm: <i>Kirilova dhe të Tjerë k. Bullgarisë</i>	10
Vonesa të pajustificuara për ofrimin e kompensimit për tokën bujqësore kolektive pavarësisht nga njohja gjyqësore e të drejtave të pronësisë : <i>Lyubomir Popov k. Bullgarisë</i>	12
Kohëzgjatja e proceseve në lidhje me kthimin, ose kompensimin e tokës së shtetëzuar në regjimin komunist : <i>Smoje k. Kroacisë</i>	13
Rrëzimi i një pretendimi për kthim prone për shkak të paftësisë për të plotësuar kushtin ligjor për nënshtetësi çeke : <i>Gratzinger dhe Gratzingerova k. Republikës Çeke</i>	14
Kompensimi i papërshtatshëm për pronën e marrë në mirëbesim gjatë regjimit komunist pas kthimit të saj tek ish pronarët : <i>Pincová dhe Pinc k. Republikës Çeke</i>	16
Refuzimi për njohjen e pretendimit për kompensim në lidhje me një kompani të shtetëzuar gjatë regjimit komunist: <i>Baťa k. Republikës Çeke</i>	17
Dëbimi nga prona e blerë nga shteti në vitin 1986, pas kthimit të pronës tek ish-pronarët; kohëzgjatja e proceseve gjyqësor: <i>Bečvář dhe Bečvářová k. Republikës Çeke</i>	18
Paaftësia për të marrë tokën e shpronësuar gjatë zaptimit sovietik ose nga ekzistenca e Republikës Demokratike Gjermane, ose për të marrë kompenim të barabartë me vlerën e saj: <i>Von Maltzan dhe të Tjerët k. Gjermanisë</i>	20
Mohimi i pronës së marrë gjatë akupimit sovjet të Gjermanisë pa kompensim: <i>Jahn dhe të Tjerët k. Gjermanisë</i>	22
Dështimi në marrjen e masave të nevojshme për të ekzekutuar një vendim të gjykatës kombëtare në lidhje me kthimin e pronës së shtetëzuar: <i>Jasiūnienė k. Lituanisë</i>	23
Moszbatimi i një vendimi të një gjykate kombëtare në lidhje me kthimin e pronës së shtetëzuar: <i>Užkurėlienė dhe të Tjerët k. Lituanisë</i>	25
Kohëzgjatja e proceseve civile në lidhje me kthimin e pronës dhe vonesa korresponduese në sigurimin e kthimit ose kompensimit: <i>Igarienė dhe Petrauskienė k. Lituanisë</i>	26
Moszbatimi i vendimeve gjyqësore që urdhërojnë dëbimin e zaptuesve nga prona për të cilat është njohur e drejta e pronarëve origjinalë; vonesa në zbatimin e vendimit gjyqësor që njeh kompensimin: <i>Prodan k. Moldavisë dhe Popov k. Moldavisë</i>	27
Dispozita legjislative dhe praktika administrative që e bëjnë të pazbatueshme të drejtën legjislative për kthim prone të braktisur pas riadhesimit: <i>Broniowski k. Polonisë</i>	28

Pronat që janë objekt i marrëveshjeve të detyrueshme të qiramarrjes në përputhje me legjislacionin e brendshëm, i cili ka vendosur një sistem kontrolli qiraje që i kufizon ashpër të drejtat e pronarëve: <i>Hutten-Czapska k. Polonisë</i>	31
Mungesa e efektivitetit të një mekanizmi të krijuar për kthim dhe kompensim të pronave të shtetëzuara në regjimin komunist: <i>Străin dhe të Tjert k. Rumanisë</i>	34
Dështimi në vendosjen e menjëhershme për kthim ose dhënie kompensimi, pas njohjes gjyqësore të të drejtave të pronësisë për ish-pronarët: <i>Maria Atanasiu dhe të Tjerët k. Rumanisë</i>	35
Dispozita difektoze në legjislacionin e strehimit urgjent duke kufizuar përdorimin e pronës nga pronari: <i>Radovici dhe Stănescu k. Rumanisë</i>	38
Interpretime konfliktuale të ligjeve të kthimit, duke krijuar pasiguri të vazhdueshme ligjore për personat përkatës: <i>Tudor Tudor k. Rumanisë</i>	39
Lënia e detyrueshme e tokës dhe transfermi i saj i mëpasshëm tek qiramarrësit në përputhje me legjislacionin e brendshëm: <i>Urbárska Obec Trenčianske Biskupice k. Sllovakisë</i>	40
Rrëzimi i një pretendimi për kthim prone për shkak të mosplotësimit të kushtit ligjor për vendbanimin e përhershëm: <i>Jantner k. Sllovakisë</i>	42
Rrëzimi i pretendimit për kthim prone të luajtshme për shkak të mosplotësimit të kushtit ligjor të identifikimit të vendndodhjes së objekteve: <i>Kopecký k. Sllovakisë</i>	43
Rrëzimi i kërkesës për kthim prone për shkak të mos plotësimit të kushteve ligjore të nënshtetësisë ose reciprocitetit: <i>Smiljanić k. Sllovenisë</i>	44
Kohëzgjatja e proceseve gjyqësore në lidhje me kthimin ose kompensimin e pronës së sekuestruar gjatë regjimit komunist: <i>Sirc k. Sllovenisë</i>	45

GRUPI¹ DRIZA K. SHQIPËRISË

Përmbledhje hyrëse

Grupi i çështjeve *Driza* lidhet me dështimin e pajustificuar të organeve kombëtare për të ekzekutuar vendimet përfundimtare të gjykatave të brendshme dhe vendimet administrative në lidhje me kthimin e pronave të shtetëzuara.

Fakte dhe legjislacioni i brendshëm

Padia e ankuesit për kthim prone u ngrit mbi bazën e **Ligjit “Për Kthimin dhe Kompensimin e Pronës” të vitit 1993** (Ligji i Pronës i 1993-it). Mbi bazën e këtij Ligji, ish-pronarëve të pronave të shpronësuara nga regjimi komunist dhe trashëgimtarëve të tyre u njëhej e drejta e kërimit të pronësisë mbi pronat origjinale. Nëse pronësia konsiderohej se ekzistonte, ish-pronarët dhe trashëgimtarët e tyre kishin të drejtën e kthimit të pronës origjinale, marrjes së kompensimit në natyrë, ose marrjes së kompensimit material. Këshilli i Ministrave të Shqipërisë ishte organi përgjegjës për përcaktimin e rregullave për përcaktimin e kompensimit dhe afateve kohore të zbatueshme. Komisionet rajonale për kthimin dhe kompensimin e pronave ishin organet përgjegjëse për të trajtuar këto kërkesa. Ligji i Pronave i vitit 2004, i cili shfuqizoi versionin e parë të Ligjit, parashikonte dy forma kthimi të pronave të patundshme, që ishin përkatësisht kthimi i pronave origjinale, ose, nëse ishte e mundur, kompensimi. Ligji i vitit 2004 parashikonte zbatimin e vendimeve që njihnin kompensimin brenda gjashtë mujorit të parë të çdo viti financiar. Në vitin 2005 Parlamenti miratoi një akt që përcaktonte metodën e vlerësimit të pronave të patundshme për qëllime kompensimi. Zbatimi i tij iu la në dorë Komitetit Shtetëror për Kompensimin dhe Kthimin e Pronave. Ligji i pronave i vitit 2004 u ndryshua nga Ligji i Pronave i 2006-ës, i cili shfuqizoi dispozitat në lidhje me zbatimin e vendimeve për kompensim.²

Vendimet e Gjykatës Evropiane

Neni 6§1: Gjykata Evropiane konstatoi se e drejta për t’ju drejtuar gjykatës do të ishte iluzive nëse sistemi i brendshëm ligjor i një shteti lejon një vendim ligjor përfundimtar dhe detyrues të mos zbatohet në dëm të njëjës palë. **Si rezultat, ekzekutimi i një vendimi përfundimtar të gjykatës duhet të konsiderohet si pjesë integrale e “procesit të gjykimit” për qëllimet e Nenit 6 të Konventës, pavarësisht nëse vendimi përfundimtar ka formën e vendimit të gjykatës ose të një vendimi të një organi administrativ.** Përsa i përket të gjitha çështjeve në këtë grup, Gjykata Evropiane konstatoi shkelje të Nenit 6§1 për shkak të **dështimit të gjykatave të brendshme për të ekzekutuar vendimet përfundimtare të gjykatave të brendshme që njohin të drejtën e ankuesve për pronësi dhe, në raste të caktuara, të drejtën e tyre për kompensim sipas Ligjit “Për Pronat” të vitit 1993 (shkelje e Nenit 6§1).**³

Neni 1 i Protokollit 1: Dështimi i vazhdueshëm për t’u paguar kompensimin ankuesve dhe për të njohur të drejtat e tyre të pronësisë çoi në ndërhyrje në të drejtën e gëzimit paqësor të pasurisë brenda kuptimit të

¹ *Driza k. Shqipërisë*, nr. 33771/02, vendim i datës 13 nëntor 2007, i cili u bë përfundimtar më 2 qershor 2008; *Beshiri dhe të Tjerët k. Shqipërisë*, nr. 7352/03, vendim i datës 22 gusht 2006, i cili u bë përfundimtar më 12 shkurt 2007; *Ramadhi dhe të Tjerët k. Shqipërisë*, nr. 38222/02, vendim i datës 13 nëntor 2007, i cili u bë përfundimtar më 2 qershor 2008; *Hamzaraj k. Shqipërisë (nr. 1)*, nr. 45264/04, vendim i datës 3 shkurt 2009, i cili u bë përfundimtar më 6 korrik 2009; *Nuri k. Shqipërisë*, nr. 12306/04, vendim i datës 3 shkurt 2009, i cili u bë përfundimtar më 6 korrik 2009; *Vrioni dhe të Tjerët k. Shqipërisë dhe Italisë*, nr. 35720/04 dhe 42832/06, vendim i datës 29 shtator 2009, i cili u bë përfundimtar më 29 dhjetor 2009.

² Ligjet e Pronës përshkruhen në çështjen *Driza* § 54.

³ Në çështjen *Driza* Gjykata Evropiane theksoi se “mungesa e fondeve nuk mund të justifikojë dështimin në zbatimin e një vendimi përfundimtar dhe detyrues të gjykatës për pagimin e borxhit nga shteti” (§ 108).

Nenit 1 të Protokollit nr 1. Pavarësisht nga niveli i gjerë i vlerësimit që u jepet shteteve në përcaktimin e asaj që është në interes të publikut, në veçanti kur kemi të bëjmë me kompensim për prona të shtetëzuara ose të shpronësuara, Gjykata Evropiane është shprehur në mënyrë të vazhdueshme se **Shtetet dështuan të justifikojnë moszbatimin e vendimeve të gjykatave të brendshme dhe të vendimeve administrative.**⁴ Dështimi i gjetjes së një baraspeshe të drejtë ndërmjet interesit të përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave për mbrojtje të të drejtave themelore të individit i lanë ankuesit në një gjendje pasigurie në lidhje me realizimin e të drejtave të tyre të pronësisë. (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Neni 13: Në çështjen *Driza* Gjykata Evropiane konstatoi edhe shkeljen e Nenit 13 në lidhje me Nenin 1 të Protokollit 1 për shkak të mjeteve jo efektive ligjore të ofruara nga ligjet e pronave, të cilat përbënin të vetmen mënyrë për të marrë njohjen e të drejtave të pronësisë në lidhje me pronat e shtetëzuara në mënyrë të paligjshme. Gjykata u shpreh se duke mos krijuar organet e posaçme për përcaktimin e kompensimit ose për miratimin e planeve në terren për vlerësimin e pronës, të cilat të dyja ishin të parashikuara nga ligjet e pronave, Qeveria kishte **dështuar në krijimin e një procedure të përshtatshme në lidhje me kërkesat për kompensim** (shkelje e Nenit 13).⁵

Në çështjen *Ramadhi dhe të Tjerët* Gjykata Evropiane theksoi se legjislacioni i brendshëm nuk ka dispozita në lidhje me zbatimin e vendimeve të komisioneve rajonale për kthimin dhe kompensimin pronave. Në veçanti, ligjet e pronave nuk parashikojnë një afat kohor ligjor për apelimin e këtyre vendimeve para gjykatave kombëtare dhe as nuk parashikojnë asnjë mjet efektiv specifik ligjor për zbatimin e tyre. Gjykata vëren më tej se në datën e marrjes së vendimit të saj Këshilli i Ministrave nuk kishte rregulla të përcaktuara për kompensimin. **Mungesa e marrjes së masave të nevojshme për të ofruar mjete për të zbatuar vendimet e komisioneve rajonale** u konstatua si mohim i të drejtave të ankuesve për të gëzuar një mjet efektiv ligjor që u lejon atyre të zbatojnë të drejtën e tyre civile për kompensim (shkelje e Nenit 13).

Neni 46: Gjykata Evropiane vuri re se në çështjen *Driza* dhe *Ramadhi dhe të Tjerët* shkeljet e kishin zanafillën në pengesën e pajustificuar të së drejtës së tyre për gëzimin paqësor të pasurisë së tyre, që cilat vinin si rezultat i moszbatimit të vendimeve të gjykatës dhe të vendimeve të komisionit të cilat jepnin kompensim mbi bazën e dispozitave të ligjit të pronave.⁶ Duke identifikuar se vakumet ligjore të zbuluara mund të çojnë në çështje të tjera të shumta të bazuara, Gjykata dha llojin e masave që duhet të marrë shteti i paditur për t'i dhënë fund natyrës dhe shkakut të shkeljeve:

“mbi të gjitha, shteti i paditur duhet të prezantojë një mjet efektiv ligjor që siguron trajtim efektiv e të drejtë për shkeljet e Konventës, të identifikuar në vendimin në fjalë dhe në çështje të tjera të ngjashme që ka në shqyrtim [...] Duke prezantuar mjetin efektiv ligjor, Shteti duhet, *inter alia*, **të caktojë organin kompetent, të parashikojë rregullat procedurale, të sigurojë përputhshmërinë me këto rregulla në praktikë dhe të heqë të gjitha pengesat për dhënien e kompensimit sipas ligjit për pronat.** Këto objektiva mund të arrihen duke siguruar masat e duhura ligjore, administrative dhe buxhetore. Këto masa përfshijnë hartimin e hartave për vlerësimin e pronave në lidhje me ata ankues që kanë të drejtë të marrin kompensim në natyrë dhe caktimin e një fondi të përshtatshëm në lidhje me ata ankues që kanë të drejtë të marrin kompensim në vlerë, në mënyrë që të bëhet e mundur

⁴ Në çështjen *Beshiri dhe të Tjerët* Gjykata Evropiane vërejti se “nuk duket se përmbaruesit ose organet e tjera administrative kanë marrë ndonjë masë për të ekzekutuar këtë vendim” (§ 65).

⁵ Në çështjen *Beshiri dhe të Tjerët k. Shqipërisë* Qeveria kishte parashtruar se padia a ankuesit mbi bazën e Nenit 6§1 në lidhje me moszbatimin e një vendimi të një gjykate të brendshme ishte e papranueshme pasi ankuesit kishin dështuar në marrjen e përfitimeve të parashikuara nga Ligji “Për Pronat” i vitit 2004 në lidhje me kompensimin (§50 i vendimit). Duke u shprehur për pranueshmërinë e çështjes, Gjykata Evropiane theksoi se shteti nuk kishte provuar se ligji i ri mund t’u kishte ofruar kompensim efektiv ankuesve, dhe as që shteti do të kishte mundur të përmbushte në mënyrë efektive detyrimin e tij për të paguar kompensim për pronat origjinale (§55).

⁶ *Driza* § 122 dhe *Ramadhi dhe të Tjerët* § 90.

për të gjithë ankuesit [që kanë vendime gjyqësore ose administrative në favor të tyre]⁷ të marrin me shpejtësi tokat ose shumat që u takojnë.”⁸

Kompensimi i drejtë: Duke konstatuar se ankuesit kishin vuajtur dëme të konsiderueshme materiale dhe jo materiale, Gjykata Evropiane e justifikoi dhënien e kompensimit të plotë duke iu referuar mosaftësisë së shtetit së paditur për të marrë masa që lejojnë zbatimin e vendimeve për kompensim pas treguesve në vendimet e mëparshme.⁹

Masa të rëndësishme të marra nga shteti i paditur

Ndryshimet e kohëve të fundit në Ligjin për pronat (Ligji nr. 10207, datë 23 dhjetor 2009) i hoqën komisionet rajonale. Agjencia për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave (AKKP), e krijuar mbi bazën e ligjit të pronave të vitit 2006 është organi qendror administrativ i ngarkuar me detyrën e zbatimit të ligjit të pronave dhe është organi përgjegjës për të vendosur për kërkesat për kthim dhe kompensim. Qeveria ka miratuar dhe ka nxjerrë një hartë për vlerësimin e pronave, e cila përdoret nga AKKP-ja për të përlllogaritur vlerën e pronave të shpronësuara dhe më pas çdo shumë kompensim që u jepet ankuesve.

Një ligj i miratuar më 25 shkurt 2010 krijoi një fond të ri e të konsoliduar kompensimi. AKKP-ja e administron fondin në përputhje me procedurat e përcaktuara nga Këshilli i Ministrave dhe propozimet e Ministrisë të Financës. Ministri i Financës çdo vit transferon shumat përkatëse në Fondin e Kompensimit, ndërsa shumat e papërdorura mund të trashëgohen në vitet pasardhëse. Ligji i pronave parashikon të drejtën e marrjes së interesit mbi shumën e përcaktuar nga periudha e njohjes së të drejtave të pronësisë së ankuesit deri në dhënien e kompensimit financiar. Më tej, ai parashikon krijimin e një Fondi Kompensimi në Natyrë (i cili nuk është ende funksional). Qeveria ka hartuar kritere dhe procedura për të përcaktuar se cilat prona shtetërore bien në objektin e fondit. AKKP-ja është përgjegjëse për verifikimin e statusit ligjor të secilës pronë që është pjesë e fondit.

Shqipëria ka prezantuar shërbimin përmbarimor privat nëpërmjet Ligjit nr 10031, datë 11/12/2008, i cili përcakton një sistem me dykahësh të përbërë nga sistemi shtetëror dhe sistemi privat i përmbarimit, të cilët funksionojnë paralelisht me njëri-tjetrin. Shërbimi i ri kërkon të ulë pjesërisht ngarkesën e shërbimit përmbarimor shtetëror. Për më shumë informacion shihni CM/Inf/DH(2010)20.

VELIKOVI DHE TË TJERËT K. BULLGARISË¹⁰
TODOROVA K. BULLGARISË (kompensimi i drejtë)¹¹
TSONKOVI K. BULLGARISË¹²

Përmbledhje hyrëse

Çështjet *Velikovi dhe të Tjerët k. Bullgarisë* dhe *Tsonkovi k. Bullgarisë* lidhen me mohimin e pronave që ankuesit kishin marrë pas shtetëzimit të pronave në regjimin komunist, pas proceseve gjyqësore të

⁷ Futur për të përfshirë vëzhgimet e Gjykatës Evropiane në çështjen *Driza* § 126.

⁸ *Ramadhi dhe të Tjerët* § 94.

⁹ *Ramadhi dhe të Tjerët* § 101.

¹⁰ *Velikovi dhe të Tjerët k. Bullgarisë*, nr. 43278/98 et al., vendim, datë 15 mars 2007, marrë formë të prerë më 9 shtator 2007.

¹¹ *Todorova dhe të Tjerët*, nr. 48380/99 et al., vendim, datë 24 prill 2008, marrë formë të prerë më 24 korrik 2008 (kompensimi i drejtë)

¹² *Tsonkovi k. Bullgarisë*, nr. 27213/04, vendim, datë 02/07/2009, i bërë përfundimtar më 02/10/2009

suksesshme për marrjen e pronave nga pronarët, ose trashëgimtarët e tyre, para procesit të shtetëzimit në vitet '90.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Pas rënies së regjimit komunist, parlamenti bullgar miratoi **Ligjin “Për Kthimin e Pronësisë për Pronat e Patundshme të Shtetëzuara** (“Ligji i Kthimit”), i cili hyri në fuqi në vitin 1992. Seksioni 1 i Ligjit të Kthimit parashikonte që pronarët e pronave para shtetëzimit, ose trashëgimtarët e tyre, bëheshin *ex lege* pronarët e pronave që kishin pasur para shtetëzimit. Seksioni 7 parashikon që pronarët para procesit të shtetëzimit, ose trashëgimtarët e tyre, të cilët nuk kishin marrë kompensim, mund të merrnin pronat e marra nga një person i tretë, nëse ky i fundit ishte bërë pronar në kundërshtim me ligjin. Pronarët para shtetëzimit lejoheshin të ngrinin padi kundër pronarëve pas procesit të shtetëzimit brenda një periudhe një vjeçare. Ligji “Për Kompensimin e Pronarëve të Pronave të Patundshme të Shtetëzuara” (“Ligji i Kompensimit”), i cili hyri në fuqi në vitin 1997, parashikonte që personat që kishin humbur shtëpitë në përputhje me seksionin 7 të Ligjit të Kompensimit do të merrnin bono kompensimi për strehim. Deri në nëntor të vitit 2004, bonot e kompensimit tregtoheshin me 15% - 25% të vlerës së tyre. Dy muaj pas kësaj kohe këmbimi i bonove shkoi në 100% dhe më lart, para se të stabilizohej tregu me nivelin e këmbimit prej rreth 70% të vlerës së tyre.

Në vitin 1997 pronarët të cilëve e kishin humbur periudhën një vjeçare të parashikuar në seksionin 7 të Ligjit të Kthimit, fituan një mundësi të dytë nëpërmjet një **amendimi legjislativ që e ndryshoi këtë afat kohor**. Më 11 mars 1998, Gjykata Kushtetuese e rrëzoi amendimin pasi ai cenonte parimin e mbrojtjes së pronës dhe të sigurisë juridike. Ky vendim nuk kishte veprim prapaveprues.

Vendimet e Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Në vendimin e saj në çështjen *Velikovi dhe të Tjerët*, **ankuesve u ishin mohuar pronat e tyre** si pasojë e Ligjit të Kompensimit. Duke vënë re pasigurinë përsa i përket interpretimit të Ligjit të Kthimit, Gjykata Evropiane arriti në përfundim se çështje të tilla si **cilësia e ligjit përkatës** nuk mund të ndahen nga fakti nëse ndërhyrja ndjek përpjesëtimisht një qëllim legjitim ose jo. Seksioni 7 i Ligjit të Kthimit u konstatua të ndiqte një **qëllim të rëndësishëm në interes të publikut, përkatësisht vendosjen e drejtësisë dhe respektimin e shtetit të së drejtës**.

Duke iu referuar qëllimeve të Ligjit të Kompensimeve dhe duke theksuar logjikën e seksionit 7, Gjykata Evropiane e konsideroi si **shumë të rëndësishme në vlerësimin e përpjesëtueshmërisë faktin nëse prona ishte marrë si rezultat i një shkelje materiale të së drejtës esenciale apo abuzimit me detyrën/kompetencat nga njëra anë, apo si rezultat i mosveprimeve administrative të një natyre të vogël për të cilat kishte qenë përgjegjëse administrata, nga ana tjetër**. Më pas, Gjykata u shpreh se **përpjesëtueshmëria e ndërhyrjes duhet të vendoset në lidhje me: (i) faktin nëse çështja binte qartë nën objektin e qëllimeve legjitime të Ligjit të Kompensimit, ose jo, dhe (ii) dëmet e vuajtura nga ankuesit dhe përshtatshmëria e kompensimeve të dhëna, ose të cilat mund të ishin dhënë**. Në çështje komplekse si çështja në fjalë, e cila përfshin çështje të vështira që lidhen me kalimin nga një regjim totalitar në demokraci dhe në shtetin e së drejtës, **për gjykatën duhej të identifikohet një lloj “kufiri vuajtje” në mënyrë që ajo të konstatonte shkelje të Nenit 1 të Protokollit 1**. Në lidhje me shumat e marra nëpërmjet shitjes së bonove të kompensimit, Gjykata mori parasysh shumat e marra aktualisht, pasi rritja e çmimeve të bonove në fund të vitit 2004 nuk mund të parashikohej.

Gjykata Evropiane **shqyrtoi situatat e mëposhtme** për të përcaktuar nëse mohimi i pronave vinte një baraspeshë të drejtë ndërmjet të drejtave individuale të Konventës dhe interesit të publikut:

Titujt e pronësisë u deklaruan të pavlefshme për shkak se (i) ata ose kishin marrë pronat nëpërmjet një **abuzimin me detyrën ose pozicionin**,¹³ ose (ii) nëpërmjet një **shkelje materiale të legjislacionit përkatës së strehimit**, duke marrë dhe marrjen e një apartamenti që e tejkalonte përmasën aktuale të familjes së ankuesit¹⁴: gjykata u shpreh se mohimet e pronave bien qartë në objektin e qëllimit objektiv të ndjekur nga Ligji i Kthimit dhe vendosin një baraspeshë të drejtë (nuk ka shkelje të Nenit 1 të Protokollit 1).

Titujt e pronësisë ishin deklaruar të pavlefshme mbi bazën e **dokumenteve përkatëse që lidhen me blerjen e vendbanimit, të cilat ishin nënshkruar nga një organ administrativ që nuk e kishte këtë kompetencë**: duke pasur parasysh se administrata shtetërore ishte përgjegjëse për mangësinë që çoi në zhvlerësimin në fjalë dhe duke theksuar se titulli i ankuesve nuk i kishte shkelur kërkesat bazë të legjislacionit, Gjykata u shpreh se baraspesha e drejtë e kërkuar nga Neni 1 i Protokollit 1 nuk mund të arrihej pa kompensimin e nevojshëm (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).¹⁵

Kompensimi i plotë për vlerën e apartamentit: Gjykata u shpreh se pragu i vuajtjes nuk ishte arritur (nuk ka shkelje të Nenit 1 të Protokollit 1).¹⁶

Marrja e kompensimit të papërshtatshëm: Gjykata u shpreh se ndërhyrja nuk krijonte një baraspeshë të drejtë ndërmjet interesit të publikut dhe të drejtave të ankuesve (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).¹⁷

Në një çështje u kundërshtua e drejta për kompensim, pasi prona nuk ishte shpronësuar sipas ligjit përkatës.¹⁸ Në një çështje tjetër ankuesit e kishin humbur pronësinë për shkak të defekteve të konstatuara në titullin e individit prej të cilit ata e kishin blerë pronën rreth dyzet vjet para fillimit të proceseve për kthim prone.¹⁹ Në të dyja çështjet Gjykata u shpreh se **dështimi i organeve në përcaktimin e afateve të qarta kohore për kthimin e pronës bona fide tek palët e treta përbën pasiguri ligjore**. Asnjë përveç kompensimit të lidhur në mënyrë të arsyeshme me vlerën e tregut të pronës së ankuesit nuk mund të ruante baraspeshën e drejtë të kërkuar nga Neni 1 i protokollit 1 (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Në çështjen Tsonkovi, Gjykata theksoi se **masat e prezantuara nga seksioni 7 i Ligjit të Kthimit mund të shihen si në përpjesëtim me qëllimin legjitim të ofrimit të drejtësisë, kur ato zbatohen si hap përjashtimor tranzicional afatshkurtër në një periudhë transformimi social nga një regjim totalitar në demokraci**. Gjykata riafirmoi se autorizimi i një nisje domethënëse nga natyra tranzitore e legjislacionit për kthimin e pronave duke e zgjatur kufirin prej një viti nuk ishte respektuar pasi organet kishin shkelur parimin e sigurisë ligjore. Si rrjedhim, **ndërhyrjet që vinin nga proceset e filluara pas mbarimit të periudhës një vjeçare u konstatuan se nuk ishin objekt i qëllimeve legjitime të parashikuara nga Ligji i Kthimit**. Në raste të tilla asgjë përveç pagesës së lidhur në mënyrë të arsyeshme me vlerën e tregut të apartamentit nuk mund të ruante baraspeshën e drejtë të kërkuar nga Neni 1 i Protokollit 1. Gjykata Evropiane konstatoi se ankuesi nuk kishte marrë **kompensim të lidhur në mënyrë të arsyeshme me vlerën e tregut të pronës së mohuar** (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Kompensimi i drejtë:²⁰ Gjykata Evropiane kujtoi se në vendimin e saj kryesor ajo kishte bërë dallim ndërmjet çështjeve në të cilat ndërhyrja në gëzimin e të drejtave të pronësisë së ankuesve binte nën objektin e qëllimeve legjitime të parashikuara në Ligjin e Kompensimit, kur arriti të përcaktonte një baraspeshë të drejtë ndërmjet interesit të publikut dhe të drejtave të individëve (*Bogdanovi* dhe *Tzilevi*), dhe çështjeve ku

¹³ *Velikovi*, nr. 43278/98, dhe *Cholakovi*, nr. 48014/99.

¹⁴ *Wulpe*, nr. 45437/99, dhe *Stoyanova dhe Ivanov*, nr. 53367/99.

¹⁵ *Bogdanovi*, nr. 60036/00, *Tzilevi*, nr. 73465/01, *Todorova*, nr. 48380/99 dhe *Nikolovi*, nr. 194/02.

¹⁶ *Nikolovi*.

¹⁷ *Bogdanovi* dhe *Tzilevi*.

¹⁸ *Todorova*

¹⁹ *Eneva dhe Dobrev*, nr. 51362/99.

²⁰ *Todorova* dhe të Tjerët, nr. 48380/99 *et al.*, vendim, datë 24 prill 2008, i bërë vendim përfundimtar më 24 korrik 2008 (kompensimi i drejtë).

kishte pasur një zbatim të gjerë e intensiv të Ligjit të kthimit, ose një nisje domethënëse nga natyra tranzitore e legjisllacionit për kthimin e pronësisë në shkelje të parimit të sigurisë ligjore (*Todorova, Eneva dhe Dobrev dhe Tsonkovi*). Në lidhje me grupin e parë, Gjykata u dha ankuesve një shumë të vetme në lidhje me dëmin material dhe jo-material për vlerën e pronës dhe të gjitha rrethanat e tjera përkatëse, të tilla si vuajtja e pësuar. Në lidhje me grupin e dytë, Gjykata theksoi se asgjë tjetër përveç kompensimit të lidhur arsyeshmërisht me vlerën e pronës në tregu nuk është i mjaftueshëm dhe, si pasojë, i dha ankuesve një shumë për dëm material dhe një shumë tjetër të veçantë për dëmin jo material.

KEHAYA DHE TË TJERËT K. BULLGARISË²¹

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Kehaya dhe të Tjerët k. Bullgarisë* lidhet me mosrespektimin nga gjykatat bullgare të një vendimi të formës së prerë që urdhëronte kthimin e disa parcelave tokë të kolektivizuara në vitet '50 tek ankuesit. Kjo mungesë zbatimi për *res judicata* erdhi si rezultat i vendimeve të kundërta të gjykatave të brendshme në lidhje me kërkesën e ankuesit për kthim prone.

Faktet dhe legjisllacioni i brendshëm

Ankuesit ishin trashëgimtarë të Znj. Bozova, e cila kishte pasur në pronësi tokë deri në kolektivizimin e tokës bujqësore në vitet '50. Në përputhje me Ligjin e Tokës Bujqësore të vitit 1991, **ankuesit kërkuan kthimin e disa parcelave tokë**. Pasi komisioni lokal për tokën bujqësore e refuzoi pjesërisht kërkesën e ankuesve, gjykata e rrethit anuloi vendimin e komisionit pas apelimit të ankuesve, dhe **u ktheu ankuesve titujt e pronësisë në lidhje me një parcelë toke**. Pas një padie të ngritur nga Zyra e Kryeprokurorit Publik në Gjykatën e Lartë, kjo e fundit la në fuqi vendimin datë 20 shtator 1996 të gjykatës. Gjykata u shpreh se edhe pse një pjesë e tokës ishte pyllëzuar pas kolektivizimit, kjo nuk përbënte pengesë për kthim prone sipas Ligjit të vitit 1991, pasi përjashtim nga kompensimi përbënin vetëm pyjet e mbrojtura. Në shkurt 1997, komisioni lokal urdhëroi kthimin e tokës tek ankuesit dhe dy muaj më vonë ata u bënë formalisht pronarë të saj.

Në përgjigje të padisë së ngritur nga organi lokal i pyjeve, **Gjykata e Lartë e Kasacionit i dha palës ankuese *rei vindication* dhe i urdhëroi ankuesit të lironin tokën**. Gjykata e Lartë e Kasacionit u shpreh se vendimi i vitit 1996 ishte dhënë për **procese që kishin natyrë administrative, dhe se, si rezultat, ky vendim nuk ishte detyrues për organet e pyjeve**. Më tej, kjo gjykatë u shpreh se të drejtat e pronësisë së Znj. Bozova nuk ishin vërtetuar dhe se toka objekt gjykimi i përkiste shtetit. Organi i pyjeve ishte bërë pronar i tokës në vitin 2002.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 6§1: Mbi bazën e vendimit të Gjykatës së Lartë, datë 20 shtator 1996, **ankuesit morën një vendim të formës së prerë që u njihte atyre pronësinë e plotë për tokën objekt padie**. Ndërsa ky vendim nuk u anulua, ai **u bë i pavlefshëm përsa i përket efektit ligjor, për shkak të proceseve pasuese gjyqësore** të ngritura nga organi lokal i pyjeve. Gjykata e Lartë e Kasacionit u shpreh se vendimet e marra në proceset gjyqësore në përputhje me Ligjin për Tokën Bujqësore nuk kishin efekt *res judicata*, pasi këto vendime lidheshin me ligjshmërinë e vendimit të komisioneve të tokës, të cilat ishin organe administrative dhe zbatonin rregulla të posaçme provash. Gjykata Evropiane vuri re se të dyja grupet e proceseve gjyqësore përcaktuan pronën e të njëjtëve subjekte ligjore (shtetit dhe ankuesve), kishin lidhje me të njëjtën parcelë toke dhe shqyrtuan të njëjtat çështje, përkatësisht nëse Znj. Bozova kishte pasur në pronësi atë tokë para

²¹ *Kehaya dhe të Tjerët k. Bullgarisë*, nr. 47797/99 dhe 68698/01, vendim i datës 12 janar 2006, i bërë përfundimtar më 12 prill 2006, dhe vendimi i datës 14 qershor 2007, i bërë përfundimtar më 14 shtator 2007 (kompensimi i drejtë).

kolektivizimit dhe nëse ishin plotësuar kushtet ligjore për kthimin e pronës. Pavarësisht nga klasifikimi teorik i tyre, **proceset fillestare kishin efektin e përcaktimit të të drejtave të pronësisë së ankuesit**. Gjykata Evropiane konstatoi se kërkesa e ankuesve për të provuar të drejtën e tyre sërish në proceset e tjera gjyqësore nuk kishte justifikim. Duke theksuar se ky ri-shqyrtim ishte i mundur pa asnjë kufizim kohor, të ndryshëm nga skadimi i periudhës përkatëse të parashkrimit pozitiv, kjo qasje u konstatua se përbënte **shkelje të parimit të sigurisë ligjore** (shkelje e Nenit 6§1).

Neni 1 i Protokollit 1: Efekti i vendimit, datë 10 tetor 2000, ishte t'u mohonte ankuesve frytet e vendimit datë 20 shtator 1996 dhe t'u mohonte atyre pronat. Duke iu referuar gjetjeve sipas Nenit 6§1, Gjykata Evropiane u shpreh se **mohimi i pronave në fjalë kishte qenë i paligjshëm**. Interesi i publikut nuk mund të konsiderohet si justifikim për kapërcimin e **parimit themelor të sigurisë ligjore** dhe të drejtat e ankuesit (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).²²

Gjykata konstatoi se një ndër ankuesit **ishte gjobitur për përdorimin e tokës që në kohën përkatëse i përkiste ligjshmërisht atij dhe ankuesve të tjerë** sipas vendimit të Gjykatës së Lartë, datë 20 shtator 1996. Si pasojë, **gjobat e vëna përbënin ndërhyrje arbitrare** në të drejtën e ankuesit për gëzim paqësor të pronave (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Kompensimi i drejtë: Gjykata Evropiane u shpreh se **kthimi i të drejtave të pronësisë së ankuesve dhe kthimi i pronave të tyre** do t'i vendoste ankuesit aq sa ishte e mundur në një situatë ekuivalente me situatën në të cilën ata do të kishin qenë ata po të mos kishte pasur asnjë shkelje. Duke qenë se nuk kishte ndodhur kështu, shteti i paditur duhej të paguante **secilin ankues një shumë që përfaqësonte pjesën e tij ose saj në vlerën aktuale të tokës**. Gjykata i dha secilit ankues një shumë për dëme jo materiale.

KIRILOVA DHE TË TJERËT K. BULLGARISË²³

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Kirilova dhe të tjerët k. Bullgarisë* ka të bëjë me dështimin e organeve shtetërore për t'u dhënë kompensim ankuesve të cilët gëzonin të drejtën e marrjes së kompensimit sipas legjislacionit të brendshëm për pronat e shpronësuara në periudhën 1983 – 1990, prona të cilat u kishin përkthir atyre dhe paraardhësve të tyre.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Në periudhën 1983-1990, pronat e ankuesve, ose paraardhësve të tyre **ishin shpronësuar sipas urdhrave të parashikuara nga Ligji “Për Planifikimin Territorial dhe Urban” i vitit 1973 (Ligji i vitit 1973), prona për të cilat ata do të kompensoheshin me prona të tjera**. Pavarësisht nga urdhrat shtesë nëpërmjet të cilave organet jepnin pronat ekzakte me të cilat do të kompensoheshin ankuesit, u desh deri në vitin **2004 që organet të bënin transferimin e parë të pronës së kompensuar**. Në kohën e vendimit të Gjykatës Evropiane **mjaft nga ankuesit nuk kishin marrë ende prona kompensuese**. Organet vendase ishin shprehur se arsyeja e vonësve kishte qenë mungesa e fondeve.

²² Gjykata Evropiane konstatoi shkelje të Nenit 1 të protokollit 1 për shkak të gjobave të vëna për ankuesit nga organet lokale të pyjeve për përdorim të paligjshëm të tokës.

²³ *Kirilova dhe të tjerët k. Bullgarisë*, nr. 42908/98 et al., vendim i datës 9 qershor 2005, i cili ka marrë formë të prerë më 9 shtator 2005, dhe vendim i datës 14 qershor 2007, i bërë vendim përfundimtar më 14 shtator 2007 (kompensimi i drejtë).

Një ankues, Z. Ilchev, filloi proceset gjyqësore kundër bashkisë për përgjegjësinë e shtetit sipas Ligjit të Dëmshpërblimeve për paaftësinë e saj për t'i dhënë ankuesit kompensim për pronën e tij. Mbi bazën e dëmshpërblimit nga Gjykata e Lartë, e cila u shpreh se **ankuesi kishte vuajtur dëme si rezultat i paaftësisë së bashkisë për t'i dhënë atij kompensimin për pronën e tij**, Gjykata e Apelit e lejoi këtë veprim dhe shtoi dhe një shumë tjetër për kompensim të dëmeve materiale. Pas parashtrimit të urdhrimit me shkrim të gjykatës, bashkia e informoi ankuesin se në buxhetin e saj nuk ishin caktuar shuma për pagesën përkatëse, e cila mbeti e pashlyer.

Mbi bazën e një kërkesë nga një ankuese, Znj. Metodieva, një komision bashkiak bëri një vlerësim të ri të pronës së shpronësuar që kishte qenë pronë e ankueses. Pas seancave gjyqësore në gjykata të shkallëve të ndryshme, Gjykata e Lartë Administrative u shpreh se **vlerësimi sipas seksionit 102 të Ligjit të pronave duhet të bazohet në çmimin e tregut në kohën e shpronësimit**.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Dështimi i vazhdueshëm i organeve për të siguruar kompensimin e dhënë përbën ndërhyrje në të drejtën e ankuesit për gëzimin paqësor të pronave të tyre. Ankuesit kishin provuar mjete të ndryshme administrative dhe ligjore për të marrë dëmshpërblim. Gjykata Evropiane konstatoi se pavarësisht nga detyrimi për t'i ofruar ankuesve apartamentet e ofruara në kompensim, **organet përdorën një qasje pasive. Mungesa e pretenduar e fondeve nuk e justifikon këto vonesa kaq të gjata**.

Në lidhje me kërkesën e Znj. Metodieva për një vlerësim të ri të pronave të saj, Gjykata u shpreh se seksioni 102 i Ligjit për pronat thotë shprehimisht se **pronat e shpronësuara vlerësohen mbi bazën e çmimit të tregut në kohën e shpronësimit**, dhe se deri në qershor 2002 Gjykata e Lartë Administrative e kishte zbatuar këtë rregull. Gjykata u shpreh se ankuesit nuk mund të kritikoheshin që nuk kishin përfituar nga kjo pistë dëmshpërblimi.

Në lidhje me dëmshpërblimin e ofruar nga përgjegjësia shtetërore për ligjin e dëmshpërblimit, Gjykata Evropiane u shpreh se **ky veprim nuk i detyron organet të jepnin dëmshpërblimin e përcaktuar**, por çoi vetëm në kompensimin e vonesës. Proceset gjyqësore të filluara nga Z. Ilchev në vitin 1996 përfunduan më shumë se dhjetë vjet më pas, ndërsa në ditën kur Gjykata Evropiane dha vendimin e saj, kompensimi i njohur nga proceset e gjykatave kombëtare ishte ende i papaguar. Si rezultat, Gjykata Evropiane u shpreh se **organet dështuan në marrjen e masave për të siguruar se një proces i nisur për përgjegjësinë shtetërore sipas ligjit të dëmshpërblimit përbënte një mjet efektiv ligjor për shkeljen e parashikuar në Nenin 1 të Protokollit 1**.

Gjykata Evropiane përfundoi duke thënë se **pasiguria** me të cilën u hasën ankuesit, e shoqëruar me **mungesën e mjeteve të brendshme efektive ligjore dhe ngurrimi i organeve kompetente**, i çoi ankuesit në detyrimin e mbajtje së një barre të veçantë e të tepërt (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Kompensimi i drejtë: dëmi material i konstatuar përfshinte, së pari, vlerën e apartamenteve që ende nuk u ishin dhënë ankuesve, dhe, së dyti, pamundësinë për të përdorur dhe për të gëzuar apartamentet para dhënies së tyre. Në lidhje me pikën e parë, Gjykata Evropiane u shpreh se mjetet më të përshtatshme për zhdukjen e pasojave të shkeljes për shtetin e paditur do të ishin **dhënia e apartamenteve që i takonin ankuesve, ose të pronave të tjera ekuivalente, në rast të kundërt shteti i paditur duhet të paguajë një shumë të barabartë me vlerën aktuale të apartamenteve**. Në lidhje me pikën e parë, Gjykata e pranoi qasjen e ankuesve bazuar në **humbjen e qirasë**, por vetëm mbi prezuminin që ankuesit do të kishin pasur vërtetë mundësi të jepnin me qira apartamentet që u ishin dhënë atyre. Në mungesë të provave vendimtare sipas të cilave ankues të caktuar mund të kishin pasur mundësi të jepnin me qira apartamentet e tyre, dëmi i shkaktuar përbëhej nga **shpenzimet e bëra për të gjetur strehim alternativ**. Gjithsesi, për shkak se ankuesit ishin vendosur në shtëpi të bashkisë pa paguar asgjë, ata nuk

arritën të vërtetonin se u ishte dashur të bënin shpenzime për strehim alternativ, ndërsa prisnin marrjen e apartamenteve. Pavarësisht nga kjo, Gjykata u shpreh se **ankuesit kishin vuajtur një farë mungese mundësie** dhe iu dha atyre shuma në kompensim. Gjykata i dha secilit nga ankuesit një shumë prej 2,000 euro për dëme jo materiale.

ÇËSHTJA LYUBOMIR POPOV K. BULLGARISË²⁴

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Lyubomir Popov k. Bullgarisë* lidhet me një vonesë të pajustificuar në dhënin e kompensimit për ankuesin në lidhje me tokë bujqësore të kolektivizuar.

Faktet dhe legjislacionin i brendshëm

Në periudhën nga viti 1992 deri më 1998, ankuesi kishte bërë disa kërkesa për kthim prone, si para komisionit lokal të tokës bujqësore dhe para gjykatës së rrethit në lidhje me tokën bujqësore që më parë ishte zotëruar prej prindërve të tij dhe prej tij, para se kjo tokë të kolektivizohej. Disa vendime **kishin njohur të drejtën e ankuesit për gëzimin e të drejtave të tij të pronësisë**, por kishte pasur **vonesa në aspektet e ekzekutimit të këtyre vendimeve**, disa prej të cilave morën tetë deri në dymbëdhjetë vjet të zbatoheshin, pasi deri në vitin 2006 ankuesi ishte ende në pritje të kthimit ose kompensimit të dy parcelave tokë.

Për legjislacionin e brendshëm përkatës, shih çështjen *Kehaya dhe të Tjerët k. Bullgarisë*.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Gjykata Evropiane rrëzoi parashtrimin e Qeverisë, sipas të cilit ankuesi mund të kishte kërkuar dëmshpërblime mbi bazën e Ligjit “Për Përgjegjësinë Shtetërore për Dëmet”, të vitit 1988, pasi ajo ishte e mendimit se nuk ekzistonte një praktikë konstante e gjykatave të brendshme që jepnin dëmshpërblime mbi bazën e veprimeve dhe mosveprimeve të paligjshme në proceset gjyqësore për kthim pronash. Më tej, ky akt nuk i detyron në mënyrë të drejtpërdrejtë organet të respektojnë vendimet përfundimtare të gjykatave të brendshme.

Duke vënë re se ankuesi kishte marrë kompensim në lidhje me disa kërkesa të tij dhe se ai nuk pretendonte se nuk do të merrte kompensim në lidhje me të tjera çështje, Gjykata Evropiane konstatoi se **çështja që duhej të shqyrtohej ishte vonesa në dhënien e kompensimit nga ana e organeve**, gjë që çon në ndërhyrje në të drejtën për gëzim paqësor të pronës. Kjo ndërhyrje u pranua si e ligjshme, pasi nuk kishte afate kohore ligjore për kompensim dhe mund të ketë prekur qëllimin legjitim të mbrojtjes së të drejtave të tjerëve.

Kompensimi i paguar në lidhje me parcela të caktuara është marrë tetë deri në dymbëdhjetë vjet pas pritjes legjitime të ankuesit për njohje të të drejtave të tij të pronësisë. Më tej, deri në 2006-ën të drejtat e pronësisë së ankuesit në lidhje me parcela të caktuara nuk i ishin kthyer; deri në këtë vit, ai nuk kishte marrë asnjë kompensim. Si pasojë, **ankuesi ishte lënë në një gjendje pasigurie në lidhje me realizimin e të drejtave të tij të pronësisë dhe ishte penguar në gëzimin e pronave të tij**. Ndërsa Gjykata pranoi se ngjarjet përkatëse kishin ndodhur në një periudhë tranzicioni social dhe ekonomik, në mungesë të justifikimit specifik për vonesat në dhënien e kompensimit, Gjykata Evropiane u shpreh se **vonosat ishin të paarsyeshme dhe vendosnin një barrë të tepërt mbi ankuesin** (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

²⁴ *Lyubomir Popov k. Bullgarisë*, nr. 69855/01, vendim i datës 7 janar 2010.

Dëshmipërblimi i drejtë: Ankuesit iu dha 2,000 euro për dëme materiale dhe 1,000 euro për dëme jo materiale.

ÇËSHTJA SMOJE K. KROACISË²⁵

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Smoje k. Kroacisë* lidhet me kohëzgjatjen e proceseve gjyqësore të ngritura sipas Ligjit të Çshtetëzimit në lidhje me kthimin dhe kompensimin e tokës së shtetëzuar në regjimin komunist.

Legjislacioni i brendshëm

Ligji “Për Kompensimin dhe Kthimin e Pronës së Marrë gjatë Regjimit Komunist Jugosllav” (Ligji i Çshtetëzimit) hyri në fuqi më 1 janar 1997. Sipas seksionit 22 të Ligjit, apartamentet e shtetëzuara për të cilat palët e treta kishin fituar qiramarrje me mbrojtje të posaçme nuk ishin objekt kthimi tek ish-pronarët. Qiramarrësit kishin të drejtën e blerjes së apartamenteve nga *Fondi për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave të Marra* (“Fondi i Kthimit”). Ish pronarët, ose trashëgimtarët e tyre gëzonin të drejtën e kompensimit financiar. Në raste përjashtimore, kur nuk ekzistonte asnjë marrëdhënie qiramarrëse në lidhje me pronën në fjalë, ish pronarët ose trashëgimtarët e tyre gëzonin të drejtën e kthimit.

Faktet e çështjes *Smoje*

Në vitin 1958 një apartament i zotëruar nga gjyshja e ankuesit u shtetëzua nga organet komuniste dhe iu dha nënshitetasit D.P., i cili siguroi qira me mbrojtje të posaçme të apartamentit. Pas vdekjes, D.P. ia kaloi apartamentit gruas së tij A.P., e cila vdiq në nëntor të vitit 1996.

Procesi gjyqësor i filluar nga ankuesi: më 27 shkurt 1997, ankuesi, mbi bazën e Ligjit “Për Çshtetëzimin”, bëri një ankim administrativ në zyrën rajonale ku kërkonte kthimin e apartamentit origjinal. Përderisa as zyra rajonale dhe as Ministria e Drejtësisë nuk morën një vendim brenda afatit dy mujor të parashikuar në ligj, më 10 korrik 1998, ankuesi ngriti padi kundër ministrisë për paaftësinë për t’iu përgjigjur kërkesës së tij në gjykatën administrative. Më 17 shtator 1998, zyra rajonale vendosi të shtynte procesin në pritje të rezultateve të proceseve paralele administrative dhe civile (shih më poshtë). Gjykata Administrative vendosi në favor të ankuesit dhe e urdhëroi Ministrinë e Drejtësisë të vendoste për kërkesën brenda gjashtëdhjetë ditësh. Më 27 shkurt 2002, Gjykata Administrative e pushoi padinë e ankuesit kundër vendimit për shtyrje të procesit, për shkak se proceset paralele administrative dhe civile ishin vendimtare në lidhje me përcaktimin nëse ai kishte të drejtë të merrte apartamentin, ose të merrte kompensimin e tij. Më 10 dhjetor 2002, Gjykata Kushtetuese u shpreh se çështja e ngritur nga ankuesi për shkelje të të drejtës së tij ishte e papranueshme, pasi ajo ishte e parakohshme për shkak të faktit se proceset paralele ishin ende pezull. **Në korrik 2005, zyra rajonale i filloi proceset administrative, të cilat ishin ende pezull në momentin kur Gjykata Evropiane e dha vendimin e saj.**

Çështjet paralele administrative dhe civile: Më 7 janar 1997 N.K., vajza e D.P. dhe A.P., bëri kërkesë për njohjen e saj si person që gëzon qiranë me mbrojtje të posaçme të apartamentit. Kërkesa e saj u rrëzua përfundimisht nga organet administrative. Gjatë kësaj periudhe organet lokale kishin ngritur padi civile ku kërkoheshin nxjerrja e N.K nga shtëpia, e cila kishte bërë një kundër padi, sipas të cilës kërkonte përfundimin e kontratës së qirasë sipas kushteve të qirasë me mbrojtje të posaçme. Pas rrëzimit të kërkesës së organeve lokale dhe pas **konstatimit se N.K. kishte fituar ex lege të drejtat për qira me mbrojtje të posaçme**, ankuesi, i cili kishte ndërhyrë në proces, e apeloj vendimin. Apeli i ankuesit u rrëzua, dhe më 15 dhjetor

²⁵ *Smoje k. Kroacisë*, nr. 28074/03, vendim i datës 11 janar 2007, bërë vendim i formës së prerë më 11 prill 2007.

2004 N.K. nënshkroi një kontratë shitje me Fondin e Kthimit, në vend të nënshkrimit të kontratës së qirasë. Mbi bazën e kësaj kontrate shitje, N.K. e bleu apartamentin.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Pranueshmëria: Në lidhje me pranueshmërinë e çështjes së ankuesit përsa i përket kohëzgjatjes së proceseve gjyqësore, Gjykata Evropiane konstatoi se praktika e kohëve të fundit dëshmoi se **Gjykata Kushtetuese, kur shqyrton një ankesë kushtetuese në lidhje me kohëzgjatjen e proceseve gjyqësore, analizon vetëm inaktivitetin e organeve gjyqësore.** Ndërkohë që ankuesi ankohet për kohëzgjatjen e proceseve para organeve administrative, Gjykata Evropiane u shpreh se një **ankesë kushtetuese sipas seksionit 63 të Ligjit për Gjykatën Kushtetuese nuk mund të konsiderohet mjet efektiv ligjor** (shih shkeljen e Nenit 13 në çështjen *Štokalo dhe të Tjerët k. Kroacisë*).

Neni 6§1: Gjykata Evropiane u shpreh se **kohëzgjatja e proceseve administrative, të cilat kishin zgjatur nëntë vjet dhe ishin ende pezull, nuk ishte kohëzgjatje e arsyeshme dhe kërkoi një vlerësim të përgjithshëm.** Megjithatë vendimi për shtyrjen e proceseve në parim mund të konsiderohet si i justifikuar për administrimin e drejtë të drejtësisë, Gjykata Evropiane ishte e mendimit se vonesa e paarsyeshme e ndodhur në çështjet paralele kishte pasoja të paevitueshme mbi proceset e filluara nga ankuesi. Shkaku i kohëzgjatjes së proceseve në fjalë ishin organet shtetërore. Duke vërejtur se qeveria kishte dështuar në parashtrimin e ndonjë argumenti të aftë për të justifikuar kohëzgjatjen e proceseve, Gjykata Evropiane konstatoi se proceset nuk arritën të respektonin kërkesën për “kohë të arsyeshme” (shkelje e Nenit 6§1).

Neni 1 i Protokollit 1: Ankuesi ankimoi dhe vendimin e Gjykatës Administrative, datë 27 shkurt 2002 dhe shitjen pasuese të apartamentit, duke thënë se këto veprime çonin në shkeljen e të drejtës së tij mbi pronën pasi atij i ishte ndaluar kompensimi i apartamentit. Gjykata Evropiane konstatoi se ankuesi kishte ende mundësi të ngrinte padi kundër palëve në kontratën e shitjes, me synimin e shpalljes së saj (kontratës) së pavlefshme, por nuk e kishte bërë këtë gjë (e papranueshme).

Kompensimi i drejtë: Gjykata Evropiane nuk dallon ndonjë lidhje shkak-pasojë ndërmjet shkeljes dhe dëmit material të pretenduar, por, gjithsesi, i dha ankuesit 4,800 euro në lidhje me dëmin jo material.

Masa të rëndësishme të marra nga shteti i paditur

Nëpërmjet një vendimi të datës 20 qershor 2007, Gjykata Kushtetuese, mbi bazën e jurisprudencës së Gjykatës Evropiane, e ndryshoi jurisprudencën e saj dhe përcaktoi se në të gjitha çështjet e tjera në të ardhmen që kanë të bëjnë me kohëzgjatjen e proceseve administrative, duhet të merret parasysh dhe periudha gjatë së cilës çështja është pezull para organeve administrative.

ÇËSHJTA GRATZINGER DHE GRATZINGEROVA K. REPUBLIKËS ÇEKE²⁶

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Gratzinger dhe Gratzingerova k. Republikës Çeke* ka të bëjë me përcaktimin nëse ankuesit kishin “pronë/pasuri” sipas kuptimit të Nenit 1 të Protokollit 1, pas rrëzimit të pretendimit të tyre për kthim prone për shkak se ata nuk plotësimin kushtin ligjor për nënshtetësi çeke.

Legjislacioni i brendshëm

---

²⁶ *Gratzinger dhe Gratzingerova k. Republikës Çeke* (dec.) [GC], vendim datë 10 korrik 2002.

Neni 11 §§ 1 dhe 2 i Kartës për të Drejtat dhe Liritë Themelore parashikon, *inter alia*, se çdokush ka të drejtën e pronësisë, por se disa lloje të veçanta prone mund të zotërohen vetëm nga nënshtetas të Republikës Çeke dhe Sllovae.

Ligji “Për Rehabilitimin Ekstragjyqësor” i vitit 1991 parashikon kthimin e pronës që rezulton nga anulimi i proceseve të konfiskimit, në bazë të disa kushteve specifike. **Seksioni 3(1) parashikon se të gjithë personat fizikë nënshtetas të Republikës Çeke dhe Sllovae, kanë të drejtë të kërkojnë kthimin e pronave që kanë kaluar në pronësi të shtetit.** Në rastet kur prona nuk mund të kthehet, ankuesi, kur ai është i ligjshëm, ka të drejtë të marrë kompensim material. Seksioni 19(1) parashikon se çdo person që është rehabilituar mbi bazën e Ligjit për Rehabilitim Gjyqësor ka të drejtë të kërkojë kthim me kusht që ai ose ajo t’i plotësojnë kushtet e parashikuara në seksionin 3(1).

Faktet

Në vitin 1978 ankuesit blenë prona në Çekosllovakia. Ankuesit u larguan nga Çekosllovakia në vitin 1982 për t’u vendosur përfundimisht në Shtetet e Bashkuara të Amerikës, ku morën nënshtetësinë në vitin 1989, duke **humbur kështu automatikisht nënshtetësinë e tyre çekoslllovae.** Në vitin 1983 një gjykatë e shkallës së parë i dënoi ankuesit *in absentia* për dezertim të Republikës dhe urdhëroi **konfiskimin e pronës së tyre.** Më 12 shtator 1990, e njëjta gjykatë deklaroi se, në përputhje me Ligjin e Rehabilitimit Gjyqësor të 1990-ës, dënimet për ankuesit dhe të gjitha vendimet e tjera të lidhura me to ishin anuluar automatikisht me efekt prapaveprues.

Më 13 shkurt 1993, gjykata rajonale la në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë që **e pushoi çështjen civile të ankuesve për pronën e tyre, për shkak se ata nuk plotësonin kërkesën e nënshtetësisë** të parashikuar në Aktin e Rehabilitimit Ekstragjyqësor. Apeli i çështjes në Gjykatën Kushtetuese u pushua pasi Gjykata Kushtetuese ishte shprehur për këtë çështje. Më 4 qershor 1997, **Gjykata Kushtetuese e rrëzoi ankimin për shfuqizimin e seksionit 3(1),** duke vërejtur se Neni 11§2 i Kartës përbënte dispozitë të veçantë në lidhje me parimin kushtetues të barazisë ndërmjet shtetasve të Republikës Çeke dhe Sllovae në marrjen dhe mbrojtjen e të drejtave të tyre të pronësisë, duke u dhënë kështu ligjvënësve të drejtë në ofrimin e kufizimeve për personat që gëzojnë të drejtën e kthimit të pronës. Më 2 shtator 1997, gjyqtari raportues i Gjykatës Kushtetuese e rrëzoi çështjen e ankuesve ku kundërshtojë vendimi i gjykatave rajonale, datë 13 shkurt 1993.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Gjykata Evropiane theksoi se “pasuritë” brenda kuptimit të Nenit 1, Protokollit 1 mund të jenë ose “pasuri ekzistuese”, ose prona, duke përfshirë dhe kërkesat mbi bazën e të cilave ankuesi mund të argumentojë se ai ka të paktën një “pritshmëri legjitime” për pëmbushjen e kërkesave të tij. Padia e ankuesve nuk lidhet me një “pronë ekzistuese”, pasi ata nuk e kishin statusin e pronarit, por ishin thjeshtë pretendues/kërkues. Në lidhje me çështjen nëse ankuesit kishin “pritshmëri legjitime” se çështja do të zgjidhej në favor të tyre, Gjykata Evropiane vëren se në kohën kur ankuesit ngritën çështjen për kthim prone **Ligji për Rehabilitim Ekstragjyqësor parashikonte se vetëm ata persona të rehabilituar nga gjykatat dhe që kishin nënshtetësi çeke kishin të drejtë të bënin kërkesa për kthim.** Për shkak se Ligji për Rehabilitimin Ekstragjyqësor nuk i jepte ankuesve asnjë mundësi për rimarrjen e ish pronësisë së tyre, i vetmi shans për të siguruar suksesin e kërkesës së ankuesve lidhet me pasjen e një dispozite ligjore që anulon kërkesën për nënshtetësi për shkak të të qenit kërkesë jo kushtetuese. Por, Gjykata Evropiane u shpreh se besimi se ligji që ishte në fuqi në atë kohë do të ndryshohej në favor të ankuesve nuk mund të konsiderohej si pritshmëri legjitime për qëllim të Nenit 1 të Protokollit 1. Në këtë mënyrë, Gjykata Evropiane arriti në përfundimin se **ankuesit nuk kishin dëshmuar se kishin një kërkesë që kishte baza të mjaftueshme për qenë e zbatueshme,** dhe, si rezultat, ata nuk mund të argumentonin se kishin një “pronë” sipas kuptimit të Nenit 1 të Protokollit 1 (e papranueshme).

ÇËSHËTJA PINCOVÁ DHE PINC K. REPUBLIKËS ÇEKE²⁷

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Pincová dhe Pinc k. Republikës Çeke* ka të bëjë me dëmshpërblimin e padrejtë të marrë nga ankuesit, shtëpia e të cilëve, e marrë me mirëbesim gjatë regjimit komunist pas shpronësimit të saj, iu kthye trashëgimtarit të pronarëve fillestarë sipas proceseve gjyqësore të kthimit të pronës.

Legjislacioni përkatës

Neni 11 i Kartës për të Drejtat dhe Liritë Themelore të Njeriut parashikon, *inter alia*, se çdokush ka të drejtën e gëzimit të pronës. Shpronësimi ose kufizimi i detyruar i kësaj të drejte është i lejueshëm vetëm nëse kjo bëhet për shkak të interesit të publikut, në përputhje me ligjin dhe në kushtet e kompensimit.

Ligji “Për Tokën” i vitit 1991 zbatohet për toka ose prona që më parë kishin qenë pjesë e sipërmarrjeve bujqësore. Në rastet kur këto toka ose prona i ishin transferuar shtetit ose një personi juridik pas konfiskimit dhe për to nuk ishte dhënë asnjë kompensim nga 25 shkurti 1948 deri më 1 janar 1990, **Ligji “Për Tokën” parashikonte kthimin e tyre tek pronari fillestar, pas përmbushjes së disa kushteve specifike.** I takonte gjykatave të vendosnin nëse të kthenin ose jo pronat në posedim të personave fizikë të cilët i blenë këto prona nga shteti ose ndonjë person tjetër juridik (i) në kundërshtim me rregullat në fuqi në atë kohë, (ii) me një çmim më të ulët se çmimi i kërkuar nga rregulloret në fuqi në kohën materiale, ose (iii) kur gëzohej një avantazh i paligjshëm në kohën e blerjes. **Një person i cili ishte i detyruar të kthente pronën kishte të drejtën e marrjes së çmimit të blerjes dhe t kostove që kishin dalë në mënyrë të arsyeshme nga mbajtja e saj.**

Faktet

Më 29 dhjetor 1967, ankuesja e parë dhe burri i saj blenë një shtëpi (ankuesi i dytë ishte djali i saj, i cili pas vdekjes së të atit u bë bashkëpronar i shtëpisë). Pronari, një ndërmarrje shtetërore, e kishte marrë shtëpinë pa kompensuar ish pronarët, të cilëve i ishte marrë prona në vitin 1948. Më 12 shtator 1994, **gjykata e rrethit lejoi një padi të djalit të ish pronarëve, i cili kërkonte kthim të pronë dhe transferim të titullit të pronësisë tek ai.** Mbi bazën e mendimit të një eksperti të marrë prej saj, gjykata e rrethit arsyetoi se **çmimi i paguar nga ankuesja e parë dhe burri i saj për blerjen e shtëpisë ishte më i ulët nga çmimi që kërkohet nga rregulloret që ishin në fuqi në atë kohë.** Më 4 janar 1995, gjykata rajonale e rrëzoi çështjen e ankuesit, sipas të cilit vlerësimi fillestar dhe kontrata e shitjes ishin hartuar nga shitësi dhe se transaksioni ishte kryer në përputhje me legjislacionin në fuqi. Një tjetër padi e ankuesit për rihapje të procesit u kundërshtua nga gjykata e rrethit. Po ashtu, gjykata e lartë e rrëzoi apelin e ankuesit për vendimin e gjykatës së rrethit.

Gjatë kësaj periudhe ankuesit depozituan një çështje kushtetuese për shkelje të së drejtës së tyre për mbrojtjen e pronës, duke argumentuar se ata e kishin blerë shtëpinë në përputhje me rregullat që ishin në fuqi në atë kohë dhe pa pasur asnjë avantazh të paligjshëm. Më pas ata **u ankuan se atyre u ishte mohuar kompensimi i drejtë dhe i përshtatshëm.** Më 13 janar 1997, **Gjykata Kushtetuese e rrëzoi apelin e ankuesit, duke lënë në fuqi vendimin e gjykatave të zakonshme.**

---

²⁷ Çështja *Pincová dhe Pinc k. Republikës Çeke*, nr. 36548, vendim i datës 5 nëntor 2002, marrë formë përfundimtare më 5 shkurt 2003. Shih po ashtu, çështjen *Zvolský dhe Zvolská k. Republikës Çeke*, nr. 46129/99, vendim i datës 12 nëntor 2002, marrë formë përfundimtare më 12 shkurt 2003

Ankuesit u rimbursuan nga Ministria e Bujqësisë për çmimin e blerjes së paguar në vitin 1967 dhe për shumën që kishin paguar për përdorimin personal të tokës. **Proceset gjyqësore në lidhje me rimbursimin e kostove të harxhuara në mënyrë të arsyeshme prej tyre për mirëmbajtjen e shtëpisë ishin ende pezull** në kohën kur Gjykata Evropiane e dha vendimin e saj. Ankuesit vijuan të jetonin në shtëpi. Pronari i ri kishte refuzuar të nënshkruante marrëveshje qiramarrje, por kishte ngritur padi në gjykatën e rrethit, duke kërkuar pagimin e kësteve të papaguara të qirasë.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Ankuesit vuan nga ndërhyrja në të drejtën e tyre të pronësisë, e cila çoi në **mohimin e pasurive të tyre**. Mohimi ishte i ligjshëm, pasi ai bazohej në Ligjin “Për Tokën”. Gjykata Evropiane vërejt se Ligji “Për Tokën” kishte si synim të zvogëlonte efektet e shkeljeve të drejtave të pronësisë të ndodhura gjatë regjimit komunist dhe, si rezultat, ishte e mendimit se qëllimi i përgjithshëm i Ligjit “Për Tokën” ishte “interesi i publikut”. Në lidhje me përpjesëtueshmërinë e ndërhyrjes, Gjykata Evropiane theksoi se kur një personi i mohohet prona e tij, baraspesha ndërmjet kërkesave të interesit të përgjithshëm dhe kërkesave për të drejtat themelore përgjithësisht arrihet kur **kompensimi që i paguhet personit, të cilit prona i është marrë në mënyrë të arsyeshme, lidhet me vlerën e tij “të tregut”, siç përcaktohet në kohën e shpronësimit.**

Gjykata Evropiane vëren se **çmimi i blerjes i paguar në vitin 1967, çmim i cili iu kthye ankuesve, nuk mund të jetë i lidhur në mënyrë të arsyeshme me vlerën e pronës pas tridhjetë vjetësh.** Ajo vëren gjithashtu se ankuesit ishin në gjendje të pasigurt dhe të vështirë sociale, pasi ata nuk ishin në gjendje të blinin diku tjetër shtëpi për të jetuar me paratë e marra nga rimbursimi i çmimit të blerjes. Më tej, ndërsa ata ishin detyruar të largoheshin nga shtëpia, pronari i ri u kishte kërkuar ankuesve të paguanin një qira mujore megjithëse nuk ekzistonte një marrëveshje qiramarrje. Si rrjedhojë, Gjykata konstatoi se kompensimi që u ishte dhënë ankuesve nuk merrte parasysh situatën e tyre personale dhe sociale, dhe se atyre nuk u ishte dhënë **asnjë shumë për dëmet jo materiale që kishin pësuar**. Plus kësaj, ata nuk kishin marrë ende asnjë rimbursim për kostot e arsyeshme të paguara për mirëmbajtjen e shtëpisë. Gjykata Evropiane arriti në përfundimin se **ankuesit kishin duruar një barë individuale dhe të tepërt** që nuk ia kishte arritur të arrinte një baraspeshë të drejtë ndërmjet kërkesave të interesit të përgjithshëm dhe mbrojtjes së të drejtës së gëzimit paqësor të pronave (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Kompensimi i drejtë: Gjykata Evropiane i dha ankuesve 35,000 euro për dëmet materiale dhe jo materiale që ata kishin pësuar.

Ekzekutimi: Në Rezolutën e tij Përfundimtare CM/ResDH(2007)30, Komiteti i Ministrave vërejt se kjo shkelje përbënte një rast të izoluar dhe nuk bëri thirrje për ndryshim legjislativ.

ÇËSHTJA BAŤA K. REPUBLIKËS ÇEKE²⁸

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Bat'a k. Republikës Çeke* lidhet me refuzimin e organeve të brendshme për të njohur kërkesat e ankuesit për kompensim në lidhje me një kompani që ishte shtetëzuar gjatë regjimit komunist.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

---

²⁸ Çështja *Bat'a k. Republikës Çeke* (dec.), nr. 43775/05, vendim, datë 24 qershor 2008.

Ankuesi është djali i themeluesit të Kompanisë së Këpucëve Baťa, e cila ka qenë një ndërmarrje e rëndësishme në ish Çekosllovakia. Sipas ankuesit, pas vdekjes së babait të tij në vitin 1932, ai dhe nëna e tij trashëguan përkatësisht 75% dhe 25% të aksioneve të kompanisë së tij. Qeveria parashtrij se babai i ankuesit ia shiti aksionet xhaxhait të ankuesit, gjë e cila ishte konfirmuar nga testamenti i të atit të ankuesit, siç ishte interpretuar nga gjykata e rrethit në një proces gjyqësor trashëgimie, të përfunduar në vitin 1933, i cili nuk u kundërshtua as nga ankuesi dhe as nga nëna e tij. Pak pas Luftës së Dytë Botërore, ankuesi u vendos në Kanada. **Kompania u shtetëzua në përputhje me Dekretin 100/1945 (“Dekreti”), i nxjerrë nga Presidenti i Çekosllovakisë më 24 tetor 1945**, i cili parashikonte se disa industri të caktuara duke filluar prej asaj date shtetëzoheshin. Ndërsa seksioni 8 i Dekretit parashikonte shprehimisht kompensim, pronarëve të kompanisë nuk iu pagua asnjëherë asnjë lloj kompensimi.

Më 9 janar 1991, **Ministria e Drejtësisë dhe Ministria e Tregtisë e rrëzuan kërkesën e ankuesit për kompensim, duke u shprehur se pronari i kompanisë kishte qenë xhaxhai i ankuesit.**

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Gjykata Evropiane vëren se **kompensimi sipas ligjeve të kthimit mund të jepet vetëm në rastet kur një person i dëmtuar bën kërkesë dhe plotëson të gjitha kërkesat e përcaktuara për këtë qëllim.** Gjatë të gjithë viteve 90s gjykatat e brendshme kishin qenë të mendimit se ligjet e kompensimit i pengonin rekursat për kompensim të padrejtësive në të shkuarën bazuar në ligje të tjera. Në kuadrin e këtyre rrethanave, **pretendimi i ankuesit nuk kishte gjasa të pranohet nga gjykatat kombëtare.**

Gjykata Evropiane bëri dallimin e situatës së ankuesit në fjalë nga situata e ankuesit në çështjen *Broniowski k. Polonisë*,²⁹ ku, pas bërjes pjesë e Konventës, ligjvënësit e shtetit të paditur miratuan një ligj nëpërmjet të cilit u afirmuan detyrimet e vendit të dala nga ligjet para ratifikimit të Konventës, dhe ku kërkesa e ankuesit u njoh nga gjykatat kombëtare. Për çështjen në fjalë, Gjykata Evropiane u shpreh se **sipas legjislacionit përkatës, siç zbatohet dhe interpretohet nga organet e brendshme, ankuesi nuk kishte as të drejtë dhe as pretendim që shkonte në nivelin e një pritshmërie legjitime për marrjen e kompensimit dhe, si rezultat, nuk mund të konsiderohet se ka “pronë” brenda kuptimit të Nenit 1 të Protokollit 1 (e papranueshme).**

Nenet 6 dhe 13: Ankuesi u ankua se për shkak të jurisprudencës së gjykatave kombëtare në lidhje me ligjet e kthimit, atij i ishte mohuar aksesit në gjykatë dhe nuk i ishte ofruar ndonjë mjet efektiv ligjor në këtë aspekt. Gjykata Evropiane vërejt se **ankuesit nuk i ishte ndaluar të ngrite padi për kompensim para gjykatave kombëtare** dhe se ankesa e tij lidhej më shumë me mungesën e mundësisë së suksesit të proceseve të tilla. Fakti i thjeshtë se ankuesi nuk është i kënaqur me rezultatin e procesit në vetvete nuk mund të përbëjë pretendim të bazuar për shkelje të Nenit 6. Më tej, duke konstatuar se ankuesi nuk kishte “pronë” në kuptimin e Nenit 1 të Protokollit 1, Gjykata Evropiane konstatoi se ankesa për mungesë të mjeteve efektive ligjore ishte tërësisht e pabazuar (e papranueshme).

ÇËSHTJA BEČVÁŘ DHE BEČVÁŘOVÁ K. REPUBLIKËS ÇEKE³⁰

Përmbledhje hyrëse

²⁹ *Broniowski k. Polonisë* [GC], nr. 31443/96, vendim, datë 22 qershor 2004.

³⁰ *Bečvář dhe Bečvářová k. Republikës Çeke*, nr. 58358/00, vendim, datë 14 dhjetor 2004, bërë vendim i formës së prerë më 14 mars 2005.

Në çështjen *Bečvář dhe Bečvářová k. he Republikës Çeke* ka të bëjë me dëbimin e ankuesve nga një shtëpi, të cilën ata e kishin blerë nga shteti pas shpronësimit. Shtëpia i ishte kthyer ish pronarëve pas rënies së regjimit komunist. Çështje ka të bëjë dhe me kohëzgjatjen e proceseve gjyqësore për rimbursimin e çmimit të paguar për shtëpinë.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Në janar të vitit 1986, ankuesit blenë një shtëpi nga shteti. Shtëpia ishte sekuestruar pas emigrimit të ish pronarëve. Në janar të vitit 1996, **ankuesit u urdhëruan t'i kthenin pronën ish pronarëve, në përputhje me Aktin për Rehabilitimin Ekstragjyqësor** dhe më pas urdhëruan të lironin pronën. **Pas një kërkesë të pasuksesshme për të pezulluar dëbimin, çështja ishte ende pezull në gjykatën rajonale** në kohën kur Gjykata Evropiane dha vendimin e saj.

Ish pronari filloi proceset gjyqësore kundër ankuesit për përdorim të paligjshëm të shtëpisë së tij që prej 1 janarit 1996, duke kërkuar pagesë së qirasë së munguar. Ankuesit ngritën një **kundër-padi në përputhje me seksionin 7(4) të Ligjit për Rehabilitim Ekstragjyqësor**. Seksioni 7(4) parashikon se nëse vlera e pronës e tejkalon shumë çmimin e blerjes origjinale të saj, i lihet në dorë ish pronarit të kërkojë kompensim financiar ose kthim të pronës. Nëse pronari insiston për kthim të pronës, ai ose ajo duhet t'i kompensojnë personit që duhet të kthejë pronën diferencën ndërmjet të dyja çmimeve.

Në shtator 2007 ankuesit bënë kërkesë në Ministrinë e Financës për rimbursim të çmimit të blerjes. Seksioni 11 i Ligjit për Rehabilitimin Ekstragjyqësor u jep të drejtën personave që janë të detyruar të kthejnë prona të marrin nga shteti çmimin e paguar për blerjen e pronës në fjalë. Më 18 janar 1999, ankuesit ngritën padi për dëmshpërblim kundër Ministrisë së Financës dhe zyrës së rrethit, sipas dispozitave të Ligjit për Përgjegjësinë Shtetërore, duke kërkuar dëmshpërblim për dëmin e shkaktuar nga veprimi i supozuar i gabuar i organeve shtetërore. Dëmet korrespondonin, *inter alia*, me diferencën ndërmjet çmimit origjinal të blerjes së pronës dhe vlerës aktuale. Më 14 qershor 2003, gjykata e rrethit vendosi të shqyrtonte veçmas proceset në lidhje me rimbursimin e çmimit origjinal të blerjes, dhe rrëzoi pjesën tjetër të padisë së ankuesit për dëmshpërblim. Të njëjtën ditë, **Ministria e Financës e rimbursoi ankuesin për çmimin e blerjes**. Ankuesi e apeloj çështjen **për ligjshmëri në Gjykatën e Lartë, e cila ishte ende pezull** në kohën kur Gjykata Evropiane e dha vendimin e saj. Më 21 qershor 2004, gjykata e rrethit i shtyu proceset në lidhje me rimbursimin e çmimit origjinal të blerjes dhe **urdhëroi Ministrinë e Financave të paguante interesin për vonesat në pagim që prej 18 janarit 1999**. I padituri ngriti padi, ndërsa proceset në apel ishin ende pezull në kohën kur Gjykata Evropiane e dha vendimin e saj.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 6§1: Ndërkohë që proceset mund të kenë qenë komplekse nga aspekti procedural, faktik dhe ligjor, në vetvete kjo gjë nuk e justifikon kohëzgjatjen e përgjithshme të proceseve. Sjellja e ankuesve u konstatua se nuk i ka zgjatur shumë proceset. Në të kundërt, kishte periudha specifike vonese të shkaktuar nga gjykatat e brendshme. Objekti i proceseve gjyqësore kishte pa dyshim rëndësi shumë të madhe për ankuesit dhe kërkonte një vigjilencë të posaçme nga gjykatat e brendshme. Gjykata Evropiane u shpreh se kohëzgjatja e proceseve gjyqësore ishte e tepërt dhe se nuk e plotësonte kërkesën e “kohës së arsyeshme” (shkelje e Neni 6 § 1).

Neni 1 i Protokollit 1: Urdhri për kthimin e pronës tek ish pronari përbën ndërhyrje të pastër në pronën e ankuesve, e cila shkon deri në mohimin e pronës. Gjykata Evropiane, duke pasur parasysh kufirin e vlerësimit, pranoi se mohimi nuk i kishte shërbyer vetëm interesave të pronarëve fillestarë, por edhe interesave të shoqërisë në përgjithësi, duke vërejtur se Akti “Për Rehabilitimin Ekstragjyqësor” kishte si qëllim të lehtësonte gabime të caktuara të shkaktuara nga aktet jo demokratike të së shkuarës dhe për të

parandaluar rishfaqjen e tyre sërish. Gjykata vërejtë se **ankuesit ishin rimbursuar vetëm për çmimin e blerjes së korrikut të vitit 2003**. Gjithsesi, në këtë aspekt, Gjykata Evropiane vërejtë, *inter alia*, se **ankuesit kishin depozituar një kundër padi për kompensim për rritjen e vlerës së pronës, duke u bazuar në seksionin 7(4) të Aktit të Rehabilitimit Ekstragjyqësor**. Më tej, vendimi i gjykatës së rrethit, nëpërmjet të cilit ankuesve iu dha interesi për vonesat në pagesë për çmimin e blerjes që prej 18 janarit 1999, ishte subjekt i proceseve pezull në apel. Në këto rrethana, Gjykata Evropiane nuk konstatoi se organet çeke kishin vepruar përtej kufirit të vlerësimit, apo që barra e mbajtur nga ankuesit ishte jopërpjestimore (e papranueshme).

Kompensimi i drejtë: Gjykata Evropiane nuk dalloj ndonjë lidhje shkak-pasojë ndërmjet shkeljes dhe dëmeve materiale të pretenduara, por, gjithsesi, u dha ankuesve së bashku 2500 euro për dëme jo materiale.

ÇËSHTJA VON MALTZAN DHE TË TJERËT K. GJERMANISË³¹

Përmbledhje hyrëse

Në çështjen *Von Maltzan dhe të Tjerët k. Gjermanisë*, në përputhje me ligjet e miratuara pas ribashkimit të Gjermanisë, ankuesit nuk ishin në gjendje të siguronin kthimin e pronës që u ishte shpronësuar gjatë pushtimit sovjet, ose pranisë së Republikës Demokratike Gjermane, ose kompensimin shumës të barabartë me vlerën e pronës.

Faktet

Të gjashtëdhjetepesë ankuesit ishin persona fizikë, **trashëgimtarë të tokës ose pronave që ishin shpronësuar në zonën e okupuar nga sovjetët në Gjermani, në periudhën nga viti 1945 deri më 1949**. Ndërmjet ankuesve që zotëronin tokë të shpronësuar gjatë periudhës së përmendur më lart ishin dhe dy subjekte juridike. Pas ribashkimit të Gjermanisë ata **aplikuan, por pa sukses, tek organi përgjegjës shtetëror për kthimin e tokës dhe ndërtesave të tyre**. Tri nga këto ankues kërkuan dhe për rehabilitimin e paraardhësve të tyre, mbi bazën e Ligjit për Rehabilitimin Administrativ, por nuk ia dolën mbarë.

Pesë ankues ishin persona fizikë që ishin **trashëgimtarë të pronarëve të tokës ose ndërtesave të shpronësuar pas vitit 1949, në përputhje me një vendim të organeve të Republikës Demokratike Gjermane (RDJ)**. Pas ribashkimit të Gjermanisë, organet përgjegjëse i kundërshtuan paditë e tyre për kthim pronash, mbi bazën e parashikuar në Ligjin e Pronave, përkatësisht që palët e treta të cilat e kishin blerë pronën e kishin bërë këtë veprim në mirëbesim, ose se kthimi ishte i pamundur në praktikë.

Njëzetënjë ankues e çuan çështjen në Gjykatën Federale Kushtetuese, duke pretenduar se Ligji për Dëmshpërblimin dhe Kompensimin nuk ishte në përputhje me Ligjin Bazë. Në një vendim datë 22 nëntor 2002, Gjykata Federale Kushtetuese e pushoi çështjen e tyre, duke u shprehur se dispozitat nuk ishin në kundërshtim me Ligjin Bazë.

Legjislacioni i brendshëm

Deklarata e Përbashkët për Zgjidhjen e Çështjeve Pezull të Pronësisë u nxor nga të dy qeveritë gjermane më 15 qershor 1990 dhe përcaktonte çështjet kryesore që lidhen me çështjet e pronësisë. **Ligji “Për Pronat”**, datë 23 shtator 1990 parashikon se personat pronat e të cilëve janë shpronësuar në mënyrë të paligjshme në kohën e RDGJ-së në parim janë subjekt kthimi pronash, në përjashtim të rasteve kur pronat

³¹ *Çështja Von Maltzan dhe të Tjerët k. Gjermanisë* [GC] (dec.), nr. 71916/01, 71917/01 dhe 10260/02, vendim, datë 2 mars 2005.

janë praktikisht të pamundura për t'u kthyer, ose nëse janë blerë në mirëbesim. Në këto raste, ish pronarët kishin të drejtën të dëmshpërbleheshin, në përputhje me Ligjin e 27 shtatorit 1994. Ligji "për Pronat" nuk zbatohet për shpronësimet e kryera nga forcat okupatore sovjetike nga viti 1945-1949.

Ligji për Dëmshpërblimin dhe Kompensimin, datë 27 shtator 1994 (i përbërë prej dy pjesësh, pjesa e dëmshpërblimit dhe pjesa e kompensimit) trajton kushtet për dëmshpërblim (pas shpronësimeve të 49-ës), ose për kompensim (për shpronësimet e periudhës 1945-1949) për personat pronat e të cilëve janë shpronësuar. Nëse shumica e dëmshpërblimit ose kompensimit e kalon cakun e 10,000 DEM, ajo ulet me një përqindje specifike.

Ligjvënësit miratuan dhe dy ligje të tjera të lidhura me rehabilitimin; përkatësisht Ligjin për Rehabilitim Penal, datë 29 tetor 2009 dhe **Ligjin për Rehabilitim Administrativ**, datë 23 qershor 1994. Ligji i dytë parashikon se kur prona konfiskohet sipas një mase administrative, e cila nuk është në përputhje me parimet e shtetit të së drejtës dhe ka efekte të gjata direkte, të paarsyeshme dhe jo të tolerueshme, **kthimi i pronës ose dëmshpërblimi për konfiskimin e saj drejtohet nga Ligji "Për Pronën"**.

Gjykata Federale Kushtetuese ka nxjerrë shumë vendime udhëzuese për reformën e tokës duke mbështetur kushtetutshmërinë e ligjeve të ndryshme të miratuara.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1

Prania e "pasurisë/pronave": Çështja në fjalë nuk lidhet me "prona ekzistuese", pasi pjesa më e madhe e ankuesve i kishin trashëguar pronat të cilat ishin bërë objekt shpronësimi. Për shkak se Republika Federale Gjermane (RFGJ) nuk ishte përgjegjëse për aktet e kryera me provokimin e forcave okupatore sovjetike, ose të organeve të RFGJ-së, Gjykata Evropiane nuk kishte kompetencë *ratione temporis* dhe *ratione personae* për të shqyrtuar rrethanat e kryerjes së shpronësimeve ose të efekteve të tyre të vazhdueshme.

Shpronësimet e vitit 1945-1949: Gjykata Evropiane u shpreh se **nuk kishte bazë ligjore që çonte në pritshmëri legjitime të ankuesve për kthim të sigurt të pronave të tyre**. Deklarata e Përbashkët e datës 15 qershor 1990 dëshmonte se "shpronësimet e kryera nga organet okupatore [në periudhën 1945 - 1949] nuk mund të revokohen më." Gjykata Evropiane konstatoi se **të drejtat e ankuesve në lidhje me shumën e kompensimit që ata mund të prisnin të merrnin në mënyrë legjitime ishin përcaktuar në Ligjin "Për Dëmshpërblimin dhe Kompensimin"**. Pretendimet e subjekteve ligjore binin jashtë dispozitave të Ligjit për Dëmshpërblimin dhe Kompensimin, pasi atyre nuk ishin objekt kompensimi sipas këtij Ligji.

Disa nga ankuesit parashtruan se ata ishin objekt rehabilitimi, shoqëruar me kthimin e pronës nga e cila ata ishin privuar. Gjykata Evropiane konstatoi se pretendimet e ankuesve nuk ishin objekt i dispozitave të Ligjit për Rehabilitimin Penal. Më tej, për sa i përket rehabilitimit administrativ, Deklarata e Përbashkët shprehet se shpronësimet e kryera nga organet okupatore në periudhën nga viti 1945 deri në vitin 1949 nuk mund të revokohen më. Më tej, **ishte e qartë nga Ligji për Rehabilitimin Administrativ, i marrë së bashku me Ligjin e Pronave, se ligji i parë nuk e lejon kthimin e pronës së konfiskuar në periudhën nga viti 1945 deri në 1949**.

Shpronësimet pas vitit 1949: Gjykata Evropiane vëren se Deklarata e Përbashkët përcakton parimin se prona e konfiskuar duhet të kthehet, në përjashtim të rasteve kur kjo gjë nuk është e mundur, ose kur pona është blerë në mirëbesim nga palë të treta. Kotë parime janë zbatuar më pas në Ligjin "Për Pronat" dhe në Ligjin "Për Dëmshpërblimin". Në kundërshtim me parashtrimet e ankuesve, Gjykata Evropiane konstatoi se **të drejtat e ankuesve dhe kushtet e kthimit ishin të përcaktuara qartë në Ligjin "Për Pronat"**. Kur nuk plotësohen këto kushte për shkak se kthimi nuk është i mundur në praktikë, ose kur prona është blerë

në mirëbesim nga palë të treta, **pretendimet e ankuesve janë qartazi jashtë objektit të Ligjit**. E njëjta gjë është e vërtetë dhe përsa i përket të drejtave të ankuesve në lidhje me shumën e dëmshpërblimit që ata mund të shpresojnë të marrin në mënyrë legjitime, siç përcaktohet qartë në Ligjin e Dëmshpërblimit dhe Kompensimit.

Përfundimi: Gjykata Evropiane vëren se **kuadri përjashtimor i ribashkimit të Gjermanisë dhe detyra tejet e madhe e ligjvënësve gjermanë në trajtimin e këtyre çështjeve shumë komplekse**, e cila doli si detyrë e paevitueshme në kohën e tranzicionit nga regjimi komunist në sistemin demokratik të ekonomisë së tregut. Në rastet kur një shtet zgjedh të kompensojë pasojat e akteve të caktuara që nuk janë në përputhje me parimet e regjimit demokratik, por të cilat ajo nuk është përgjegjëse, shteti ka një **cak të gjerë vlerësimi** në zbatimin e kësaj politike. Duke kundërshtuar kushtetutshmërinë e ligjeve të miratuara pas ribashkimit të Gjermanisë, ankuesit shpresonin të siguronin ose kthimin e pronave të tyre, ose kompensimin ose dëmshpërblimin e barabartë me vlerën reale të pronës. Gjithsesi, besimi **se ligjet që ishin në fuqi në atë kohë do të ndryshonin në avantazh të ankuesve nuk mund të konsiderohen si një formë pritshmërie legjitime** për qëllime të Nenit 1 të Protokollit 1.

Gjykata Evropiane përfundoi duke thënë se **ankuesit nuk kishin dëshmuar se kishin pretendime mjaftueshmërisht të përcaktuara si të zbatueshme dhe, si rezultat, nuk mund të pretendonin se kishin “prona”**. Për pasojë, **as ligjet në fjalë dhe as vendimet e Gjykatës Federale Kushtetuese nuk përbënin ndërhyrje me gëzimin paqësor të tonave të tyre** (e papranueshme).

Neni 6

Të njëzetentë ankuesit që e çuan çështjen në Gjykatën Federale Kushtetuese u ankuan se kohëzgjatja e këtyre proceseve e kishte tejkaluar kërkesën për kohëzgjatje të arsyeshme. Periudha objekt shqyrtimi fillonte më 29 nëntor 2000, kohë në të cilën Gjykata Federale Kushtetuese e dha vendimin e saj (afërsisht pesë vjet e pesë muaj më vonë). Gjykata Evropiane vërejt, *inter alia*, se **çështja ngrinte pika të rëndësishme rreth kriterëve të miratuara nga ligjvënësit për kompensimin e trashëgimtarëve të personave prona e të cilëve ishte shpronësuar gjatë Okupacionit Sovjetik ose në RFGJ**. Duke theksuar **rëndësinë e parimit të administrimit të përshtatshëm të drejtësisë**, Gjykata konstatoi se kishte qenë e arsyeshme për Gjykatën Federale Kushtetuese të gruptonte të gjitha çështjet për çështje të ngjashme, në mënyrë që të përfitonte një këndvështrim të përgjithshëm të çështjes. Megjithatë se çështja në fjalë kishte rëndësi të pamohueshme për ankuesit, pagimi i dëmshpërblimeve dhe kompensimeve në asnjë rast nuk ishin të planifikuara të ndodhnin para vitit 2004. Duke pasur parasysh rrethanat e çështjes dhe në veçanti **kuadrin përjashtimor të ribashkimit të Gjermanisë**, Gjykata Evropiane konstatoi se nuk ishte tejkaluar “koha e arsyeshme” e parashikuar në Nenin 6§1 (e papranueshme).

ÇËSHTJA JAHN DHE TË TJERËT K. GJERMANISË³²

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Jahn dhe të Tjerët k. Gjermanisë* ka të bëjë me mohimin e pronës e cila i është dhënë familjeve të ankuesve gjatë pushtimit sovjetik të Gjermanisë, pas ribashkimit të shtetit, pa kompensim.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Në vitin 1945, forcat pushtuese sovjetike në Gjermani shpronësuan tokë nga individë privatë, e cila më pas iu shpërnda individëve që kishin pak tokë, ose që nuk kishin fare tokë. Ankuesit **kishin trashëguar tokë që**

³² *Jahn and Others v. Germany* [GC], nos. 46720/99, 72203/01 and 72552/01, judgment of 30 June 2005.

u ishte shpërndarë paraardhësve të tyre, e cila ishte objekt kufizimesh për shitjen. Në mars të viti 1990, Republika Demokratike Gjermane (RDGJ) miratoi **Ligjin Modrow**, i cili i hoqi të gjitha kufizimet për shitjen e tokës së marrë sipas reformës së tokës, sipas të cilit të gjithë ata që kishin tokë në pronësi fituan titull të plotë mbi.

Pas ribashkimit të Gjermanisë, Parlamenti miratoi Aktin e dytë për mendimin e të drejtave të pronësisë, i cili hyri në fuqi më 22 korrik 1992, duke ndryshuar Aktin Hyrës të Kodit Civil. Në përputhje me këto ndryshime, **ankuesit u urdhëruan të ri-regjistronin pronat e tyre në zyrat tatimore të Landeve përkatëse pa marrë kompensim** pasi ata nuk i plotësonin kushtet për përfitim, pra ata nuk kryenin një aktivitet në sektorë të posaçëm. Kundërshtimet gjyqësore të ankuesve u rrëzuan nga gjykatat vendase, duke përfshirë dhe Gjykatën Federale Kushtetuese, e cila nuk konstatoi asnjë shkelje të të drejtave themelore bazë të ankuesve.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Gjykata Evropiane u shpreh se ndërhyrja përbën **mohim lirie** brenda kuptimit të fjalisë së dytë të Nenit 1 të Protokollit 1 të Konventës. Përderisa ndërhyrja ishte bazuar në Aktin Hyrës të Kodit Civil, mohimi parashikohej në ligj. Më tej, Gjykata Evropiane nuk kishte arsye për të dyshuar që qëllimi i atij Akti për të zgjidhur çështjet e pronësisë që dalin nga reforma e tokës dhe për të ndrequr efektet e Ligjit Modrow ishte “në interes të publikut”.

Gjykata Evropiane shqyrtoi nëse, **nën dritën e kuadrit unik të ribashkimit të Gjermanisë, rrethanat e çështjes konsiderohen si përjashtimore, duke justifikuar mungesën e çdo kompensimi.** Në këtë kuadër, Gjykata Evropiane theksoi se shteti ka **një cak të gjerë vlerësimi** kur miraton ligje në kuadrin e ndryshimit të regjimit politik dhe ekonomik.

Duke u shprehur se **ndërhyrja ishte përpjestimore**, Gjykata Evropiane identifikoi tri faktorë vendimtarë:

- (i) Ligji i Modrow-it ishte miratuar nga një parlament i zgjedhur jo në mënyrë demokratike, gjatë një periudhe tranzitore ndërmjet të dy regjimeve, e cila në mënyrë të pashmangshme ishte e shoqëruar nga trazira dhe pasiguri. Në këto rrethana, **edhe në rast se ankuesit kishin marrë një titull formal pronësie, ata nuk mund të ishin të sigurt që pozicioni i tyre ligjor do të respektohej;**
- (ii) **Nga koha e ribashkimit të Gjermanisë dhe miratimit të Ligjit të dytë për Amendimin e të Drejtave të pronësisë kaloi shumë pak kohë dhe, për pasojë, ligjvënësit gjermanë konsiderohen se kanë ndërhyrë brenda një kohe të arsyeshme për të ndrequr efektet e Ligjit Modrow;**
- (iii) **Parlamenti Gjerman nuk mund të konsiderohet se ka qenë i paarsyeshëm në konstatimin se ai kishte për detyrë të ndreqte efektet e Ligjit Modrow për qëllim të drejtësisë sociale.** Për shkak të “përfitimit të paparashikuar” nga i cili ankuesit përfituan në mënyrë të pamohueshme për shkak të Ligjit Modrow, **fakti që kjo ndreqje u bë pa paguar kompensim ishte në përpjesëtim me qëllimin.**

Duke iu referuar e duke pasur parasysh të gjithë elementët e lartpërmendur, Gjykata Evropiane u shpreh në përfundim se **në kuadrin unik të ribashkimit të Gjermanisë, mungesa e kompensimit nuk prek “balancën e drejtë” që duhet të vendoset ndërmjet mbrojtjes së pronës dhe kërkesave të interesit të përgjithshëm** (nuk ka shkelje të nenit të Protokollit nr. 1).

ÇËSHTJA JASIŪNIENË K. LITUANISË³³

³³ *Jasiūnienė k. Lituanišė*, nr. 41510/98, vendim, datë 6 mars 2003, bërë vendim i formës së prerë më 6 qershor 2003

Përmbledhje hyrëse

Në çështjen *Jasiūnienė k. Lituanisė* flitet për dështimin e organeve të brendshme në marrjen e masave të nevojshme për të zbatuar vendimin e një gjykate të brendshme në lidhje me kthimin e pronës së shtetëzuar.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Ligji “Për Kthimin e Pronave”, i vitit 1991 parashikonte dy forma kthimi, përkatësisht kthimin e pronës origjinale ose kompensimin në natyrë ose atë material. Në vendimet e miratuara në vitin 1994 dhe 1995, Gjykata Kushtetuese theksoi se nocioni i kthimit të të drejtave të pronësisë simbolizonte ndreqjen e pjesshme të dëmit, të përzgjedhur nga Parlamenti në kuadrin e kushteve të vështira politike dhe sociale. Sipas këtij Ligji, organeve iu kërkua të merrnin lejen me shkrim të pretenduesve para se të përcaktonin kompensimin e pronës që nuk mund të kthehej. Sipas një ndryshimi në Ligjin e 199-ës, organet kishin të drejtë të vendosnin për kompensimin pa miratimin e pretenduesit/ankuesit.³⁴

Në shtator të vitit 1992, Këshilli Bashkiak të Palangës, duke iu referuar Ligjit “Për Kthimin e Pronës”, vendosi të kthente të drejtat e pronësisë së ankuesit dhe të mostrës së tij në lidhje me tokën e së ëmës së tyre të vdekur, tokë e cila ishte shtetëzuar nën regjimin sovjetik. Për shkak se vendimi nuk ishte zbatuar, ankuesi ngrii padi kundër organeve vendore për marrjen e tokës. Më 3 prill 1996, Gjykata Rajonale vendosi që vendimi i Këshillit Bashkiak nuk ishte në përputhje me Ligjin “Për Kthimin e Pronës”, pasi ai nuk kishte përcaktuar se çfarë kompensimi duhej të jepej. Gjykata rajonale urdhëroi administratën vendore të merrte një vendim deri më 30 qershor 1996 në lidhje me pretendimin e ankuesit për të marrë të drejtat e tij të pronësisë. Një vendim i tillë nuk u mor për shkak se ankuesi refuzoi të merrte tokë në një zonë tjerë të Palangës. Në gusht të vitit 1996, ankuesi mori një urdhër ekzekutimi në lidhje me vendimin e gjykatës rajonale të 3 prillit 1996, or përmbauesit nuk qenë në gjendje të ekzekutonin urdhrin. Administrata nuk mori vendim të mëtejshëm pas një refuzimi tjetër të ankuesit për marrjen e një toke tjetër alternative. Në vitin 1999, organet ekzekutive e informuan ankuesen se ajo nuk e provonte pronësinë e së ëmës mbi parcelën origjinale dhe, për pasojë, nuk mund të vijonte me një vendim për kompensim.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 6§1: Gjykata Evropiane e rrëzoi kundërshtimin e Qeverisë, sipas së cilit vendimi i gjykatës rajonale nuk përbënte detyrim për shtetin për t’i ofruar ankueses kompensim, pasi ajo nuk kishte provuar zotërimin e të drejtave të pronësisë mbi parcelën fillestare; ishte e qartë nga vendimi i datës 3 prill 1996 se gjykata rajonale nuk i mohonte ankueses themelin e çështjes. Gjykata Evropiane pranoi se mos ekzekutimi i vendimit të gjykatës rajonale deri në vitin 1999 mund t’i atribuohet ankueses për shkak të refuzimit prej saj të ofertave të ndryshme për kompensim. Por, u vendos se nuk kishte justifikim për mos ekzekutimin e vendimit pas ndryshimeve në Ligjin “Për Kthimin e Pronave” të vitit 1999, i cili njihte organeve detyrën e marrjes së pëlqimit me shkrim për kompensim nga ankuesit. Ky dështim në marrjen e masave të nevojshme për të respektuar vendimin e gjykatës, mohoi të gjitha efektet e dobishme të dispozitave të Nenit 6§1 (shkelje e Nenit 6§1).

Neni 1 i Protokollit 1: Gjykata Evropiane konstatoi se vendimi i gjykatës rajonale, i cili nuk u revokua asnjëherë, i jepte ankueses një pretendim të zbatueshëm që përbënte “pronë”. Duke iu referuar gjetjeve të saj në lidhje me Nenin 6§1, Gjykata vendosi se mos zbatimi i vendimit pas ndryshimeve të Ligjit “për Kthimin e Pronave” lidhej vetëm me organet dhe përbënte ndërhyrje me të drejtën e ankuesit për gëzim paqësor të të drejtave të tij të pasurisë. Duke vërejtur se për këtë ndërhyrje nuk ishte dhënë

³⁴ Për një përshkrim më të detajuar të jurisprudencës përkatëse të brendshme shih çështjen *Jasiūnienė* §§ 22 dhe 23.

ndonjë justifikim bindës, Gjykata Evropiane konstatoi se organet kombëtare e kishin **penguar ankuesen nga marrja e kompensimit që ajo kishte shpresuar të merrte në mënyrë të arsyeshme** (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Kompensimi i drejtë: Ankuesit iu dhanë 9,000 euro për dëm material dhe jo material.

ÇËSHTJA UŽKURËLIENË DHE TË TJERËT K. LITUANISË³⁵

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Užkurėlienė dhe të Tjerët k. Lituanišė* ka të bëjë me mos zbatimin e vendimit të Gjykatës së Lartë në lidhje me një pronë të shtetëzuar.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Në shtator 1991, ankuesit kërkuan kompensim sipas Ligjit “Për Kthim Prone” në lidhje me tokën që i kishte përkatur babit të tyre para shtetëzimit në regjimin sovjetik. Më pas, në dhjetor të 1993-it, ankuesit kërkuan kthimin e tokës origjinale. Organet administrative i informuan ankuesit se **një pjesë e tokës origjinale i ishte dhënë një pale të tretë**. Pas proceseve të pasuksesshme të kthimit të filluara nga ankuesit, më 20 maj 2000, Gjykata e Lartë vendosi që **gjykatat e shkallëve më të ulëta kishin qenë përgjegjëse për vonesat** në kthimin e të drejtave të pronësisë së ankuesve sipas parashikimeve të Ligjit. Gjykata e Lartë urdhëroi administratën rajonale të merrte vendim në lidhje me të drejtat e pronësisë së ankuesit, dhe vërejtë që ndërsa një pjesë e tokës origjinale nuk mund të kthehej, ankuesit gëzonin të drejtën e kompensimit për këtë pjesë. Pas kësaj kohe, në periudhën nga marsi i vitit 2002 deri në korrik 2004, u morën disa vendime administrative në zbatim të vendimit të Gjykatës së Lartë, si rezultat i të cilave u krye kthimi i tokës origjinale ose kompensimi iu dhanë ankuesit për rreth ¾ e sipërfaqes së tokës origjinale. Në lidhje me pjesën e mbetur të tokës origjinale, ankuesve u ishin bërë oferta për kompensim në natyrë, por **transferimi i të drejtave të pronësisë nuk kishte përfunduar**.

Për legjislacionin e brendshëm përkatës për kthimin e pronave, shih çështje *Jasiūnienė k. Lituanišė* më lart.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 6§1: Duke vërejtur se Ligji i jep të drejtë organeve administrative të përcaktojnë formën e realizimit të të drejtave të pronësisë, Gjykata Evropiane vendosi që vendimi i Gjykatës së Lartë nuk urdhëronte kthimin e pakushtëzuar të pronës origjinale. Gjykata u shpreh se **dështimi i përfundimit të transferimit të të drejtave të pronësisë i atribuohet mos përgjigjes së ankuesve ndaj ofertave për kompensim**. Vendimi i Gjykatës së Lartë i dha kompetenca organeve administrative të kryenin një sërë veprimesh komplekse që bënin të nevojshme jo vetëm analizimin e dokumenteve të ndryshme historike, ligjore dhe teknike, por që kërkonin dhe pjesëmarrjen e ankuesve. Gjykata Evropiane vërejtë se **oferta e parë për kompensim ishte bërë thujse dy vjet më pas vendimit të Gjykatës së Lartë, ndërsa oferta e dytë ishte bërë pak pas dy vjetësh të tjera**. Gjykata Evropiane konstatoi se ndërsa kalimi i kësaj periudhe kohe ishte për të ardhur keq, ajo nuk mund të krahasohej me rrethanat e çështjes *Jasiūnienė* (shih më lart). Gjykata Evropiane arriti në përfundimin se vonesat në ekzekutim nuk ishin të tilla sa të dëmtonin të drejtën për t’ju drejtuar gjykatës (nuk kishte shkelje të Nenit 6§1).

Neni 1 i Protokollit 1: Megjithëse vendimi i Gjykatës së Lartë i pajisi ankuesit me një pretendim të zbatueshëm që përbënte “pronë”, Gjykata Evropiane vendosi se **organet kishin zbatuar diç duhet të**

³⁵ *Užkurėlienė dhe të Tjerët k. Lituanišė*, nr. 62988/00, vendim, datë 7 prill 2005, bërë vendim përfundimtar më 7 korrik 2005.

drejtën e tyre në ekzekutimin e vendimit impugned pa vonesa serioze, dhe se nuk kishte pasur ndërhyrje në pronat e ankuesit (nuk kishte shkelje të Nenit 1 të Protokollit 1)

ÇËSHTJA IGARIENË DHE PETRAUSKIENË K. LITUANISË³⁶

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Igarienë dhe Petrauskienë k. Lituanië* lidhet me kohëzgjatjen e tepruar të proceseve civile në lidhje me kthimin e pronës dhe një vonesë pasuese në plotësimin e të drejtave të pronësisë të ankuesve nëpërmjet kthimit të pronës origjinale ose ofrimit të kompensimit për të.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Në tetor të vitit 1993, **Zëvendës Kryetari i Bashkisë së Kaunasit dhe ankuesit nënshkruan një deklaratë që i transferonte pronat ankuesve**, në përputhje me një vendim administrativ të datës 17 nëntor 1992, i cili njihte të drejtën e tyre për kthim. Prona në fjalë, në atë kohë ishte zaptuar si farmaci. Në vendimet pasuese, **organet administrative e deklaruan më pas deklaratën si të pavlefshme** dhe specifikuan se ankuesve do t'u paguhej kompensim në lidhje me pronën. Në qershor të vitit 1994, ankuesit filluan procese civile që kundërshtonin vendimet e organeve administrative. Më pas erdhën shumë **procese të zgjatura**, në të cilat Gjykata e Lartë kishte rrëzuar dy herë vendimet e gjykatave më të ulëta për mos vlerësim të rrethanave përkatëse dhe e kishte dërguar çështjen për rishqyrtim. Më 18 shkurt 2004, Gjykata e Rrethit të Kaunasit e pushoi padinë e ankuesve, duke vërejtur se ligji nuk kërkonte kthim të pronës origjinale nëse ajo ishte zënë nga institucione në interes të publikut, të tilla si një farmaci, dhe ia la përcaktimin e kompensimit organeve administrative. **Më 11 dhjetor 2008, organet lëshuan urdhër për pagimin e kompensimit material për pronat.**

Në Kushtetutë dhe në Kodin Civil ekzistojnë dispozita të ndryshme që lidhen me mjetet efektive ligjore në lidhje me kohëzgjatjen e proceseve gjyqësore (shih çështjen *Četvertakas dhe të Tjerët k. Lituanië*³⁷, nr. 16013/02, 20 janar 2009). Për legjislacionin e brendshëm përkatës për kthimin e pronave shihni çështjen *Jasiūnienë k. Lituanië*, më sipër.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 6§1: Qeveria nuk parashtrroi asnjë provë për të demonstruar se mjeteve efektive ligjore të parashikuara në Kodin Civil kishin ndonjë mundësi të zbatoheshin.³⁸ Megjithëse procesi gjyqësor kishte filluar në qershor 1994, periudha që binte nën juridiksionin e Gjykatës Evropiane filloi më 20 qershor 1995, kohë në të cilën Konventa hyri në fuqi për Lituanië. Proceset gjyqësore përfunduan deri më 26 janar 2005. **Proceset gjyqësore ishin njohur si komplekse** duke pasur parasysh numrin e ankuesve, ndryshimet e vazhdueshme legjislative dhe natyrën e proceseve gjyqësore të lidhura me kthimin. Gjithsesi, nuk kishte asnjë provë që dëshmonte se ankuesit kishin penguar kryerjen e duhur të proceseve gjyqësore. Gjykata Evropiane vërejt, *inter alia*, se **për shkak të paaftësisë së gjykatave më të ulëta për të vlerësuar të gjitha rrethanat e çështjes, Gjykata e Lartë e kishte kthyer çështjen dy herë për rigjykim në gjykatat e shkallëve më të ulëta.** Këto rrethana ishin të mjaftueshme për Gjykatën Evropiane për të arritur në

³⁶ *Igarienë dhe Petrauskienë k. Lituanië*, nr. 26892/05, vendim, datë 21 korrik 2009, bërë përfundimtar më 21 tetor 2009.

³⁷ *Četvertakas dhe të Tjerët k. Lituanië*, nr. 16013/02, vendim, datë 20 janar 2009, bërë përfundimtar më 20 prill 2009.

³⁸ See *Baškienë k. Lituanië*, nr. 11529/04, vendim, datë 24 korrik 2007, bërë përfundimtar më 10 dhjetor 2007.

përfundimin se kohëzgjatja e përgjithshme e proceseve civile e kishte thyer kërkesën për “kohë të arsyeshme” (shkelje e Nenit 6§1).

Neni 1 i Protokollit 1: Vendimi administrativ i datës 17 nëntor 1992 për kthimin e të drejtave të pronësisë tek ankuesit, u dha atyre **një të drejtë të zbatueshëm që përbën “pronë”**. Për shkak se ankuesit nuk e morën pjesën e parë të këtij kompensimi deri më 29 dhjetor 2008, ka pasur ndërhyrje në të drejtën e tyre për gëzim paqësor të pasurive të tyre. Gjykata Evropiane theksoi se **kompensimi për humbjen të shkaktuar nga mohimi i pronës duhet të paguhet brenda një kohe të arsyeshme**. Duke iu referuar gjetjes së saj nën Nenin 6§1, pengimi i gëzimit paqësor të pronës u konstatua se ishte shkaktuar kryesisht nga shteti. Gjykata Evropiane vendosi që **kohëzgjatja e përgjithshme e proceseve të kthimit nuk vendosi një balancë të drejtë ndërmjet interesit të përgjithshëm për të siguruar pronën për t’u përdorur për nevojat e publikut dhe interesit personal të ankuesit për të gëzuar paqësor të pasurive të tyre** (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Kompensimi i drejtë: Gjykata Evropiane nuk konstatoi ndonjë lidhje shkak-pasojë ndërmjet shkeljes dhe dëmit material të pretenduar, por i dha secilit ankues 4,500 euros për dëme jo materiale.

ÇËSHTJA PRODAN K. MOLDAVISË³⁹ DHE POPOV K. MOLDAVISË⁴⁰

Përmbledhje hyrëse

Çështjet *Prodan k. Moldavisë* dhe *Popov k. Moldavisë* lidhen me dështimin e organeve të brendshme për të marrë masat e nevojshme për të zbatuar vendimet gjyqësore që urdhëronin dëbimin e personave zaptues të shtëpive, në lidhje me të cilat ishin njohur të drejtat e pronësisë së ankuesve. Çështja *Prodan* ka të bëjë dhe me vonesën në zbatimin e një vendimi gjyqësor ë i dha kompensim ankuesit.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Ankuesit ishin fëmijët e personave që gjatë regjimit komunist ishin depërtuar në zona të tjera të Bashkimit Sovjetik dhe shtëpitë e të cilëve ishin shtetëzuar. Më 8 dhjetor 1992, Parlamentni moldav miratoi Ligjin nr 1225-XII, i cili u bëri të mundur viktimave të represionit sovjetik të kërkonin pronat e tyre të konfiskuara ose të shtetëzuara. **Ankuesit i filluan proceset në vitin 1997, duke kërkuar kthimin e pronës së prindërve të tyre**, dhe deklarimin të pavlefshëm të kontratave nëpërmjet të cilave shteti kishte blerë shtëpitë. **Gjykatat e brendshme vendosën në favor të ankuesve dhe urdhëruan lirimin e shtëpive nga personat që jetonin në to. Vendimi mori formë të prerë në vitin 1997 dhe 1998, por mbeti i pazbatuar, pasi Këshilli Bashkiak shprehej se nuk kishte para të mjaftueshme për ndërtimin e apartamenteve për qiramarrësit që do të dëboheshin.** Sipas ndryshimit të Ligjit nr. 1225-XII, çdo person që dëbohej nga duhej të pajisej me strehim me përparësi nga administrata lokale. **Kur Gjykata Evropiane e mori vendimin e saj, vendimet e gjykatave të brendshme ishin ende të pazbatuara.**

Në çështjen *Prodan*, ankuesi kishte ngritur padi në gjykatën e shkallës së parë, duke kërkuar ndryshim të pjesëshëm në mënyrën e zbatimit të vendimit që njihte të drejtat e saj të pronësisë. Shtëpia përbëhej nga gjashtë apartamente, dhe **ankuesi kërkonte kompensim material** për pesë nga gjashtë apartamentet. **Më 3 tetor 2000, Gjykata e rrethit vendosi në favor të ankuesit dhe urdhëroi Këshillin Bashkiak të paguante vlerën e tregut për pesë apartamente. Shuma u pagua më 20 nëntor 2002.**

³⁹ *Prodan k. Moldavisë*, nr. 49806/99, vendim, datë 18 maj 2004, bërë përfundimtar më 10 nëntor 2004, dhe vendimi, datë 25 prill 2006, bërë përfundimtar më 25 korrik 2006 (kompensimi i drejtë – lënë lashtë).

⁴⁰ *Popov k. Moldavisë*, nr. 74153, vendim, datë 18 janar 2005, bërë përfundimtar më 18 prill 2005, dhe 17 janar 2006, bërë përfundimtar më 17 prill 2006 (kompensimi i drejtë).

Vendimet e Gjykatës Evropiane

Neni 6§1: Gjykata Evropiane vëren se **nuk i takon një organi shtetëror të përmendë mungesën e fondeve ose të strehimit alternativ të disponueshëm si arsye për të mos respektuar një vendim.** Gjykata Evropiane vendosi që **duke mos arritur për vite të tëra të zbatojë vendimet gjyqësore,** organet moldave mohuan dispozitat e Nenit 6§1 për të gjitha efektet e dobishme (shkelje të Nenit 6§1).

Neni 1 i Protokollit 1: Gjykata Evropiane vëren se ankuesit kishin një urdhër të zbatueshëm që rridhte nga një vendimi i një gjykate të brendshme. **Duke mos respektuar vendimet e gjykatave të brendshme, organet kombëtare i pengonin ankuesit të nxirrnin jashtë shtëpive të tyre zaptuesit dhe, në çështjen Prodan, e pengonin ankuesin nga marrja e kompensimit që ankuesi mund të shpresonte të merrte në mënyrë të arsyeshme,** duke përbërë një ndërhyrje me të drejtën për gëzim paqësor të pasurive. Në mungesë të çdo justifikimi, **Gjykata Evropiane është e mendimit se mungesa e fondeve dhe e strehimit alternativ të disponueshëm nuk mund ta justifikojnë këtë mosveprim** (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Popov k. Moldavisë (Nr. 2): Në çështjen *Popov*, Gjykata Evropiane njohu që vendimi i gjykatës rajonale, datë 5 nëntor 1997, e cila i njëjti të drejtat e pronësisë ankuesit, ishte objekt i proceseve të rishikimit që përfunduan në vendimin e Gjykatës së Apelit, datë 26 maj, 2004 për të rihapur procesin. Por, ky fakt u konstatua se nuk vinte në pikëpyetje natyrën përfundimtare të vendimit të datës 5 nëntor 1997, i cili mbeti i pazbatuar për një periudhë thuhet shtatë vjeçare para fillimit të proceseve të rishikimit. Në fakt, në një vendim pasues në lidhje me të njëjtin ankues, *Popov k. Moldavisë (No. 2)*,⁴¹ Gjykata Evropiane konstatoi shkelje të Nenit 6§1, pjesërisht për shkak të **vendimit të Gjykatës së Apelit për dhënien e kërkesës për rishikim, e cila cenon parimin e sigurisë ligjore dhe të drejtën e ankuesit “për t’iu drejtuar gjykatës”** (shkelje e Nenit 6§1). Më tej, Gjykata Evropiane vendosi që **anulimi i vendimit pas marrjes ë formës së pretë të tij përbën shkelje të së drejtës së ankuesit për gëzim paqësor të pasurive të tij** (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Kompensimi i drejtë: Duke vënë re në çështjen *Prodan* dhe *Popov* se ankuesit kishin akomodim alternativ, Gjykata Evropiane e konsideroi **të arsyeshme të vlerësonte humbjen e pësuar në lidhje me qiranë mujore të paguar në lidhje me apartamentet.** Duke marrë parasysh faktorë të tjerë, *inter alia*, që ankuesit do të kishin qenë subjekt i tatimit mbi çdo të ardhur, Gjykata Evropiane u dha ankuesve përkatësisht 11,000 dhe 14,840 euro për dëme materiale. Gjykata Evropiane iu dha dhe përkatësisht 3,000 dhe 5,000 euro ankuesve për dëme jo materiale. Në çështjen *Prodan* u arrit një zgjidhje miqësore për pronën, mbi bazën e së cilës ankuesja i mbajti të drejtat e saj të pronësisë dhe mori kompensim material bazuar në vlerën e tregut të pronës.

ÇËSHTJA BRONIOWSKI K. POLONISË⁴²

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Broniowski k. Polonisë* lidhet me një ndërhyrje të pajustificuar në të drejtën e ankuesit për gëzim paqësor të pasurisë së tij, si rezultat i dispozitave legjislative dhe praktikës administrative që e bëri të pazbatueshme të drejtën e tij legjislative për kompensim të pronave të braktisura nga gjyshja i tij pas riatdhesimit të tij pas Luftës së Dytë Botërore.

⁴¹ *Popov k. Moldavisë (No. 2)*, nr. 19960/04, vendim, datë 6 dhjetor 2005, bërë përfundimtar më 6 mars 2006.

⁴² *Broniowski k. Polonisë* [GC], nr. 31443/96, vendim, datë 22 qershor 2004, dhe vendim datë 28 shtator 2005 (zgjidhje miqësore).

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Pas Luftës së Dytë Botërore, gjyshja e ankuesit u **dëbua nga “territoret përtej Lumit Bug”** (provincat lindore të Polonisë së para luftës), duke braktisur tokë dhe një shtëpi. Në vitin 1968, një gjykatë e brendshme dha një vendim që deklaronte se nëna e ankuesit kishte trashëguar të gjithë pronën e nënës së saj. Në një datë të paditur, nënës së ankuesit iu **dha e drejta e përdorimit të vazhdueshëm të një parcele tokë**, kohëzgjatja e së cilës ishte përcaktuar për minimalisht dyzet vjet dhe maksimalisht për nëntëdhjetë vjet. Tarifa për të drejtën e përdorimit të vazhdueshëm u zbrit nga kompensimi i përlllogaritur për tokën e braktisur. **Vlera e të drejtës së përdorimit të vazhdueshëm shkante në 2% të kompensimit të dhënë për familjen e ankuesit.**

Në vitin 1992 ankuesi e shiti pronën që shteti i kishte dhënë së ëmës, duke qenë trashëgimtar i pronës pas vdekjes së të ëmës. **Kërkesa e ankuesit për të marrë pjesën tjetër të kompensimit të pronës së braktisur nga gjyshja e tij u rrëzua.** Organet administrative arsyetonin se si rezultat i miratimit legjislativ që u transferonte pjesën më të madhe të tokë shtetërore organeve lokale, **nuk ishte e mundur të plotësohej pretendimi i tij.** Më 12 tetor 1994, Gjykata e Lartë Administrative e rrëzoi kërkesën e ankuesit ku pretendohet mungesë aktiviteti nga qeveria për miratimin e legjislacionit që trajtonte ankesat e personave të riatdhesuar. Në vitin 1993-2001 u miratuan shumë ligje, të cilat e ulën dhe më shumë sipërfaqen e vogël të pronave të caktuara për kompensim të personave të rikthyer.

Më 19 dhjetor 2002, Gjykata Kushtetuese, pas një ankese tek Avokati i Popullit, deklaroi si jo kushtetuese disa dispozita ligjore që kufizonin mundësinë e plotësimit të të drejtave të personave të riatdhesuar për kompensim prone. Më 8 janar 2003, datë në të cilën hyri në fuqi vendimi i Gjykatës Kushtetuese, **agjencitë e pronave ushtarake dhe bujqësore i ndërprejnë sondazhet** në pritje të miratimit të legjislacionit të ri. Më pas hyri në fuqi **Ligji i 12 dhjetorit 2003**, i cili parashikon se detyrimi i shtetit për të kompensuar personat e kthyer të cilët, ashtu si edhe ankuesi, kishin marrë ca kompensim nga legjislacioni i mëparshëm, ishte shlyer.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Duke vënë re se në vendimin e datës 19 dhjetor 2002 Gjykata Kushtetuese kishte përshkruar të drejtën e ankuesit si **“e drejtë për kreditim”**, Gjykata Evropiane konstatoi se **kjo e drejtë përbën një “pasuri”**. E drejta për kredi përfshihet në Ligjin e Administrimit të Tokës së vitit 1985, sipas të cilit **personat e riatdhesuar nga përtej Lumit Bug, ose trashëgimtarët e tyre, gëzojnë të drejtën e zbritjes së vlerës së pronës së tyre të braktisur nga çmimi i pronave të patundshme të blera nga shteti, ose nga tarifa për përdorim të vazhdueshëm të pronës së shtetit.** Nëse vlera e pronës në Lumin Bug e tejkalon çmimin e pronës kompensuese, diferenca kompensohet me çmimin e parcelës industriale ose komerciale të tokës shtetërore. Për pasojë, **pasuria e ankuesit përbën të drejtë për të marrë pronë kompensuese.**

Gjykata Evropiane u shpreh se shkelja e pretenduar nuk mund të klasifikohet në një kategori precize dhe se ajo **ishte e përshtatshme për t’u shqyrtuar në kuadrin e rregullit të përgjithshëm të gëzimit paqësor të pasurisë.** U konstata e panevojshme të kategorizohej shqyrtimi në varësi të detyrimit pozitiv ose detyrës negative. Ndërhyrja në të drejtën e ankuesit ishte **“parashikuar me ligj”** dhe nënkuptonte një qëllim legjitim në interes të përgjithshëm.

Pas njohjes së situatës përjashtimisht të vështirë, Gjykata Evropiane vëren se duke miratuar Ligjet e Administrimit të Tokës së vitit 1985 dhe 1997, **Polonia ka zgjedhur të ri-afirmojë detyrimin e saj për të kompensuar ankuesit e Lumit Bug** (Ligji i vitit 1997 theksoi, në formulim thuajse identik, dispozitën e kompensimit të Ligjit të vitit 1985). Por, zbatimi i kësaj detyre ishte shumë i vështirë, nëse jo i pamundur,

pasi Thesari i Shtetit kishte shumë pak tokë pas transferimit të pronave tek organet e pushtetit vendos. Si rezultat i masave pasuese legjislative dhe praktikave administrative, **e drejta e ankuesit u zhduk gradualisht nga legjislacionin i brendshëm, kështu që, ndërsa kjo e drejtë ekzistonte ende në teori, e drejta për kompensim u bë thjesht iluzive.** Ky vlerësim ishte paralel me atë të Gjykatës Kushtetuese, e cila vendosi që kombinimi i kufizimeve të vendosura në të drejtën për kredi do të thoshte se ajo nuk mund të zbatohet në praktikë dhe se këto kufizime nuk janë të justifikuar në një shtet demokratik të udhëhequr nga shteti i së drejtës. Gjykata Evropiane nuk konstatoi asnjë arsye për t'u nisur nga vendimi i Gjykatës Kushtetuese.

Pezullimi i të gjitha ankandëve për shitjen e pronës pas vendimit të Gjykatës Kushtetuese e pezulloi efektivisht ekzekutimin e vendimit për shkak të grupit të kufizuar të pronave. Kjo sjellje e agjencive shtetërore, e cila përbën përpjekje të qëllimshme për të parandaluar zbatimin e një vendimi përfundimtar dhe të zbatueshëm, **nuk mund të shpjegohet nga pikëpamja e ndonjë interesi legjitim të publikut.** Si rezultat, **procedura e ankandit nuk mund të konsiderohet si mjet “efektiv” ose “i përshtatshëm”** për të realizuar të drejtën e kompensimit të parashikuar sipas ligjit.

Duke vënë kufizime të vazhdueshme në ushtrimin e të drejtës së ankuesit për kredi, dhe duke zbatuar praktika që e bënin këtë të drejtë të pazbatueshme në praktikë, organet e bëjnë këtë të drejtë iluzive dhe shkatërruan thelbin e saj. **Gjendja e pasigurisë në të cilën gjendje ankuesi si rezultat i vonesave të përsëritura dhe të shkatërrimit në vetvete ishte e papërputhshme me detyrimin e sigurimit të gëzimit paqësor të pasurive.** Më tej, situata e ankuesit ishte e komplikuar nga fakti që **një e drejtë praktikisht e pazbatueshme ishte shuar nga Ligji i datës 12 dhjetor 2003.** Gjykata Evropiane theksoi se Neni 1 i Protokollit 1 kërkon që shumica e kompensimit të dhënë për pronën të marrë nga shteti të jetë **“e lidhur arsyeshmërisht” me vlerën e saj.** Duke qenë se familja e ankuesit kishte marrë vetëm 2% të kompensimit të dhënë sipas ligjit, **Gjykata Evropiane nuk konstatoi asnjë arsye bindëse pse kjo shumë e vogël duhet t'i mohojë atij marrjen e të paktën një pjesë të asaj çfarë i ishte caktuar në bazë të barabartë me pretenduesit e tjerë të Lumit Bug (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).**

Neni 46: Gjykata Evropiane vërejtë se shkelja e kishte origjinën në një problem të përhapur, i cili kishte ardhur si rezultat i **keqfunksionimit të praktikës legjislative dhe administrative dhe që kishte pasur ndikim mbi një numër të madh njerëzish dhe kishte ende aftësi të kishte ndikim mbi një numër të madh njerëzish.** Duke pasur parasysh natyrën sistematike të problemit, Gjykata Evropiane identifikoi masat që mund të merren nga shteti i paditur:

“Gjykata është e mendimit se shteti i paditur duhet, së pari, ose **të heqë pengesat për zbatimin e të drejtës të personave të shumtë të prekur nga situata ... ose të ofrojë dëmshpërblim ekuivalent *in lieu*.** Në lidhje me opsionin e parë, shteti i paditur, nëpërmjet masave të përshtatshme ligjore dhe administrative, duhet të **sigurojë realizimin efektiv dhe të shpejtë të të drejtave në fjalë në lidhje me pjesën tjetër të pretenduesve të Lumit Bug,** në përputhje me parimet e mbrojtjes së të drejtave të pronësisë të parashikuara në Nenin 1 të Protokollit nr. 1, **duke i kushtuar rëndësi të veçantë parimeve që lidhen me kompensimin.”**

Zgjidhja miqësore dhe masat e marra nga shteti i paditur

Në vendimin e saj për themelin e çështjes, Gjykata Evropiane e rezervoi çështjen e dëmit material dhe jo material. Më 28 shtator 2005 Gjykata Evropiane dha një vendim që e pushoi çështjen për shkak të një zgjidhje miqësore ndërmjet palëve, e cila lidhej si me masat individuale dhe me masat e përgjithshme.

Masat e përgjithshme: Para zgjidhjes miqësore ishin miratuar disa masa, të cilat përmendeshin nga Gjykata Evropiane në vendimin e saj: Më 15 dhjetor 2004, **Gjykata Kushtetuese i deklaroi jo kushtetuese disa**

dispozita të Ligjit të datës 12 dhjetor 2003, duke përfshirë dhe dispozitën e fiksimit të 15 % dhe 50,000 PLN si tavan për pretendimet dhe dispozitën që përjashtonte ankuesit që kishin marrë kompensim të pjesshëm nga pjesa tjetër e kompensimit. Më 7 tetor 2005, hyri në fuqi **Ligji për realizimin e të drejtës për kompensim prone përtej kufijve aktualë të Polonisë**, sipas të cilit, kompensimi për pronat në Lumin Bug mund të siguroheshin nëpërmjet dy kanaleve të ndryshme, në varësi të përzgjedhje së ankuesit: ose nëpërmjet zbritjes së vlerës së indeksuar të pronës origjinale kundrejt çmimit të shitjes së pronës shtetërore të marrë nëpërmjet një ankandi, ose nëpërmjet marrjes së një përfitimi material. **Tavani ligjor për kompensim në lidhje me pronën e braktisur përtej Lumit Bug ishte përcaktuar në nivelin prej 20 % të vlerës së tij origjinale.** Më tej, organet konfirmuan praninë e mjeteve specifike ligjore të së drejtës civile, që u bënin të mundur ankuesve në Lumin Bug të kërkonin kompensim për dëmet materiale dhe jo materiale të vuajtura për shkak të funksionimit defektiv të legjislacionit të brendshëm para mekanizmit të ri të kompensimit.

Në marrëveshjen miqësore organet premtuan të miratonin masa të përgjithshme për të siguruar zbatimin e “të drejtës për kredi” për pjesën tjetër të mbetur të ankuesve për pronat në Lumin Bug, duke përfshirë, *inter alia*, përmirësimin e funksionimit praktik të mekanizmave të projektuar për t’i pajisur ankuesit e Lumit Bug me kompensim.

Pas zgjidhjes miqësore janë miratuar masa të mëtejshme, duke përfshirë, *inter alia*, rregullore për menaxhimin e **Fondit të Posaçëm të Kompensimit** dh enjë rritje të sipërfaqes së tokës shtetërore të planifikuar për ankand. Më tej, në dy vendimet e datës 4 dhjetor 2007, **Gjykata Evropiane konstatoi se niveli maksimal i kompensimit të parashikuar nga Ligji i qershorit 2005 i plotën kërkesat e Konventës**, dhe se **procedurat e kompensimit të dispoznueshme për ankuesit të parashikuara në atë ligj funksionojnë mirë.**⁴³

Masat individuale: sipas kushteve të zgjidhjes miqësore, shteti i paditur i pagoi ankuesit shumën prej 237,000 PLN, e cila korrespondon me **22 % të vlerës së rënë dakord të pronës në Lumin Bug**, kompensim për dëmin material dhe jo material të shkaktuar, dhe mbulim të kostove dhe shpenzimeve.

Ekzekutimi: Rezoluta Përfundimtare CM/ResDH(2009)89.

ÇËSHTJA HUTTEN-CZAPSKA K. POLONISË⁴⁴

Përmbledhje hyrëse

Në çështjen *Hutten-Czapska k. Polonisë*, prona e ankuesit ishte objekt i një marrëveshje të detyrueshme qiramarrje, në përputhje me legjislacionin e brendshëm, i cili parashikonte një sistem kontrolli qiraje që i kufizonte shumë të drejtat e pronarëve.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Në vitin 1945 shtëpia e prindërve të ankuesit iu dha një individ i në përputhje me një dekret të atij viti, sipas të cilit organet kishin kompetencën t’i jepnin një apartament privat një qiramarrësi të caktuar dhe sipas rregullave për kontrollin e qirasë. Ligji i Strehimit i vitit 1974 prezantoi “skemën e posaçme të qirasë”, e cili zëvendësoi skemën e përcaktuar në Dekretin e vitit 1945, por që nuk ndryshoi parimet mbi të

⁴³ *Wolkenberg dhe të Tjerët k. Polonisë*, ne. 50003/99, vendim, datë 4 dhjetor 2007; *Witkowska-Tobola k. Polonisë*, nr. 11208/02, vendim, datë 4 dhjetor 2007.

⁴⁴ *Hutten-Czapska k. Polonisë* [GC], nr. 35014/97, vendim, datë 19 qershor 2006, dhe vendim, datë 28 prill 2008 (zgjidhje miqësore).

cilat ishte bazuar e drejta e qirasë. Në vitin 1975, organet lëshuan një vendim duke i caktuar një pjesë të pronës një qiramarrësi të ri. Ankuesi e trashëgoi pronën në vitin 1990 dhe filloi shumë akte procesesh të pasuksesshme administrative dhe civile që kërkonin të anulonin vendime të mëparshme administrative dhe të rifitonin pronësinë mbi tokën. Më pas, prona e ankuesit u lirua.

Pavarësisht nga heqja e “skemës së posaçme të qirasë”, Ligji i 1994-ës **Për Qiramarrjen e Banesave dhe Shtëpive (Ligji i 1994-ës) ruajti disa kufizime mbi të drejtën e pronarëve** prona e të cilëve më parë kishte qenë objekt i asaj skeme. Çdo qira që e kishte origjinën nga vendime administrative të së shkuarës do të trajtohej si qira kontraktuale e nënshkruar për një periudhë të papërcaktuar kohe. Më tej, **pronarët nuk kishin ndikim mbi elementët themelorë të marrëveshjes duke përfshirë, inter alia, kushtet për përfundimin e qirasë**, të cilat nuk mund ta tejkalonin tavanin prej 3% të vlerës së rindërtimit. Pronarët u detyruan të kryenin riparime dhe punë mirëmbajtëse. **Nivelet e kontrolluara të qirave mbulonin rreth 60% të kostove të mirëmbajtjes.** Më 12 janar 2000, Gjykata Kushtetuese i deklaroi jo kushtetuese dispozitat për kontrollin e qirave, pasi ato vendosnin një barrë financiare jo përpjesëtimore dhe të panevojshme mbi ushtrimin e të drejtave të pronësisë së pronarit.

Ligji i vitit 1994 u shfuqizua nga Ligji i 2001-it, i cili u projektua të zbatonte vendimin e Gjykatës Kushtetuese, datë 12 janar 2000. **Ligji i 2001-it bëri rritje të qirasë në varësi të nivelit të inflacionit, por ruajti gjithsesi tavanin e 3%-it.** Më tej, u ruajtën mjaft nga kufizimet e përfshira në Ligjin e 1994-ës si në Ligjin e 2001-it dhe në instrumente të tjera ligjore. Dispozita për kontrollin e qirasë u shfuqizua në vitin 2002, pasi u shpall si jo kushtetuese nga Gjykata Kushtetuese.

Më 1 janar 2005, hynë në fuqi dy instrumente të dhjetorit 2004, të cilat ndryshuan Ligjin e 2001-it, duke parashikuar se **çdo rritje në qira që e tejkalon tavanin prej 3% është objekt i tavanit vjetor maksimal prej 10% të qirasë aktuale.** Në një vendim të datës 19 prill 2005, Gjykata Kushtetuese i shfuqizoi ndryshimet. Më 29 qershor 2005, Gjykata Kushtetuese dha një vendim duke dhënë rekomandime nga Parlamenti, duke përfshirë, *inter alia*, se sistemi ligjor për kontrollin e qirave, i cili ka qenë i justifikuar në periudhën tranzitore, as nuk u shërbente interesave të pronarëve dhe as nuk i mbronte interesat e qiramarrësve.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Dhoma e Lartë e Gjykatës Evropiane vendosi që masat e marra nuk mund të konsiderohen si shpronësim formal ose *de facto*, por përbënin **kontroll mbi përdorimin e pronës.** Masat në fjalë kishin ardhur si rezultat i zbatimit të legjislacionit të brendshëm dhe u konstatuan se bazoheshin në një qëllim legjitim në interes të publikut; skema e kontrollit të qirasë e kishte origjinën nga mangësia e vazhdueshme e banesave dhe apartamenteve me qira dhe kishte si synim të siguronte mbrojtjen sociale të qiramarrësve dhe të siguronte një tranzitim gradual për të negociuar plotësisht qiranë kontraktuale.

Duke iu referuar **vendimit të Dhomës** të datës 22 shkurt 2005, Dhoma e Lartë vendosi se **shkelja e të drejtës së ankueses për gëzimin paqësor të pasurive të saj kishte ardhur si rezultat i kombinimit të dispozitave difektoze në përcaktimin e qirasë, kufizimeve të ndryshme në të drejtën e pronarit në lidhje me përfundimin e qirave, barrave financiare ligjore të vendosura mbi to dhe mungesës së mjeteve që u bëjnë atyre të mundur të mbulojnë humbjet e shkaktuar në lidhje me mirëmbajtjen.**

Dhoma e Madhe iu referua jurisprudencës së mëparshme ku kufizimet mbi të drejtën e pronarëve ishin konstatuar si të justifikueshme dhe në përpjesëtim, por në asnjë nga ato raste të drejtat e pronarëve nuk ishin kufizuar deri në këtë shkallë: **ankuesi nuk kishte hyrë asnjëherë lirisht në një marrëveshje qiraje të negociuar prej tij dhe qiramarrësve;** legjislacioni përcaktonte **disa kushte për përfundimin e qirave,** duke kufizuar kështu seriozisht të drejtat e pronarëve në këtë aspekt; **nivelet e qirave ishin përcaktuar nën kostot e mirëmbajtjes së pronave dhe skema nuk parashikonte asnjë procedurë për kontribute**

për mirëmbajtje ose për subvencione shtetërore. Duke njohur **çështjet përjashtimisht të vështira dhe të ndjeshme** që përfshihen në gjetjen e një zgjidhje për interesat e ndryshme të pronarëve dhe të qiramarrësve, Dhoma e Lartë arriti në përfundimin se shteti polak kishte **dështuar në gjetjen e baraspeshës së drejtë të kërkuar** ndërmjet interesave të përgjithshme dhe mbrojtjes së të drejtës së pronës (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Neni 46: Duke vërejtur se funksionimi i skemës së kontrollit të qirasë prekte potencialisht një numër më të madh individësh (rreth 100,000 pronarë dhe 600,000 qiramarrës), **Dhoma e Madhe identifikoi problemin kryesor sistematik si një kombinim kufizimesh mbi të drejtat e pronarëve, duke përfshirë dispozita difektoze për përcaktimin e qirasë, që ishte përkeqësuar nga mungesa e mjeteve që u bënë atyre të mundur të mbulonin humbjet e shkaktuara në lidhje me mirëmbajtjen e pronës.** Në kuadrin e natyrës sistematike të problemit, Dhoma e Madhe u shpreh se **shteti i paditur duhet të sigurojë në rendin e tij të brendshëm ligjor një mekanizëm që ruan baraspeshë të drejtë ndërmjet interesave të pronarëve, duke përfshirë dhe të drejtën e tyre për të nxjerrë fitim nga prona e tyre, dhe interesit të përgjithshëm të komunitetit.** Dhoma e Madhe vërejtë se opsionet e hapura për shtetin përfshinin masat e dhëna nga Gjykata Kushtetuese në Rekomandimet e saj të vitit 2005, ku përcaktoheshin tiparet e një mekanizmi që balancon të drejtat e pronarëve dhe të qiramarrësve dhe kriteret për atë që mund të konsiderohet “qira bazë”, “qira e justifikuar në mënyrë ekonomike”, ose “qira e denjë”.

Zgjidhja miqësore dhe masat e marra nga shteti i paditur

Në vendimin e datës 19 qershor 2006, Dhoma e Madhe bëri rezervë për çështjen e dëmit jo material dhe i dha ankuesit 30,000 euros në lidhje me dëmin jo material. Më 28 prill 2008, Gjykata Evropiane mori një vendim që e pushoi çështjen për shkak të marrëveshjes miqësore ndërmjet palëve, e cila lidhej si me masat individuale dhe me ato të përgjithshme.

Masa të përgjithshme: Në vendimet e datës 17 maj dhe 11 shtator 2006, **Gjykata Kushtetuese i deklaroi si jo kushtetuese disa dispozita të Ligjit të 2001-it** të lidhura me mbrojtjen e të drejtës së qiramarrësve, burimet e strehimit për bashkitë, përgjegjësinë e kufizuar civile të bashkive për mos ofrimin e strehimit social për qiramarrësit dhe ndryshimet e Kodit Civil. Si pasojë e vendimit të Dhomës së Madhe dhe vendimeve të Gjykatës Kushtetuese, **shteti i paditur miratoi disa ligje para se të merrej vendimi për zgjidhje miqësore të çështjes.**

Një amendim i dhjetorit 2006 shfuqizoi dhe ndryshoi disa dispozita të Ligjit të 2001-it: rritjet vjetore të qirave për përdorimin e banesave që shkonin mbi 3% të lerës së rindërtimit mund të bëheshin vetëm në raste të justifikuara, të cilat njiheshin se përfshinin një rritje për të siguruar “përfitimin e denjë”. Dhoma e Madhe vërejtë se ndryshimi: dukej se **hiqte pengesa të mëparshme ligjore me rritjen e qirasë mbi përqindjet e tavanëve strikte të parashikuar anë ligj;** prezantonte kriteret për kontrollin gjyqësor për rritej të qirave; dhe **rriste objektin e detyrimit civil të organeve për dështimin e ofrimit të strehimit të mbrojtur social për qiramarrësit, duke u lejuar pronarëve të merrnin kompensim për humbjet e dala në këtë drejtim.**

Më tej, më 29 shkurt 2008, në parlament i dërgua **Projekt-ligji i Qeverisë për Mbështetjen e Termo Modernizimit dhe Rinovimeve** (i cili hyri në fuqi më 19 mars 2009). Projekti-ligji propozoi prezantimin e, së pari, **një sistemi subvencionesh për pronarët për qëllim të rinovimit të një ndërtese dhe, së dyti, një skemë të posaçme të “rifinancimeve kompensuese” shtesë huash për pronarët,** prona e të cilëve ishte objekt i kufizimeve të përcaktuara nga skema e kontrollit të qirasë.

Masat individuale: Sipas kushteve të zgjidhjes miqësore të çështjes, shteti i paditur i pagoi ankuesit shumën prej 262,500 PLN, e cila korrespondon me dëmin material të dalë si rezultat i skemës së kontrollit

të qirasë si dhe kostot dhe shpenzimet. Dëmi material u përcaktua në përputhje me Ligjin për Mbështetjen e Termo-modernizimit dhe Rinovimeve.

STRÄIN DHE TË TJERËT K. RUMANISË⁴⁵

Përmbledhje hyrëse

Grupi *Sträin* i çështjeve lidhet me problemet sistematike që rridhnin nga mungesa e efektivitetit të mekanizmit të krijuar në Rumani pas vitit 1989 për të dhënë kthim ose kompensim për pronat e shtetëzuara në regjimin komunist (shih po ashtu çështjen *Maria Atanasiu dhe të Tjerët k. Rumanisë*).

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Pas rënies së regjimit komunist, Shteti miratoi **Ligjet nr. 112/1995 dhe 10/2001**, të cilët përcaktuan parimin e kthimit të pronave të patundshme dhe kompensimit në rastet kur kthimi nuk ishte i mundur. Në çështjet që janë pjesë e grupit *Sträin*, gjykatat e brendshme kishin i njohur pronarët si pronarë të ligjshëm të pronës, e cila ishte shtetëzuar në mënyrë të paligjshme në regjimin komunist. Pavarësisht nga kjo, gjykatat e brendshme refuzuan të bënin të pavlefshme kontrata shitje ndërmjet shtetit dhe qiramarrësve për prona të tilla, mbi argumentin që qiramarrësit e kishin bërë blerjen në mirëbesim. Në kushte të tilla ish pronarët e ligjshëm nuk kishin pasur mundësi të merrnin kompensim në lidhje me këtë pronë.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Njohja e gjykatave të brendshme që ankuesit kishin mbetur pronarë të ligjshëm demonstroi faktin që ankuesit kishin një “pasuri/pronë”. Paaftësia e ankuesve për të marrë në zotërim pronat e tyre përbën ndërhyrje në të drejtën e tyre për gëzim paqësor të pronave të tyre. Pavarësisht se ligji i zbatueshëm nuk ishte i qartë, përse i përket nivelit të vlerësimit që gëzonin organet e brendshme në interesimin dhe zbatimin e të drejtës së brendshme, Gjykata Evropiane e pranoi se ndërhyrja në fjalë ishte “e parashikuar në ligj”. Gjithsesi, pasiguria e ligjit dhe diskrecioni i gjerë që u ishte dhënë organeve duhej të merreshin parasysh gjatë shqyrtimit të faktit nëse kjo ndërhyrje kishte siguruar baraspeshën e drejtë.

Gjykata Evropiane vërejti se **asnjë nga dispozitat e ligjit rumun nuk jepte një përshkrim të qartë dhe zyrtar të qasjeve për të drejtën e pronësisë së individit në rastet kur prona e tij se saj i shitet nga shteti një pale të tretë e cila vepron në mirëbesim**. Më specifikisht, e drejta e brendshme nuk ka dispozita të qarta ose të sakta në lidhje me faktin se si një pronari të cilit i mohohen pronat mund të marrë kompensim. Si pasojë, **Gjykata Evropiane u shpreh se ishte e detyrueshme nëse në kohën materiale e drejta e brendshme mund të kishte ofruar ndonjë kompensim**.

Në çështjen *Sträin dhe të Tjerët* Gjykata Evropiane vërejti se Ligji nr. 10/2001 i njihte të drejtën e kthimit të pronës ose të kompensimit personave të cilëve u ishin mohuar në mënyrë të paligjshme pronat në periudhën nga 6 marsi 1945 deri më 22 dhjetor 1989. Por, **Ligji nuk përmbante asnjë dispozitë specifike përse i përket të drejtës së kompensimit kur paligjshmëria e këtij mohimi njihet nga një gjykatë para hyrjes në fuqi të ligjit, ose kur mohimi e ka origjinën në shitjen e pronës pas 22 dhjetorit 1989**. Më tej, Ligji nr. 10/2001 parashikonte se legjislacioni pasues duhej të përcaktonte kushtet, shumat dhe procedurat e zbatueshme për pretendimet për kompensim, por në kohën kur Gjykata Evropiane mori vendimin saj ky ligj nuk ishte miratuar ende. Për pasojë, **Ligji nr. 10/2001 u konstataua se nuk u lejonte ankuesve të merrnin kompensim për mohimin**. Duke vërejtur se **nuk ishin përmendur rrethana**

⁴⁵ *Sträin dhe të Tjerët k. Rumanisë*, nr. 57001/00, vendim datë 21 korrik 2005, marrë formë të prerë më 30 nëntor 2005.

përrjashtimore, Gjykata arriti në përfundimin se **mungesa e përgjithshme e kompensimit i shkaktoi ankuesve mbajtjen e një barre jo përpjestimore dhe të tepërt në shkelje të së drejtës së tyre për gëzim paqësor të pasurive** (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).⁴⁶

Kompensimi i drejtë: Në çështjen *Străin dhe të Tjerët* Gjykata Evropiane shqyrtoi se **kthimi i pronës do t'i vendoste ankuesit për aq sa ishte e mundur në një situatë ekuivalente me situatën që do të kishin qenë ankuesit po të mos kishte pasur shkelje. Duke mos e bërë këtë kthim brenda tre muajsh, shteti i paditur duhej t'i paguante ankuesve shumën korreponduese me vlerën aktuale të pronës.** Ankuesve iu dhanë 5,000 euro për dëme jo materiale.

Neni 46 (vendimet pas Străin dhe të Tjetër): Në mjaft vendime të tjera pasuese që trajtonin çështje të ngjashme, Gjykata Evropiane vërejtë se **shkeljet e gjetura ishin sistematike në natyrë dhe e kishin origjinën në mangësitë e rendit juridik dhe në praktikën administrative të Rumanisë** (shih vendimet për çështjet *Viașu*,⁴⁷ *Faimblat*⁴⁸ dhe *Katz*⁴⁹). Duke iu referuar Rezolutës së Komitetit të Ministrave Res(2004)3 dhe Rekomandimit të saj Rec(2004)6, Gjykata dha masat që mund të jenë të përshtatshme për të ndrequr problemin sistematik të identifikuar. Gjykata u shpreh se **organet duhet të sigurojnë një zbatim efektiv dhe të shpejtë të së drejtës për kthim dhe kompensim nëpërmjet masave të përshtatshme ligjore dhe administrative.** Këto objektiva mund të arrihen nëpërmjet **amendimit të mekanizmit aktual të kthimit dh nëpërmjet krijimit urgjent të procedurave të thjeshtësuara dhe eficientë** bazuar në masat legjislativë dhe rregullatore, të cilat janë të afta të marrin parasysh interesat e ndryshme që janë në diskutim.

Masa të rëndësishme të marra nga shteti i paditur

Ligji nr. 247/2005 bëri ndryshime të rëndësishme në ligjet ekzistuese të kthimit të pronave, duke përcaktuar në veçanti **një procedurë të vetme administrative për kërkesat për kompensim, të zbatueshme për të gjitha pronat në fjalë.** Ai parashikon të drejtën e kthimit, ose, nëse kjo nuk është e mundur, të drejtën e kompensimit ekuivalent me vlerën e tregut të pronës. Aktualisht, kompensimi jepet në formë aksionesh në një fond investimi (*Fondul Proprietate*), i cili u fut në Bursën e Bukureshtit më 25 janar 2011 (shih dhe vlerësimin e Gjykatës Evropiane sipas Nenit 46 në çështjen *Maria Atanasiu dhe të Tjerët*).

ÇËSHTJA MARIA ATANASIU DHE TË TJERËT K. RUMANISË⁵⁰

Përmbledhje hyrëse

Në çështjen *Maria Atanasiu dhe të Tjerët k. Rumanisë* organet dështuan në vendosjen menjëherë për kthim prone ose për kompensim për kërkesat e ankuesve në lidhje me pronat për të cilat gjykatat e brendshme kishin njohur titullin e vlefshëm të ankuesit, pasi shtetëzimi kishte qenë i paligjshëm.

Faktet dhe legjislati i brendshëm

⁴⁶ Gjykata Evropiane konstatoi shkelje të nenit 6§1 për shkak të kohëzgjatjes së proceseve gjyqësore për marrjen e pronës.

⁴⁷ Çështja *Viașu k. Rumanisë*, nr. 75951/01, vendim, datë 9 dhjetor 2008, bërë përfundimtar më 9 mars 2009.

⁴⁸ *Faimblat k. Rumanisë*, nr. 23066/02, vendim, datë 13 janar 2009, bërë përfundimtar më 13 prill 2009.

⁴⁹ *Katz k. Rumanisë*, nr. 29739/03, vendim, datë 20 janar 2009, bërë përfundimtar më 20 prill 2009.

⁵⁰ *Maria Atanasiu dhe të Tjerët k. Rumanisë*, nos. 30767/05 dhe 33800/06, vendim, datë 12 tetor 2010, bërë përfundimtar më 12 janar 2011.

Pas rënies së regjimit komunist **Shteti miratoi Ligjet nr. 112/1995 dhe 10/2001, të cilat përcaktuan parimin e kthimit të pronave të patundshme dhe kompensimit** në rastet kur kthimi nuk ishte i mundur më. Çështja në fjalë lidhet me dy padi, në të cilat **vendimet përfundimtare të gjykatave të brendshme u kishin njohur ankuesve titullin e vlefshëm mbi pronësinë, pasi shtetëzimi në regjimin komunist kishte qenë i paligjshëm.**

Dy ankuesit e parë ngritën dy padi, ku kërkonin kthimin e pronës së tyre. Procesi i parë përfundoi me një vendim të formës së prerë më datë 11 mars 2005, nëpërmjet të cilit Gjykata e Lartë e Kasacionit dhe e Drejtësisë (“GJLKD”) e rrëzoi padinë e ankuesve për marrjen e pronësisë. Kjo Gjykatë u shpreh se veprime të tilla, mbi bazën e dispozitave të përgjithshme të Kodit Civil, janë bërë të papranueshme pas hyrjes në fuqi të ligjeve të posaçme që trajtojnë kthimin e pronës. Në proceset paralele, **GJLKD-ja, në vendimin e saj përfundimtar të datës 18 prill 2005, e pranoi padinë dhe urdhëroi këshillin bashkiak të jepte një vendim për kërkesën e ankuesve.** Më 23 mars 2010 këshilli bashkiak i shkroi agjentit të qeverisë së Rumanisë, duke i informuar atë se **shqyrtimi i ankesës ishte pezulluar**, në pritje të marrjes së disa dokumenteve që mungojnë, e cila përbënte një kërkesë të mbrojtjes të rrëzuar në proceset gjyqësore të përmendura më lart.

Më 18 korrik 2001, ankuesi i tretë ngriti padi, ku kërkonte kompensim për tokën e saj, e cila i ishte dhënë universitetit. **Në vendimin përfundimtar të datës 30 mars 2006, GJLKD-ja e pranoi çështjen** suke iu përmbajtur këndvështrimit se, sipas Ligjit nr 10/2001, **Universiteti ishte i detyruar të bënte një ofertë për kompensim që ishte i barabartë me vlerën e pronës, nëse kthimi i saj nuk ishte i mundur.** Pavarësisht nga propozimet e universitetit për organet përgjegjëse, **në datën e vendimit të Gjykatës Evropiane ankuesi i tretë ende nuk kishte marrë asnjë kompensim.**

Në një **vendim interpretues të datës 19 mars 2007,** detyrues për të gjitha gjykatat e brendshme, **GJLKD-ja u shpreh se gjykatat e brendshme kishin juridiksion të përcaktonin për themelin e çështjes dhe, kur ishte e nevojshme, të urdhëronin kthimin e pronës në fjalë ose dhënien e kompensimit, nëse organet administrative kishin dështuar të përmbushnin parashikimet e dhëna në Ligjin nr. 10/2001.**

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 6§1: Gjykata Evropiane vëren se dy ankuesit e parë kishin përfituar nga mjetet efektive ligjore të parashikuara nga Ligji nr. 10/2001, por se vendimi përfundimtar i gjykatës që urdhëronte këshillin të përgjigjej nuk u zbatua kurrë. Ishte e **qartë nga praktika e brendshme se organet përgjegjëse dështonin vazhdimisht në detyrimin e tyre për t’iu përgjigjur kërkesave për kthim dhe kompensim prone brenda afateve kohore të ligjeve përkatëse.** Ky **problem sistematik,** i cili pengon vënien në përdorim të procedurës së përcaktuar në Ligjin nr. 10/2001, i kishte penguar personat në fjalë nga rishikimi i vendimeve administrative nga gjykatat. Si pasojë, Gjykata u shpreh se para mjetit efektiv ligjor të përcaktuar në vendimin e datës 19 mars 2007, **ankuesit nuk kishin mundësi të kërkonin kthim të pronës së tyre në gjykatat e brendshme.** Dështimi i organeve administrative **për t’ju përgjigjur kërkesave për kthim prone të bëra sipas Ligjeve nr. 112/1995 dhe 10/2001, kombinuar me mungesën e mjetit efektiv ligjor përbën një barrë jo përpjesëtimore për ankuesit, duke cenuar kështu vetë thelbin e të drejtës së tyre për t’ju drejtuar gjykatës** (shkelje e Nenit 6§1; nuk është e nevojshme të shqyrtohet çështja e ankuesit të fundit sipas Nenit 6§1).

Neni 1 i Protokollit 1: Gjykata Evropiane vëren se pavarësisht se dy ankuesit e parë kanë marrë shumë vendime përfundimtare gjyqësore që thonë se prona e tyre ishte shpronësuar në mënyrë të paligjshme dhe se organi lokal administrativ ishte urdhëruar të jepte një vendim mbi këtë kërkesë, vendimet në fjalë nuk janë zbatuar ende. Në lidhje me ankuesen e tretë, pavarësisht nga fakti se ajo kishte marrë një vendim përfundimtar gjyqësor që fiksonte shumën e kompensimit, pasuar nga një vendim administrativ që konfirmonte të drejtën e saj, këto vendime nuk janë zbatuar as sot e kësaj dite. Ndërsa pranohet

kompleksiteti i problemeve me të cilat haset shteti, Gjykata u shpreh se “për rrethanat ishin marrë masa të pamjaftueshme legjislative dhe administrative, të paafta për t’ju ofruar të gjitha palëve të prekura nga procesi i kthimit një zgjidhje koherente dhe të parashikueshme në përpjesëtim me qëllimet e interesit të publikut.” Në përfundim, Gjykata tha se fakti që ankuesit nuk kishin marrë kompensim dhe nuk kishin asnjë siguri në lidhje me kohën kur mund ta merrnin këtë kompensim, u ngarkonte atyre një barrë jo përpjesëtimore dhe të tepërt (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Neni 46: Është e qartë na çështja në fjalë se mungesa e efektivitetit të mekanizmit të kompensimit dhe të kthimit vijon të përbëjë probleme aktual dhe të madh në Rumani dhe se kjo situatë ka vijuar pavarësisht nga fakti që Gjykata Evropiane ka theksuar se masat e përgjithshme janë të nevojshme për të garantuar të drejtën e kthimit në mënyrë efektive dhe të shpejtë (shih vendimet për çështjen *Viașu, Faimblat* dhe *Katz*). Duke pasur parasysh disa qindra çështje në pritje të gjykimit të saj, Gjykata Evropiane e konsideroi çështjen në fjalë si të përshtatshme për një procedurë vendimi pilot.

Pikat e mëposhtme u identifikuan, *inter alia*, si shkaqe të problemeve në lidhje me praktikën legjislative dhe administrative: zgjerimi gradual i objektivit të ligjeve riparuese/ndreqëse për të përfshirë të gjitha pronat shtetërore të patundshme; mungesa e një niveli maksimal kompensimi; kompleksiteti i dispozitave dhe amendamenteve ligjore, i cili kishte çuar në një praktikë gjyqësore jo konsistente dhe një mungesë të përgjithshme të sigurisë ligjore; mungesa e afateve kohore për trajtimin e ankesave nga Bordi Qendror i Kompensimit; niveli i ngadaltë i progresit për futjen e Fondit të Kompensimit (*Proprietea*) në bursë. Gjykata vërejtë se zbatimi i Ligjit nr. 247/2005, i cili përcakton një procedurë të vetme administrative për të kërkuar kompensim, të zbatueshme për të gjitha pronat, përfaqësonte një hap pozitiv duke krijuar procedurë të thjeshtësuara dhe të harmonizuara, por theksoi se kjo procedurë do të ishte efektive vetëm nëse organet kompetente kishin burime të mjaftueshme njerëzore dhe materiale.

Gjykata Evropiane e konsideron të domosdoshme që shteti të marrë masat e nevojshme urgjentisht për të garantuar efektivisht të drejtën e kthimit ose kompensimit ndërsa jen baraspeshën e drejtë ndërmjet interesave të ndryshëm që janë në diskutim. Në këtë aspekt, Gjykata Evropiane identifikoi Rezolutën Res(2004)3 dhe Rekomandimin Rec(2004)6. Shteti i paditur ose duhet të heqë të gjitha pengesat për ushtrimin efektiv të së drejtës në fjalë, ose, nëse nuk e realizon këtë gjë, duhet të japë dëmshpërblimin e përshtatshëm. Ky objektiv mund të arrihet nëpërmjet amendimit të mekanizmit aktual të kthimit të pronës dhe duke përcaktuar procedurë të thjeshtësuara dhe efektive mbi bazën e legjislacionit dhe praktikës koherente gjyqësore dhe administrative, duke pasur parasysh ruajtjen e një baraspeshe të drejtë ndërmjet interesave të ndryshëm të përfshirë.

Gjykata Evropiane vërejtë me interes propozimin në planin e veprimit të qeverisë, i cili synonte përcaktimin e afateve kohore detyruese për çdo hap administrativ. Më tej, Gjykata identifikoi shembuj të praktikës së mirë dhe të rregullimit legjislativ të parashikuar nga shtete të tjera nënshkruese të Konventës. Në këtë kuadër, një rishikim i plotë i legjislacionit në mënyrë që të krijohen rregulla të qarta e të thjeshtësuara procedurash do ta bënte skemën e kompensimit më të parashikueshme në zbatimin e saj, krahasuar me sistemin aktual. Përcaktimi i një niveli tavan për kompensimet dhe pagimi i kompensimit në këste për një periudhë më të gjatë mund të ndihmojnë në gjetjen e baraspeshës së drejtë ndërmjet interesave konkurruese.

Gjykata Evropiane vendosi të shtynte shqyrtimet e ankesave të tjera që e kishin bazën në të njëjtin problem të përgjithshëm për tetëmbëdhjetë muaj nga data kur vendimi merr formë të prerë, në pritje të miratimit të masave të përgjithshme nga organet rumune.

Kompensimi i drejtë: Gjykata Evropiane ishte e mendimit se ankuesit kishin vuajtur dëm material dhe jo material. Duke pasur parasysh natyrën jo efektive të sistemit aktual të kthimit, Gjykata e konsideroi të arsyeshme t’i jepte ankuesve një shumë që do të përfaqësonte një zgjidhje përfundimtare dhe

shteruese të çështjes në fjalë dhe i dha dy ankuesve të parë së bashku 65,000 euro dhe ankuese së tretë 115,000 euro për të gjitha zërat e dëmit.

ÇËSHTJA RADOVICI DHE STĂNESCU K. RUMANISË⁵¹

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Radovici dhe Stănescu k. Rumanisë* ka të bëjë me shkeljen e të drejtave të ankuesve për gëzimin paqësor të pasurive pasi, për një kohë të gjatë ata u ndaluan nga kontrolli i pronave të tyre dhe nga marrja e qirasë nga qiramarrësi për shkak të dispozitave difektoze dhe mosveprimeve në legjislacionin për strehim emergjent.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Informacion i përgjithshëm: Në vitin 1996 ankuesit hapën padi për marrjen e pasurive të tyre të lidhura e pronën që u ishte shtetëzuar gjatë regjimit komunist. Prona përbëhej nga një shtëpi e ndarë në dy apartamente, njëri nga të cilët ishte zaptuar nga ED pa asnjë marrëveshje qiraje të lidhur me shtetin në vitin 1986 dhe të zgatur deri më 8 prill 1999. Në vendimin përfundimtar të datës 2 prill 1997, **Gjykata e Shkallës së Parë të Bukureshtit e pranoi padinë e ankuesve** mbi bazën që shtetëzimi i pronës kishte qenë i paligjshëm dhe urdhëroi **organet kompetente administrative t'u kthenin pronat** ankuesve. Që prej asaj date ankuesit filluan të paguanin tarifat dhe taksat e vëna mbi pronën e tyre. Kërkesat e ankuesve që ED-a të lidhte me ta një marrëveshje qiraje me objekt apartamentin u refuzua prej ED-së.

Grupi i parë i proceseve për dëbim: më 25 gusht 1999 ankuesit ngritën padi për dëbimin e ED-së duke pretenduar se ajo kishte zaptuar pronën e tyre pa të drejtë qiraje dhe se kishte refuzuar të hynte në marrëveshje qiraje me ta ose t'u paguante atyre qiranë. Gjykata e rrethit e pranoi padinë e tyre dhe urdhëroi dëbimin e ED-së. Ajo konstatoi se ED-ja nuk kishte kërkuar shtyrje të qirasë së saj sipas nenit 2 të Urdhëresës për Emergjencat të Qeverisë nr. 40/1999 ("Urdhëresa"), e cila do t'i kishte bërë të mundur asaj të hynte në marrëveshje me pronarët e rinj. Gjykata e rrethit vërejti më tej se ankuesit nuk e kishin respektuar detyrimin në nenin 10§1 për të njoftuar qiramarrësin, brenda një periudhe 30 ditore pas hyrjes në fuqi të Urdhëresës, për datën dhe vendin e fiksuar për nënshkrimin e marrëveshjes së qirasë. Ndërsa Gjykata theksoi këtë gjë, sipas nenit 11§1, mos respektimi i këtyre formaliteteve nga pronari çoi në zgjatje të qirasë së mëparshme deri në nënshkrimin e një marrëveshje të re, por Gjykata u shpreh se kjo dispozitë nuk ishte e zbatueshme në rastin në fjalë për shkak të përjashtimit të parashikuar në Nenin 13(d), sipas të cilit nuk kishte zgjatje kontrate në rast të një mosmarrëveshje të dalë nga refuzimi i qiramarrësit për të nënshkruar marrëveshje qiraje me pronarin e ri. Në vendimin përfundimtar të datës 26 shtator 2000, **Gjykata e Apelit e Bukureshtit e pushoi padinë e ankuesve**, duke vendosur se **ankuesit nuk kishin respektuar dispozitat e nenit 10§1 të urdhëresës dhe**, si pasojë marrëveshja ekzistuese e qirasë ndërmjet E.D.-së dhe shtetit ishte zgatur në mënyrë automatike. Arsytimi i vendimit nuk përmendte Nenin 13(d) të Urdhëresës.

Padia për dëme: Në vendimin përfundimtar të datës 30 nëntor 2001, **Gjykata e Rrethit e Bukureshtit e pushoi çështjen për dëmshpërblime të ngritur nga ankuesit kundër ED-së**, për shkak se i padituri kishte marrëveshje qiraje me shtetin, marrëveshje e cila ishte zgatur në mënyrë automatike.

Grupi i dytë i proceseve të dëbimit: më 8 gusht 2001 ankuesit bënë padi dëbimi kundër E.D.-së mbi bazën e faktit që ajo kishte zaptuar apartamentin e tyre pa u paguar qira atyre (seksioni 24(b) i Ligjit nr.

⁵¹ *Radovici dhe Stănescu k. Rumanisë*, nr. 68479/01, 71351/01 dhe 71352/01, vendim i datës 2 nëntor 2006, marrë formën e prerë më 2 shkurt 2007.

114/1996), dhe se sjellja e saj ishte e tillë që bashkëjetesa me banorët e tjerë në ndërtesë ishte bërë e pamundur (neni 13(i) i Urdhëresës). Në një vendim të formës së prerë, datë 15 shkurt 2002, **Gjykata e vendit në Bukuresht e pranoi padinë e ankuesve dhe urdhëroi dëbimin e ED-së**. Më 23 shtator 2003 **pronësia e ambienteve i kaloi ankuesve**, por apartamenti kishte pësuar dëme të rënda. **Ankuesit nuk morën kurrë qira për apartamentin në periudhën nga 2 prilli 1997 deri më 23 shtator 2003.**

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Nuk u diskutua se Urdhëresa çonte në kontroll të përdorimit të pronës. Ndërhyrja u konstatua se ishte bërë për një qëllim dhe ky qëllim ishte interesi i përgjithshëm, pra mbrojtja e qiramarrësve gjatë periudhës së krisës për strehim. Për shkak se Urdhëresa rrezikonte të vendoste një barrë të tepërt mbi pronarët përsa i përket aftësisë së tyre për të pasur pronën, **organet ishin nën detyrimin e fillimit të procedurave të parashikueshme dhe koherente ose të mekanizmave statusor që ofronin garanci të caktuara për të siguruar se funksionimi i sistemit dhe ndikimi i tij mbi të drejtat e pronësisë së pronarit nuk ishin as arbitrare dh as të paparashikueshme**. Gjithsesi, Gjykata Evropiane nuk ishte e lumtur që Urdhëresa i prezantonte këto garanci.

Gjykata Evropiane vëren se Neni 11§1 vetëm thotë se qiramarrjet shtyheshin “deri sa palët të hynin në një marrëveshje të re”, pa parashikuar se në cilat kushte do të lidhnin marrëveshje të re palët. Urdhëresa parashikonte një përjashtim nga zgjatja automatike e marrëveshjeve ekzistuese kur “kishte mosmarrëveshje për shkak të refuzimit të qiramarrësit për të nënshkruar një marrëveshje qiraje”, por nuk parashikonte se çfarë lloj “mosmarrëveshje” nënkuptohej nga ky përjashtim. Duke vërejtur interpretimet e kundërta të miratuara nga gjykatat e brendshme, Gjykata konstatoi se **përdorimi i nocioneve të tilla të përgjithshme ose të pamjaftueshme çon në pasiguri ligjore**. Më tej, **nuk kishte informacion në lidhje me mjetet efektive ligjore në dispozicion të pronarit** i cili nuk kishte përmbushur Nenin 10§1 që do t’i kishte lejuar atij të hynte në një marrëveshje të re.

Gjykata Evropiane u shpreh se **kufizimet e vëna për ankuesit në lidhje me përdorimin e pronave të tyre, dhe në veçanti pamundësia për të detyruar zaptuesit e apartamentin për t’u paguar atyre qira, për shkak të dispozitave difektoze ose mosveprimeve të ligjit, nuk arritën të vendosnin një barazhesh të drejtë ndërmjet** interesave të përgjithshme dhe mbrojtjes së të drejtës së individit për gëzimin paqësor të pronave të tyre. Edhe duke marrë parasysh nivelin e lartë të vlerësimit që i jepej shtetit të paditur, Gjykata arriti në përfundimin se **penalizmi i pronarëve që nuk kishin përmbushur formalitetet e parashikuara në Urdhëresë duke u kërkuar atyre të mbanin qiramarrës në pronat e tyre për pesë vjet pa asnjë mundësi realiste për të harrë qira, i vendoste ata nën një barrë individuale dhe të tepërt, të tillë si prishja e baraspeshës së drejtë** ndërmjet interesave konkurrues (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Kompensimi i drejtë: Gjykata Evropiane vëren se **dëmi material lidhet në mënyrë të drejtpërdrejtë me paaftësinë e ankuesve për të marrë qira**, por nuk kishte material të mjaftueshëm për të bërë një vlerësim të saktë. Duke u shprehur se ankuesi kishte vuajtur dëme jo materiale, Gjykata i dha ankuesit 23,000 euro për të dyja llojet e dëmeve.

ÇËSHTJA TUDOR TUDOR K. RUMANISË⁵²

Përmbledhje hyrëse

⁵² *Tudor Tudor k. Rumanisë*, nr. 21911/03, vendim i datës 24 mars 2009, i bërë vendim i formës së prerë më 24 qershor 2009.

Çështja *Tudor Tudor k. Rumanisë* lidhet me interpretime të kundërta të ligjeve të kthimit nga Gjykata e Apelit të Bukureshtit, duke krijuar pasiguri të vazhdueshme ligjore për personat në fjalë.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Më 13 janar 1997, ankuesi bleu një apartament nga shteti në një ndërtesë të shtetëzuar, në të cilën ai kishte jetuar që prej vitit 1973. Në një vendim të formës së prerë, datë 23 maj 1997, **Gjykata e Rrethit e Bukureshtit pranoi një padi të ngritur nga ish pronari kundër shtetit për marrjen e pronësisë mbi ndërtesë dhe më pas e urdhëroi ankuesin t'ia dorëzonte pronësinë apartamentit ish pronarit/të paditurit**, për shkak se titulli i pronësisë i ish pronarëve kishte epërsi mbi kontratën e blerjes së ankuesit as the. Gjykata u shpreh po ashtu se **veprimi në mirëbesim i ankuesit në përmbylljen e kontratës së 13 janarit 1997 ishte me vend vetëm në rast se ankuesi bënte padi për kompensim kundër shtetit**. Proceset e dëbimit kundër ankuesit ishin ende pezull para gjykatave të brendshme në kohën kur Gjykata Evropiane dha vendimin e saj.

Ndërkohë, **Gjykata e Apelit e Bukureshtit kishte marrë parasysh mirëbesimin e blerësve në rrëzimin e disa padive të ngritura nga ish pronari kundër personave të tjerë që kishin blerë apartament në të njëjtën ndërtesë**. Gjykata e Lartë e Kasacionit dhe e Drejtësisë i anuloi shumë nga këto vendime dhe i dërgoi çështjet për rishqyrtim. Proceset gjyqësore ishin ende pezull në gjykatat e brendshme në kohën kur Gjykata Evropiane mori vendimin e saj.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 6§1: Gjykata Evropiane kujtoi se **ndërsa Konventa nuk u vë detyrim shteteve të kthejë pronat e konfiskuara, kur shteti merr një vendim, ky vendim duhet të zbatohet me qartësi dhe koherencë të arsyeshme në mënyrë që të shmangët pasiguria dhe paqartësia për personat e lidhur me çështjen**. Në veçanti, në kuadrin e kthimit të pronave të shtetëzuara në Rumani, **mungesa e koherencës legjislative dhe jurisprudenca e ndryshme dhe e kundërt për interpretimin e disa aspekteve të ligjeve të kthimit krijoi një klimë të përgjithshme pasigurie ligjore**. E njëjta pasiguri u shfaq dhe në çështjen në fjalë; Gjykata e Apelit e Bukureshtit dha **interpretime të kundërta mbi mirëbesimin e blerësve në përfundimin e kontratave të shitjes me shtetin**. Ndërkohë që divergjenca të caktuara në interpretim mund të jenë pasojë e brendshme e çdo sistemi gjyqësor, Gjykata Evropiane u shpreh se në çështje në fjalë interpretimet e ndryshme vinin nga i njëjti juridiksion, i cili, plus kësaj, ishte dhe gjykata e shkallës më të lartë. Në mungesë të një mekanizmi efektiv që siguron konsistencë në praktikën e gjykatave kombëtare, dallime të tilla kaq të thella dhe të ndryshme në qasje në jurisprudencë krijojnë pasiguri të vazhdueshme, e cila në rastin në fjalë i mohoi ankuesin një proces të rregullt ligjor (shkelje e Nenit 6 § 1).⁵³

Kompensimi i drejtë: Gjykata Evropiane nuk dalloi ndonjë lidhje shkak-pasojë ndërmjet shkeljes në fjalë dhe dëmit material të pretenduar, por i dha ankuesit 5,000 euro për dëm jo material.

ÇËSHTJA URBÁRSKA OBEC TRENČIANSKE BISKUPICE K. SLOVAKISË⁵⁴

Përmbledhje hyrëse

⁵³ Gjykata Evropiane e deklaroi të papranueshme padinë e ankuesit bazuar në Nenin 1 të Protokollit 1 për mos shterim të mjeteve të brendshme efektive ligjore.

⁵⁴ *Urbárska Obec Trenčianske Biskupice k. Slovenska*, nr. 74258/01, vendim, datë 27 nëntor 2007, marrë formë të prerë më 2 qershor 2008, dhe vendim, datë 27 janar 2009, marrë formë të pretë më 24 prill 2009 (kompensimi i drejtë).

Çështja *Urbárska Obec Trenčianske Biskupice k. Sllovakisë* lidhet me lënien e detyrueshme të tokës së shoqatës së ankuesit dhe transferimin e saj tek qiramarrësit, në përputhje me legjislacionin që trajton statusin e tokës që është shtetëzuar në regjimin komunist.

Legjislacioni i brendshëm

Në regjimin komunist pronarët shpesh detyroheshin të vinin në dispozicion tokën e tyre për fermat e shtetit ose për kooperativat. Pas rënies së këtij regjimi, parlamenti çekoslovak miratoi **Ligjin “Për Pronësinë mbi Tokën” të vitit 1991**. Në rastet kur pronari origjinal i ruante të drejtat e pronësisë në lidhje me tokën ku ishin krijuar kopshte për përdorim individual, Ligji “Për Pronësinë mbi Tokën” parashikonte kushte që i bënin të mundur pronarët të gëzonte të drejtat e tij të pronësisë në një fushë më të gjerë. Ai parashikonte se përdoruesit e tokës do të kishin të drejta qiraje në lidhje me të, të drejta të cilat nuk mund të përfundonin para kohës për të cilën atyre u ishte vënë toka në dispozicion. Çmimi i qirasë dhe i blerjes në lidhje me këtë tokë do të përcaktoheshin mbi bazën e klasifikimit dhe cilësisë së tokës në kohën e përcaktimit të së drejtës së kopshtarëve për ta përdorur atë.

Qasja në Ligjin “Për Pronësinë e Tokës” që u lejonte pronarëve të fitonin pronësi të plotë të tokës së tyre pas përfundimit të qirasë së qiramarrësit u modifikua në Ligjin **64/1997**. Si rezultat, **qiramarrësit kishin të drejtën e marrjes së pronësisë mbi tokën** që ata kishin përdorur për kopshtari. Në rrethana të tilla, pronarët kishin të drejtë ose të merrnin një tjetër parcelë toke me të njëjtën **sipërfaqe dhe cilësi** në të njëjtën zonë, ose të merrnin kompensim material. Kompensimi përcaktohej mbi bazën e **cilësisë dhe natyrës** së tokës në momentin kur ishin përcaktuar të drejtat e kopshtarëve për ta përdorur tokën. **Qiraja vjetore për përdorimin e parcelave të tokës për kopshte ishte 10% e vlesës së tyre.**

Faktet

Në regjimin komunist toka e zotëruar nga paraardhësit e anëtarëve të shoqatës së ankuesit, e cila ishte një shoqëri e regjistruar pronarësh, u vu në dispozicion të një kooperative bujqësore, e cila ia dha me qira këtë tokë Unionit të Kopshtarëve. **Titulli formal i pronarëve mbi tokën mbeti i paprekur, por ata nuk kishin mundësi ta përdornin tokën në praktikë.** Në vitin 1982, organet miratuan krijimin e parcelave të kopshteve mbi tokë dhe **parcela të caktuara toke u vunë në dispozicion të anëtarëve të shoqatës së kopshtarisë mbi bazën e qirave**, të cilat përfunduan më 31 dhjetor 1999. Në vitin 1997, shoqata e ankuesit, anëtarët e së cilës kishin trashëguar titullin mbi tokën në fjalë, i dërguan një projekt kontratë qiraje një përfaqësuesi të shoqatës së kopshtarisë. Projekt kontrata u refuzua nga përfaqësuesi i shoqatës. Kopshtarët bënë ankesë mbi bazën e Ligjit 64/1997 in 1998, me qëllim marrjen e pronësisë mbi tokën. **Një organ administrativ e pranoi kërkesën e tyre, duke iu transferuar pronësinë e tokës së shfrytëzuar për kopshte.** Ky vendim u pranua nga gjykata e rrethit, pas një padie të ngritur kundër tij. Për rrjedhojë, **shoqata e ankuesit mori tokë në kompensim.**

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1 (transferimi i pronësisë): Transferimi i pronësisë së tokës tek qiramarrësit i mohuan ankuesit pasurinë e tij. Ndërhyrja parashikohej në Ligjin 64/1997 dhe ishte “në interes të publikut”. Gjykata Evropiane kujtoi se në përputhje me Aktin 64/1997 **kompensimi i paguar për parcelat e tokës së gjendura në sipërfaqen e përgjithshme të përdorur për kopshtari nga individët përcaktohej mbi bazën e cilësisë dhe klasifikimit të tokës në kohën e përcaktimit të të drejtave të kopshtarëve.** Në rastin në fjalë shuma korrespondon me më pak se 3% të vlerës së tregut të pronës në kohën e transferimit. **Toka e marrë nga ankuesi kishte vlerë të përgjithshme për metër katror që shkonte në 1/3 e vlerës së pronës që u ishte transferuar qiramarrësve. Më tej, sipërfaqja e sipërfaqes së tokës të marrë nga ankuesi shkonte në rreth 60% të tokës që i ishte mohuar atij. Gjykata nuk ishte e bindur se interesi publik ishte majftueshmërisht i gjerë dhe bindës për të justifikuar diferencën ndërmjet vlerës reale të tokës**

së ankuesit dhe tokës që ai kishte marrë në kompensim të pronës së tij (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).

Neni 1 i Protokollit 1 (lënia e detyrueshme e tokës): Lënia e detyrueshme e tokës së ankuesit shkonte në kontrollin e përdorimit të pronës. Ndërhyrja parashikohej në Ligjin 64/1997 dhe kontribuonte për sigurinë ligjore të personave në fjalë, duke ndjekur “një qëllim legjitim” në “interesin e përgjithshëm”. **Qiraja vjetore që paguhej për përdorimin e tokës, e llogaritur në përputhje me Ligjin 64/1997, ishte SKK 0.3 për metër katror. Gjatë kësaj periudhe bashkia i përcaktoi ankuesve pagimin e SKK 0.44 për metër katror si taksë vjetore mbi tokën. Më tej, një opinion i dhjetorit 2006 deklaronte se parcelat për kopshtari individuale mund të jepeshin me qira për të paktën SKK 20 për metër katror. Gjykata Evropiane nuk shquan ndonjë kërkesë të interesit të përngjithshëm që është aq e fortë sa të justifikojë një nivel të tillë të ulët qiraje, e cila nuk ka lidhje fare me vlerën aktuale të tokës (shkelje e Nenit 1 të Protokollit 1).**

Nenit 46: Gjykata Evropiane vëren se shkeljet rridhnin nga legjislacioni slllovak, i cili prekte shumë pronarë toka e të cilëve ishte pjesë e regjimit të përcaktuar në Ligjin 64/1997. Duke vënë re se kishte para saj për shqyrtim dhe padi të tjera të lidhura me të njëjtën çështje, Gjykata deklaroi se:

“Duke pasur parasysh **situatën sistematike** të identifikuar prej saj, Gjykata është e mendimit se masat e përgjithshme në nivel kombëtar duken të dëshirueshme në ekzekutimin e vendimit aktual në mënyrë që të sigurohet mbrojtja efektive e të drejtës së pronësisë ... Së pari, shteti i paditur duhet të **heqë të gjitha pengesat për lënien e tokës për përdorim për kopshtari në kushte qiraje, të cilat marrin parasysh vlerën aktuale të tokës dhe kushtet aktuale të tregut në zonën në fjalë. Së dyti, shteti i paditur duhet të heqë të gjitha pengesat për dhënien e kompensimit për transferimin e pronësisë në një shumë që ka marrëdhënie të arsyeshme me vlerën e tregut të pronës në datën e transferimit.**”

Kompensimi i drejtë: Në lidhje me transferimin e pronësisë, Gjykata Evropiane pranoi se **dëmshpërblimi material duhet të bazohet në diferencën ndërmjet vlerës së tregut të tokës së ankuesit dhe vlerës së tokës që ai ka marrë si kompensim** dhe i dha ankuesit 200,000 euro. Për shkak se ankuesi nuk kërkoi ndonjë shumë specifike në lidhje me dëmet materiale që dilnin nga qiradhënia e detyrueshme e tokës së tij, Gjykata Evropiane nuk dha ndonjë kompensim për këtë gjë. Gjykata i dha ankuesit 7,000 euro për dëm jo material për të dyja aspektet e shkeljes së konstatuar.

Masa të rëndësishme të miratuara nga shteti i paditur

Dy projekt amendamente legjislative janë aktualisht objekt konsultimi në nivelin ndërministror. Është propozuar që **qiraja për lënien e detyrueshme dhe kompensimin e transferimit të pronësisë të përcaktohet mbi bazën e vlerës aktuale të pronës në treg.** Në rastet e transferimit të pronësisë, pronarët do të gëzojnë të drejtë të marrin ose kompensim material ose kompensim në natyrë me parcela tokash që u përkasin të njëjtave kategori, përmasa, cilësi, pozicion dhe kushte ekonomike dhe, kur është e mundur, që ndodhen në të njëjtën bashki. Dispozitat e reja pritet të kenë efekt prapaveprues, duke u lejuar kështu ish pronarëve të drejtat e të cilëve janë përcaktuar nga një vendim i formës së prerë, **të kërkojnë diferencën e shumës së kompensimit, në përputhje me amendimet, me shumën e asaj çfarë kanë marrë sipas legjislacioni të mëparshëm.**

ÇËSHTJA JANTNER K. SLOVAKISË⁵⁵

⁵⁵ *Jantner k. Slovakisë*, nr. 39050/97, vendim, datë 4 mars 2003, bërë vendim i formës së prerë më 9 korrik 2003.

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Jantner k. Sllovakisë* lidhet me rrëzimin e padisë së ankuesit për kthim të pronës së paraardhësve të tij me arsyetimin se në kohën përkatëse ai nuk kishte pasur banim të përhershëm brenda territorit të Republikës Federale Çeke dhe Sllovaqe, siç kërkohet prej legjislacionit përkatës.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm⁵⁶

Ankuesi u largua nga Çekosllovakia për në Gjermani në vitin 1968. Që prej vitit 1990 ai ka jetuar pjesërisht në Gjermani dhe pjesërisht në Çekosllovakia. Më 25 shtator 1992 e regjistroi adresën e vendbanimit të përhershëm në adresën e mikut të tij në Krompachy, Çekosllovakia. Zyra lokale e tokës e rrëzoi kërkesën e ankuesit për kthim të pronës së babait dhe xhaxhait të tij me arsyetimin se në kohën përkatëse **ai nuk kishte pasur vendbanim të përhershëm në territorin e ish Republikës Federale Çeke dhe Sllovaqe siç kërkohet në seksionin 4(1) të Ligjit “Për Pronësinë mbi Tokën”**. Gjykata rajonale la në fuqi këtë vendim, duke theksuar se me skadimin e afatit për depozitimin e ankesës së tij më 31 dhjetor 1992, ankuesi nuk e kishte plotësuar kërkesën për vendbanim të përhershëm, duke kujtuar se sipas legjislacionit të brendshëm qytetarët nuk mund të kishin vendbanim të përhershëm në më shumë se një adresë në të njëjtën kohë. Për shkak se ankuesi nuk e mbylli regjistrimin e adresës së tij kryesore të vendbanimit në Gjermani para regjistrimit të vendbanimit të përhershëm në Çekosllovakia, **qëndrimi i tij në Çekosllovakia konsiderohej si i përkohshëm**. Gjykata e Lartë refuzoi rishqyrtimin e çështjes pasi nuk kishte mjete të disponueshme ligjore për përdorim kundër vendimit të gjykatës rajonale.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Padia e ankuesit nuk lidhet me “pasuri ekzistuese” pasi ai nuk gëzonte statusin e pronarit, por ishte thjesht një kërkues. Në trajtimin nëse ankuesi kishte “pritshmëri legjitime” për një të drejtë të zbatueshme, Gjykata Evropiane theksoi se gjykata rajonale e pranoi vendimin që rrëzonte pretendimin e ankuesit, me arsyetimin se ankuesi nuk plotësonte kërkesën për vendbanim të përhershëm, të parashikuar në seksionin 4(1) të Ligjit “Për Pronësi Lokale”. Gjykata Evropiane shprehet se ajo nuk mund ta ndryshojë këndvështrimin e saj nga këndvështrimi i gjykatës rajonale në lidhje me plotësimin e kërkesës nga ankuesi. Gjykata Evropiane vendosi **se sipas ligjit përkatës, siç zbatohet dhe interpretohet nga organet e brendshme, ankuesi nuk kishte as të drejtë dhe as pretendim që shkonte në nivelin e pritshmërisë legjitime për të përfituar kthimin e pronës dhe**, si rezultat nuk kishte “pasuri” brenda kuptimit të Nenit 1 të Protokollit nr. 1 (nuk ka shkelje të Nenit 1 të Protokollit 1).

ÇËSHTJA KOPECKÝ K. SLLOVAKISË⁵⁷

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Kopecký k. Sllovakisë* lidhet me rrëzimin e kërkesës së ankuesit për kthim të pasurisë të tundshme të babait të tij me arsyetimin se ai nuk kishte plotësuar kushtin ligjor për identifikimin e pasurisë në kohën e hyrjes së ligjit në fuqi.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

⁵⁶ Për çështje të tjera që ngrihen në kuadrin e Ligjit “Për Pronësinë mbi Tokën”, shihni çështjen *Rosival dhe të Tjerët k. Sllovakisë*, nr. 17684/02, vendim (zgjidhje miqësore) datë 23/09/2008, bërë vendim i formës së prerë më 23/09/2008 dhe çështjen *Valová, Slezák dhe Slezák k. Sllovakisë*, nr. 44925/98, vendim datë 1/06/2004, bërë vendim i formës së prerë më 1/09/2004.

⁵⁷ *Kopecký k. Sllovakisë* [GC], nr. 44912/98, vendim i datës 28 shtator 2004.

Më 12 shkurt 1959, babai i ankuesit i dënua për mbajtjen e një sasia të madhe monedhash floriri dhe argjendi me një vlerë numizmatike, në kundërshtim me rregulloret në fuqi. **Monedhat u konfiskuan.** Në prill të vitit 1992, Gjykata e Lartë e Republikës Sllovaqe e anuloi vendimin e datës 12 shkurt 1959 dhe të gjitha vendimet që rridhnin prej tij. Më 19 shtator, gjykata e rrethit i dha ankuesit të drejtë për rikthimin e monedhave mbi bazën e Ligjit “Për Rehabilitimet Ekstra-gjyqësore” të vitit 1991 (Ligji i vitit 199) dhe Urdhëroi Ministrinë e Brendshme t’ia kthente monedhat ankuesit. Pas apelimit të Ministrisë, gjykata rajonale e ndryshoi vendimin pasi **ankuesi nuk kishte treguar se ku ishin të depozituara monedhat kur hyri në fuqi Ligji i 1991-it, siç kërkohet prej tij.** Çështja e apeluar u rrëzua nga Gjykata e Lartë.

Vendim i Gjykatës Evropiane

Fakti që objekti i kthimit sipas Ligjit të 1991-it ishte i kufizuar dhe kthimi i pronës ishte objekt i plotësimit të disa kushteve nuk cenonte të drejtat e ankuesit sipas Nenit 1 të Protokollit 1. Interesi pronësor të cilit i referohej ankuesi kishte natyrën e një kërkese dhe nuk mund të karakterizohet si “pronësi ekzistuese”. Gjykata Evropiane vëren se **pretendimi për kthim i ankuesit ishte pretendim i kushtëzuar që në fillësë dhe se çështja nëse ai i plotësonte ose jo kërkesat statusore duhej të përcaktohej në proceset pasuese gjyqësore.** Gjykatat në fund konstatuan se nuk ishte kështu. **Gjykata Evropiane nuk është e bindur se kërkesa e ankuesit për kthim është përcaktuar mjaftueshmërisht se përbën një “aset”.** Megjithëse gjykata e rrethit e k pranuar padinë ankuesit, ky vendim është rrëzuar nga një gjykatë tjetër e një shkalle më të lartë pa marrë forcë ligjore, dhe, si e tillë nuk ishte e mjaftueshme për të gjeneruar interes pronësor që çon në një “aset”. Gjykata Evropiane përfundoi duke thënë se **ankuesi nuk kishte “pasuri”** (nuk ka shkelje të Nenit 1 të Protokollit 1).

ÇËSHTJA SMILJANIĆ K. SLLOVENISË⁵⁸

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Smiljanić k. Sllovenisë* lidhet me proceset gjyqësore për kthimin e pronave të ngritur nga persona të huaj mbi bazën e Ligjit “Për Çshtetëzimin” në Slloveni, në lidhje me një pronë në Slloveni të shtetëzuar në regjimin komunist.

Legjislacioni i brendshëm

Në vitin 1991, pas pavarësisë së Sllovenisë, i miratua Kushtetuta dhe Ligji “Për Çshtetëzimin”, të cilat përcaktuan kuadrin ligjor për kthimin ose kompensimin e pronës që kishte kaluar në pronësi të shtetit nëpërmjet legjislacionit të mëparshëm të regjimit komunist. **Neni 68 i Kushtetutës** parashikonte se të huajt nuk mund të blinin tokë, në përjashtim të trashëgimisë dhe nën kushtin e reciprocitetit. Në vitin 2003 kjo dispozitë u ndryshua, duke e lënë jashtë kushtin e reciprocitetit.

Ligji për Çshtetëzimin njihte, *inter alia*, të drejtën e kthimit ose kompensimit të pronës për gjithë individët të cilët në kohën e sekuestrimit kishin nënshtetësi jugosllave, dhe për trashëgimtarët e tyre, në varësi të kufizimeve të parashikuara ose nga Ligji i Çshtetëzimit ose nga dispozita të tjera ligjore në fuqi. Në vitin 1998, Ligji “Për Çshtetëzimin” u ndryshua duke parashikuar se një ankues i huaj gëzonte të drejtën e kthimit të pronës, me kushtin që prona të ishte marrë nga një nënshtetas jugosllav dhe që e drejta e kthimit t’i jepej nënshtetasve sllovenë në vendin e origjinës së ankuesit. Po ashtu, e drejta kroate e kufizonte të drejtën e kthimit të pronave tek individët që kishin nënshtetësi kroate dhe tek pasardhësit e tyre, në përjashtim të rasteve kur Kroacia kishte nënshkruar një marrëveshje bashkëpunimi me shtetin

⁵⁸ *Smiljanić k. Sllovenisë* (dec.), nr. 481/04, vendim, datë 2 qershor 2009.

tjetër, sipas të cilës ajo i njihje të drejtën e kthimit nënshetasve të atij shteti. Me Slloveninë nuk ishte nënshkruar një marrëveshje e tillë.

Faktet

Ankuesi, një nënshetas kroat, ngiti padi mbi bazën e Ligjit “Për Çshtetëzimin” duke kërkuar kthimin e tokës e cila deri në shtetëzimin e saj në periudhën 1947 – 1948 i përkiste babait dhe familjes së babait të ankuesit. Ministria e Drejtësisë rrëzoi një vendim fillestar administrativ një pranonte kërkesën, duke u shprehur se **prona nuk mund t’i kthehej ankuesit pasi ai nuk ishte i vetmi pronar i pronës së kërkuar dhe se nuk plotësohej kushti i reciprocitetit**. U pushuan dhe apele gjyqësore dhe një ankesë kushtetuese përkatëse mbi argumentin se kushti i reciprocitetit nuk plotësohej në Ligjin kroat për kompensimit.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 1 i Protokollit 1: Gjykata Evropiane u shpreh se fakti që objekti i kthimit sipas Kushtetutës dhe Ligjit “Për Çshtetëzimit” ishte i kufizuar, si për shembull kushti i reciprocitetit në lidhje me nënshetasit e huaj, si i tillë nuk cenon të drejtat e ankuesit sipas Nenit 1 të Protokollit 1. Gjykata u shpreh se **interesi pronësor mbi të cilin bazohet ankuesi kishte natyrën e një kërkesë dhe nuk përbënte** “pasuri ekzistuese”. Gjykata Evropiane vërejt se për shkak se babai i ankuesit nuk ishte i vetmi pronar i pronës së pretenduar, ankuesi nuk e plotëso kushtin ligjor të të qenit trashëgimtar i të gjithë pronës objekt padie. Më tej, ankuesi nuk e plotësoi kushtin e reciprocitetit në lidhje me nënshetasit e huaj, i cili përbënte një kërkesë e përcaktuar në ligj që prej vitit 1991 në Kushtetutën e vendit. **Kërkesat e ankuesit për kthimin e pronës nuk përbëjnë një kërkesë të mjaftueshme të parashikuar mjaftueshmërisht në të drejtën e brendshme dhe, për pasojë, ato nuk përbëjnë** “pasuri” në kuptimin e Nenit 1 të Protokollit 1 (e papranueshme).

Shih dhe çështjen *Nadbiskupija Zagrebačka k. Slloveni*⁵⁹ në të cilin ankuesi, Dioqeza e Zagrebit që e ushtronte aktivitetin e saj në Kroaci, nuk ia doli mbarë në marrjen e pronave që gjendeshin në Slloveni, pasi mbi bazën e Ligjit “Për Çshtetëzimin” e drejta për kthim prone u takon vetëm kishave dhe komuniteteve fetare që funksionojnë në Slloveni (çështje e papranueshme).

ÇËSHTJA SIRC K. SLLLOVENISË⁶⁰

Përmbledhje hyrëse

Çështja *Sirc k. Sllovenisë* lidhet me kohëzgjatjen e proceseve gjyqësore në lidhje me kthimin ose kompensimin e një prone të konfiskuar gjatë regjimit komunist, në përputhje me një dënim penal që më pas u anulua.

Faktet dhe legjislacioni i brendshëm

Më 12 gusht 1947, Gjykata e Lartë e dënoi ankuesin, babanë e tij dhe disa personave të tjerë për bashkëpunim me fuqitë perëndimore dhe **prona e tyre u konfiskua nga shteti**. Në kohën e gjykimit, pjesa më e madhe e **kësaj prone lidhej me kërkesa për kthim dhe kompensim në lidhje me pronën e konfiskuar nga forcat okupatore gjermane** gjatë Luftës së Dytë Botërore. Pas daljes së tij nga burgu në vitin 1954 ankuesi u largua për në Mbretërinë e Bashkuar për t’u kthyer në Slloveni në vitin 1989.

Më 31 janar 1991 Gjykata e Lartë urdhëroi rigjykim të personave të dënuar në vitin 1947 dhe **dënimet u pushuan menjëherë**. Pas pavarësisë të Sllovenisë, ankuesit filluan disa procese gjyqësore në periudhën

⁵⁹ *Nadbiskupija Zagrebačka k. Sllovenisë* (dec.), nr. 60376/00, 27 maj 2004.

⁶⁰ *Sirc k. Sllovenia*, nr. 44580/98, vendim, datë 8 prill 2008, marrë formë përfundimtare më 29 shtator 2008.

1993 - 1994 mbi bazën e **Ligjit “Për Zbatimin e Sanksioneve Penale” i vitit 1978**, i cili parashikon për kthimin ose kompensimin e pronës së konfiskuar nëpërmjet proceseve penale. Kur Gjykata shqyrtoi kërkesën e ankuesit në lidhje me kohëzgjatjen e proceseve gjyqësore **pjesa më e madhe e tyre ishin ende pezull në shkallën e dytë të gjykimit. Një grup procedurash përfundoi më 20 tetor 2006**, kohë kur Gjykata Kushtetuese e rrëzoi kërkesën kushtetuese të ankuesit.

Ligji “Për Mbrojtjen e të Drejtës për Gjykim pa Vonesa të Panevojshme” (Ligji i 2006-ës) hyri në fuqi më 1 janar 2007. Ai **parashikon dy mjete efektive ligjore për përshpejtimin e mjeteve efektive ligjore – një apel mbikëqyrës dhe një mocion për afatin kohor – dhe, së fundmi, kërkesën për kompensimin e drejtë** në lidhje me dëmet e shkaktuara për shkak të vonesave të panevojshme. Në lidhje me proceset gjyqësore që ishin përfunduar pas hyrjes në fuqi të Ligjit në 2006-ën dhe në lidhje me të cilën ishte bërë padia në Gjykatën Evropiane, Ligji i 2006-ës parashikon që Zyra e Avokatit të Shtetit duhet t’i ofrojë palës një zgjidhje me kompensim të drejtë.

Vendimi i Gjykatës Evropiane

Neni 6§1: Gjykata Evropiane vëren se që prej 1 janarit 2007, kohë në të cilën u bë funksional Ligji i 2006-ës, ankuesit iu dha e drejta e kërimit të përshpejtimin të proceseve në fjalë të cilat ishin pezull para gjykatave të brendshme dhe mund të merret në fund kompensim. Gjykata Evropiane kujtoi se ajo **kishte vendosur që mjetet efektive të parashikuara në Ligjin e 2006-ës ishin efektive** në proceset shumë të gjata pezull në gjykatat e shkallës së parë dhe të shkallës së dytë, duke përfshirë dhe paditë e ngritura para datës 1 janar 2007 pasi **mjetet efektive ligjore ishin në parim në gjendje të parandalonin vijimin e shkeljes së pretenduar dhe ofrimin e kompensimit të përshtatshëm për të parandaluar vijimin e shkeljes së pretenduar dhe ofrimin e kompensimit të përshtatshëm për shkeljet që kishin ndodhur më parë** (*Grzinčič k. Sllovenisë*, nr. 26867/02, vendim i datës 3 maj 2007, marrë formë përfundimtare më 3 gusht 2007). Në lidhje me proceset që janë ende pezull në shkallën e parë ose të dytë të gjykimit, **Gjykata Evropiane nuk konstatoi asnjë arsye për të prezumuar se ankuesi nuk do të ishte në gjendje të përfitonte nga mjetet efektive ligjore të parashikuara në Ligjin e vitit 2006 dhe e deklaroi pjesën e padisë të lidhura me këto procese si të papranueshme.**

Në lidhje me **proceset e depozituara në vitin 1993 të cilat kishin përfunduar më 20 tetor 2006**, Gjykata Evropiane konstatoi se **dispozitat tranzitore të Ligjit të 2006-ës nuk ishin të zbatueshme pasi proceset kishin përfunduar para 1 janarit 2007**. Gjykata përmendi çështje të ngjashme të shqyrtuara prej saj para hyrjes në fuqi të Ligjit të 2006-ës, ku ajo kishte konstatuar se mjetet efektive ligjore në dispozicion të ankuesit ishin jo efektive (*Lukenda k. Sllovenisë*, nr. 23032/02, vendim, datë 6 tetor 2005, bërë përfundimtar më 6 janar 2006). Periudha përkatëse filloi më 8 gusht 2002, kur një pjesë e kërkesës së ankuesit iu transferua gjykatave të zakonshme, dhe përfundoi më 20 tetor 2006 me vendimin e Gjykatës Kushtetuese, duk u shtrirë kështu për **katër vjet dhe dy muajve para dy niveleve të juridiksionit**. Duke marrë parasysh se çështja në fjalë ishte me rëndësi shumë të madhe për ankuesin dhe se proceset ishin shumë komplekse dhe se ankuesi nuk kishte kontribuar në kohëzgjatjen e proceseve, Gjykata Evropiane është e mendimit se **kohëzgjatja e këtij grupi procesesh nuk e plotëson kërkesën e “kohës së arsyeshme”** (shkelje e Neni 6§1)

Neni 13: Kundërshtimet dhe argumentet e parashtruara nga qeveria në çështjet e proceseve të përfunduara para zbatimit të Ligjit të 2006 janë rrëzuar në çështjet e mëparshme (*Grzinčič*, më sipër) dhe Gjykata Evropiane nuk konstatoi asnjë arsye pse të arrite në një përfundim të ndryshëm në çështjen në fjalë. Pra, **legjislacioni i brendshëm nuk parashikonte një mjet efektiv ligjor nëpërmjet të cilit ankuesi merrte një vendim që njihet të drejtën e tij që çështja të dëgjohej brenda një kohe të arsyeshme** (shkelje e Neni 13).

Kompensimi i drejtë: Gjykata Evropiane i ka dhënë ankuesit 10,000 euro për dëmshpërblime.

Masa të arsyeshme të miratuara nga shteti i paditur

Pas vendimit për çështjen *Lukenda k. Slloveninë* (sipër), në të cilin Gjykata Evropiane u shpreh se shkelja e të drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm ishte problem sistematik që rridhte nga legjislacioni i papërshtatshëm dhe mungesa e efektivitetit në administratën e drejtësisë, Parlamenti slloven miratoi Ligjin e **2006**. Në lidhje me efektivitetin e mjeteve efektive të ofruara nga Ligji i 2006-ës, ju lutem referojuni vendimit të Gjykatës Evropiane të përmendur më sipër.

*****